

Quillaw
Q'ich'wa

Kuska yachasunchik

4

Watayuq wawakunapaq

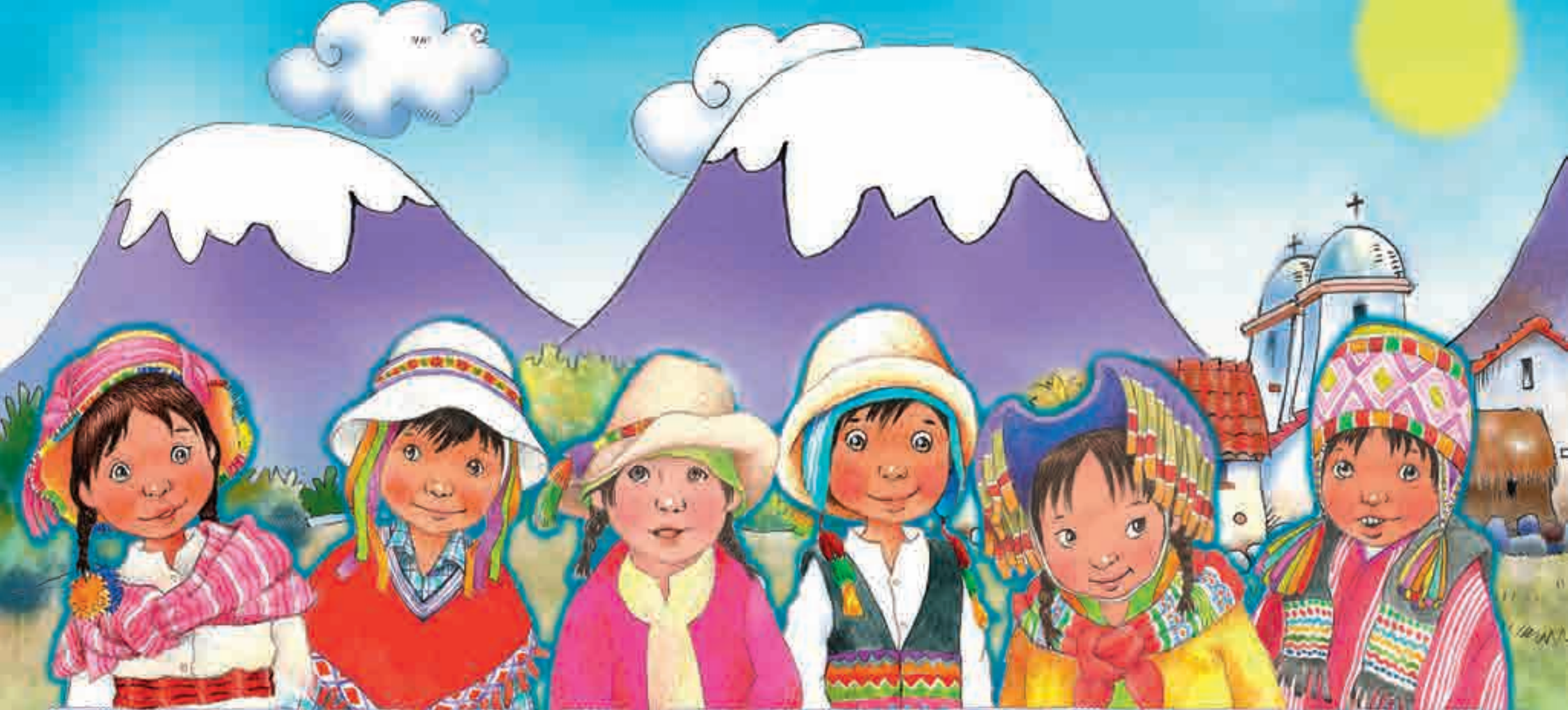

PERÚ

Ministerio
de Educación

La ciudadana y el ciudadano que queremos

Kuska yachasunchik

4

Watayuq wawakunapaq

Simikunapi, Kawsaykunapi, Sapsikunapi Tukuy niraq Yachachina Umalliq

Iskay Simipi Kawsaypura Yachachiq Umalliq

Kuska yachasunchik

Cuaderno de trabajo y folder - inicial 4 años Quechua Collao

©PERÚ SUYUPI YACHAY KAMAYUQ
Av. De la Arqueología cuadra 2, San Borja
Lima, Perú
Qayana: 615-5800
www.gob.pe/minedu

Cuarta edición, 2020
Tiraje: 7 753 ejemplares
Impreso en enero 2021

Ruraq

Adela Sullca Peña

Mayt'ukuna allinchaypi yanapakuq

Karina Quispe Flores

Digeibira-DEIB nisqamanta llapan llank'aypi yanapaq

Madeleine Asunción Nuñonca Lupo

Mayt'u tupachiqkuna

César Adolfo Yeckle Castro
Rodrigo Vasquez Nuñonca

Siqiqkuna

Joel Samuel Choque Tomayconza
Archivo Digeibira-DEIB

Allichasqa qawapaq

Javier Ugaz Aguilar

Impreso en Quad Graphics Perú S. A.
Av. Los Frutales N.º 344, Ate-Vitarte
RUC N.º 20371828851

Hecho el Depósito Legal en la Biblioteca Nacional del Perú: N° 2020-10167

Kay maytutaqa paqarichiqkunapa mana munayninwanqa manam pipas mirachinmanchu.

Perú suyupi mirachisqa/Impreso en el Perú/Printed in Peru

Riqsichikuynin

Ancha munasqay wawaykuna:

Kay llamk'ana mayt'uqa qampaqmi. Paymi yachay wasipi sumaqta yachayniyki yanapasunki.

Yachachiqniykunam, ancha munasqa sunquykuwan, kay qillqa mayt'uta ruramuyku. Ichaqa, tayta mamayki, awichuykikuna hinallataq aylluykikunapa yanapayninwan allinta yachayniykikunata qispichinaykipaq; hinallataq, yachaqmasykikunawanpas sumaqta llamk'aspa imaymanata yachanaykipaq ima.

Kay llamk'aykunawanmi kawsayniykimanta aswanta yachanki; aylluykita, Pachamamata ima munakunki. Rimaykunatapas simiykipi allinta t'uqyachinki, runa masykikunawanpas allin kawsaypi tiyanki.

Kay llamk'ana mayt'uanqa sumaqtam kusionqa pukllanki, takinki, llimp'inki, siq'inki qillqanki ima. Paywanmi kуска kawsakunki.

¡Kayqa yachaqa masichaykim, chaymi sumaqllata uywanayki!

¡Allinpuni kachun; sumaqllata yachanki!

Musuq simikuna / Glosario

akllay	seleccionar/ clasificar
añaychaykuspa	agradeciendo
aqha	chicha
apu	cerro sagrado
aya marq'a killa	mes de noviembre
ayllu	familia/comunidad
aymuray	cosechar
aymuray killa	mes de mayo
ayriwa killa	mes de abril
chakata	cruz
chakay/chimpuy	marcar con x
chakmay	preparado de tierra para la siembra
chakra qunakuy killa	mes de julio
ch'allakuy	ritual para inicio del trabajo comunal
ch'usaq	vacío
chhullunku	hielo
hallmay	aporque
hamk'ay	tostar
harawi	poesía
hatun raphi	papelote
hawkay kuski	mes de junio
haywakuy	ofrenda o alcanzo a la madre tierra
hunt'apay	completa
huñusunichik	juntamos/reunimos
iray	trilla
kallchay	ciega de productos.
kamachikuymanhina	de acuerdo a lo que dice.
kancha	corral
kantaray killa	mes de octubre
kawsayninchik	nuestra vivencia

kutichiy	responder, devolver
k'askachiy	pegar
k'intu	hojas de coca formadas de dos o tres para ser utilizadas en una ritualidad
k'uchu	rincón
k'uskiy	investigar
k'utuchiy	recortar
llimp'iy	pintar
mallki	árbol
masachakuy	casarse
maway	primeras papas
mikhuy uqariy	cosecha de productos
millma rutuy	trasquilado de la lana de oveja
muhu rikch'arichiy	despertar de la semilla
muhu t'inkay	hacer ritual a la semilla antes de sembrar
ñawichay	leer
paqarichiy	producir
qasa	helada
qatipay	continúa/sigue
qillqana mayt'u	cuaderno de trabajo
qillqay	escribir
qhapaq sitwa killa	mes de agosto
qhata	pared
qhichwaruna	los quechuas
raphi	hoja
raymi	fiesta
respetuwan	respeto
rikch'anachin	comparar
rikch'aynin	características
ruray	hacer
rurukuna	granos

sasachaykuna	problemas
sayaynin	tamaños
siñaskuna	señaleros o señas de la naturaleza
siq'iy	dibujo
suchi	remesa/encargo
takiy	canción
tapuykuna	preguntas
tarpu	siembra
phallchay	florear o echar flores
unquy	enfermedad
unu parischachiy	matrimonio del agua
unu raymi killa	mes de setiembre
upyay	tomar beber
usuchiy	derramar
uywa chaquy	juntar animales para el trasquilado de su lana.
uywanakuy	crianza mutua.
wachkha q'isway	hacer sogá
wakchakuy	sacarse algo de una chacra en Viernes Santo.
watuchi	adivinanza
willakuy	cuento
yachaq	sabio
yachachiq	docente
yaku/unu	agua
yarqha	riachuelo
yupaykuna	números

Atisqaykimanhina siq'ikuy.
Uranpi sutykita qillqay,
chaymanta yachachiqniykiman,
yachaq masiykikunaman ima
qhawachiypas willaypas.

**Ayllunchikpa
kawsayninwan
uywanakusunchik**

Sutiymi: _____

Ayriway killapi llamk'ananchikpaq rimasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qillqana mayt'upi, ayriwa killapi llamk'ayta qallarinchikpaq wawakunaman qillqana mayt'uta rakisunchik.

Siq'ita qhawaspas, lliw ayriwa killapi llamk'aykunamanta rimasunchik.

Qillqana mayt'upi llamk'aykunamantawan rimaspa, hatun raphipi qillqasunchik.

Kay killapi llamk'anapaq, hatun raphipi qillqasqanchikta allichasunchik.

Qillqana mayt'uta qhawaspas, kay killapi llamk'aykunamanta atisqakumanhina wawakuna rimanqaku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi siq'in.

Pikuna yanapanku

Yachachiq.

Maypin llamk'akun

Yachay wasipi.

Siq'ita qhawaspas, kay killapi llamk'aykunata atisqaykimanhina siq'iy.

Sutiymi: _____

Maway papamanta rimasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Maway papa chakrata atispaqa ñawpaqta rinkumanmi.

Harawita hatun raphipi rurasunchik:

Maway papachallay
(harawi)

Papacha, papacha
maway papacha
mikhuyniy tukurukuptin
yarqayniyta thasnuykuwanki.

Manañam llakikunichu,
manañam waqakunichu
maway papachayta mikhuykuspa
kuisqallaña purikuchkani.

Harawimanta tapuykunata, wawakuna kutichinqaku.

¿Imamantam harawi kasqa?, ¿maway papamantari imatataq harawi nin?, ¿allinchu maway papaman hawarirqanchik?, ¿imarayku?, ¿huk harawikunata paqarichisunmanchu?

Chakraman ñawpa p'unchaw risqankumanta yuyarinqaku.

Sapanka wawa, maway papa kawsayninmanta rimarinqaku (imayna llamk'anamanta, imanaptin maway nikun, allanamanta ima).

Qillqana mayt'upi, kamachikuyninmanhina sapanka wawa ruranku.

Maway papa imayna llamk'anamanta wawakuna rimanqaku.

Imakunan kanman

Maway papaman harawi.

Pikuna yanapanku

Yachachiq.

Maypin llamk'akun

Yachay wasipi, chakrapi.

Mayqin kaq siq'imanta rimarqanchik, chay kaqlata siq'ispa llimp'iy.

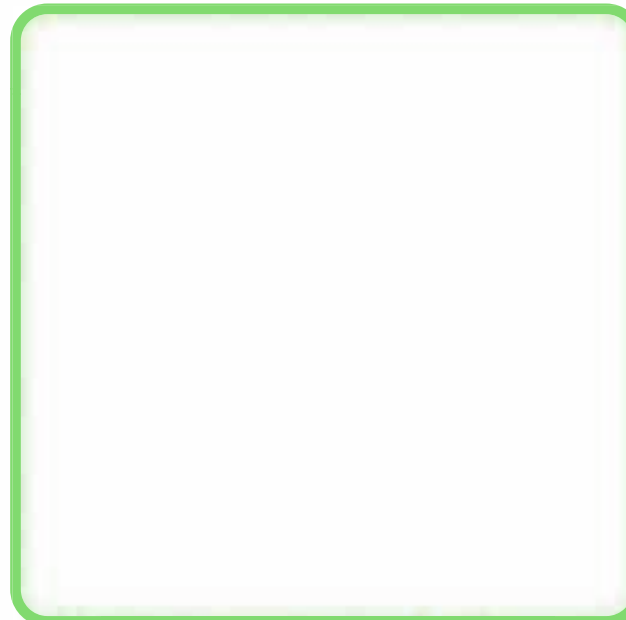

Imasmari, imasmari

Q'umirchallañas p'achachanpas,
paytapuni rikuyta munanki
chayqa ukhu p'achachantawan
ch'ustirquy misk'ichallaña
mikhuykunaykipaq.

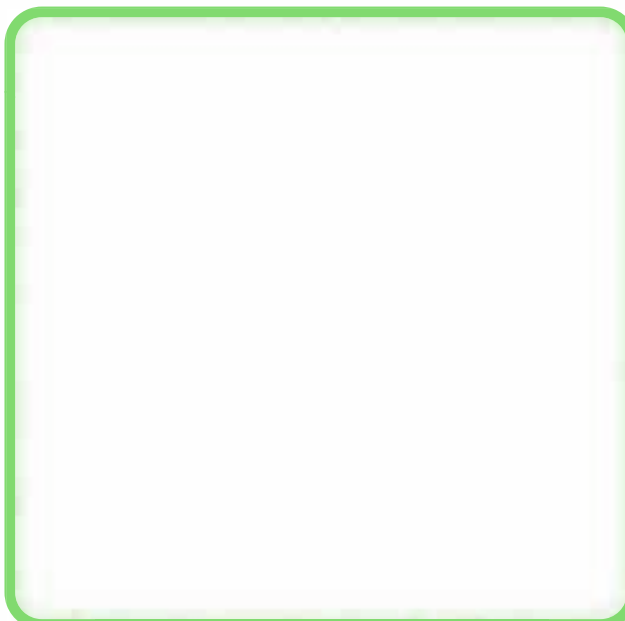
¿Imataq kanma?

Imasmari, imasmari

Ñawpaqtapunis tarpukunchik
qarpay unullawansi
wiñakun, llulluchanpiqa
thupakunsi payayarquspataq
ch'awiyarqapun.

¿Imataq kanma?

Llullu mikhuykunamanta, watuchinakusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Llullu kawsaykunata qhawarispa
llimp'inanmanta, sayayninmanta,
rikch'akuyninmanta, wiñasqanmanta
wawakuna rimarinqaku.

Lliw kapninkunamanta, rikch'ayninmanta
qhawarispa ima, wawakunaman watuchiyta
ñawinchasunchik.

Watuchiykuna:

Imasmari, imasmari

Q'umirchallañas p'achachanpas,
paytapuni rikuyta munanki chayqa,
ukhu p'achachantawan ch'ustirquy,
misk'ichallaña mikhunaykipaq.

Ñawpaqtapunis tarpukunchik,
qarpay unullawansi wiñakun,
llulluchanpiqa thupakunsi,
payarquspataq ch'awiyarqapun.

¿Imataq kanman?

Sichus mana watuchikunata kutichinkuchu
chayqa, ayllukunapi imayna qaqapachinku
chayhinata, kutichinankukama, watuchita
rurasunchik. ¿Imamantam watuchikuna
tapukusqa?, ¿utqhaytachu watuchita
kutichirqanchik?, ¿ima rayku?, ¿huk
watuchiykunata paqarichusunmanchu?

Tukuspa, huk watuchiykunata wawakuna
ruranqaku.

Atisqallankuman watuychiypi pukllanqaku.
Manam qaqapachiypi pukllankumanchu.

Imakunawan ruranqaku

Qillqana mayt'u.

Pikuna yanapanku

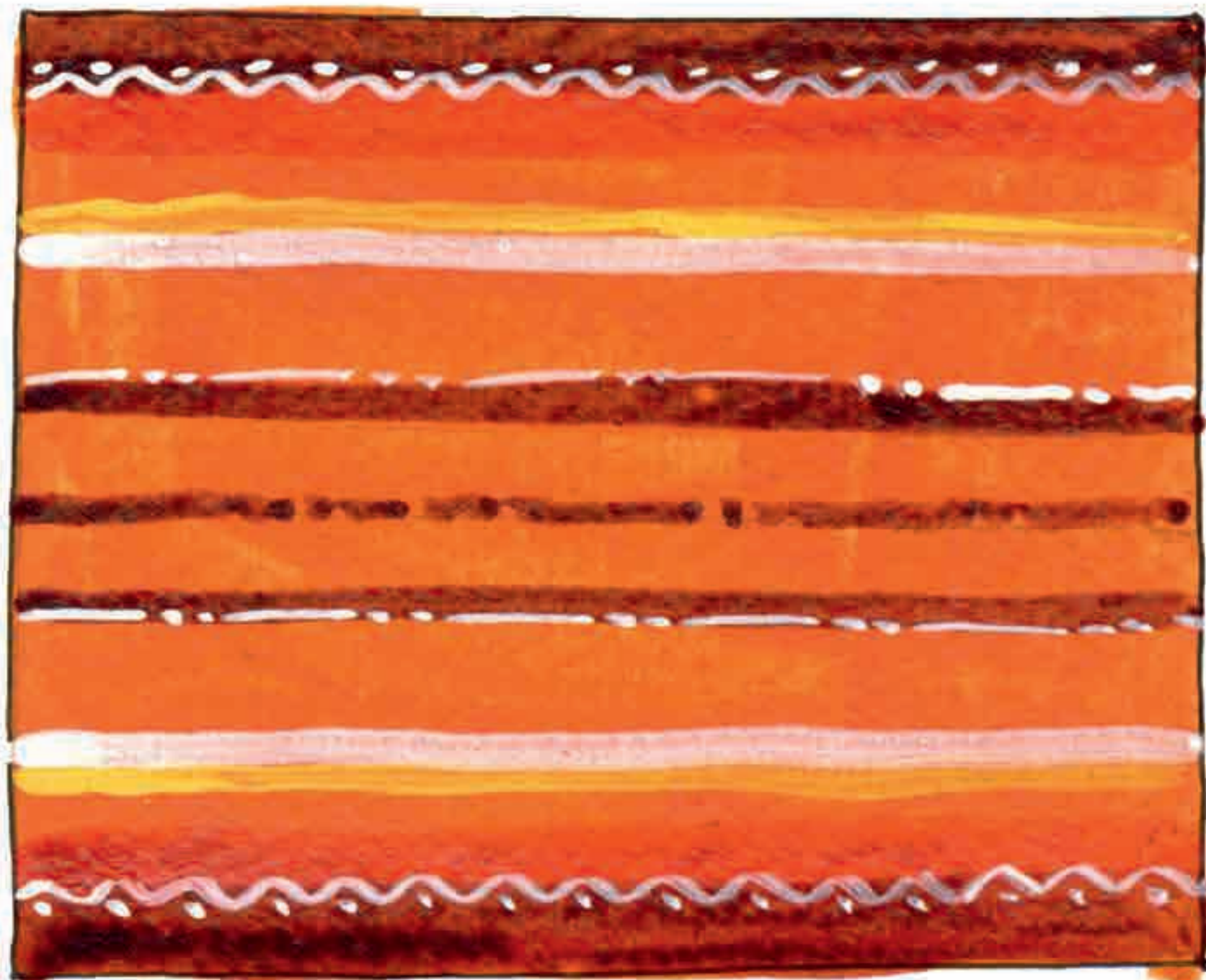
Yachachiq.

Maypin llamk'akun

Yachay wasipi.

Mikhuykunapa siq'inta k'utuchiy, watuchisqanmanhina k'askachiy.

Sutiymi:

Chakrata phallchamusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawapi, t'ikakunahina kuyuspa wawakuna pukllanqaku.

Pukllaymanta lliwta wawakuna rimarinqaku.

T'ika apamusqankumanta, kaqninkunamanta wawakuna rimarinqaku.

T'ikawan chakra phallchanamanta, rimallanqakutaq (ima t'ikawan phallchanku, imaynatam phallchanku).

Chakraman rinapaq rimanakunku (atistaqa huk chakrayuqwan mink'akunqaku).

Chakra phallchanapaq t'ikakunata akllanqaku.

Chakrapaña, akllasqanku t'ikallawan, phallchanku.

Tapuykunata ruraspa wawakunawan rimasunchik:

¿Maytam purirqanchik?, ¿imakunatam ruraraqanchik, chakra phallchanapaq?,

¿imaraykun chakrata phallcharqanchik?,
¿sichus mana chakrata
phallchasunmanchu, imataq kanman?

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina, wawakuna llamk'anqaku.

T'ikakunata llimp'inanmanhina wawakuna akllanku.

Chakrata phallchaysikamunku.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina wawakuna llamk'anku

Imakunawan ruranqaku

Lliklla, t'ikakuna/waytakuna.

Pikuna yanapanku

Yachachik, tayta mamakuna.

Maypi llamk'akun

Chakrapi.

Imakunawanmi chakrata phallchamurqanchik, chay stiker (\$1) nisqakunata llikllaman k'askachiy.

Sufiyimi:

Wakchakuymanta, yachaqpa willakusqanta uyarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Huk yachaqpa wasinta, rimanakusqanchikmanhina wawakunawan risunchik.

Yachaqta, wakchakuymanta willakuyninta, uyarisunchik.

Yachay wasipi, lliw uyarimusqanchikmanta rimarisunchik:

¿Imamantam yachaq willawarqanchik?,
¿imanaqtintaq wakchakunchik?, ¿allin chu
kanman wakchakuy?, ¿imarayku?

Yachaqpa willakusqanta uyarinku.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina wawakuna llamk'anqaku.

Imakunawan ruranqaku

Qillqana mayt'uan.

Maypi llamk'akun

Yachaqpa wasinpi/yachay wasipi.

Pikunan yanapanku

Yachaq.

Yachaq uyarimusqaykimanta, ima munasqaykita siq'iy.

Sutiymi:

Chakmaymanta willakuyta uyarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpaqtaqa, chakmaymanta/yapuymanta wawakunawan rimarisunchik.

Kay willakuyta wawakunaman willasunchik.

Tayta Martinpa chakra chakmachikusqanmanta (willakuy)

Tayta Martinpa chakran chakmachinanpaqqa ñawpaqtaqa Pachamamaman, apukunamantas mañayukun. Ayllumasintapas mink'ayakamunsi. Warmayanapas mikhuna waykhunanpaqsi allichayukun, wasi masinkunata ima mink'ayakamun. Chakmay qallarinkupaqqa, takllankutas waliykunku, allin chakmayninku kananpaq. Wachu kapitantas mink'akunku hinaspas qallarinku. Rapaqkunapas phawa phawayllas llamk'anku. Kay chakra yapuypiqqa iskay, iskaymantas takllawan/chakitakllawan hayt'anku, huk runataq rapan, kaytam masa nispa sutichanku, Sichus huklla chakitakllawan hayt'an, huk runataq rapallanqa, chaytaqsi wiri sutiyuq. Sayk'urquspañas samanku, mikhunku, aqhata upyanku. Martín taytaqa kusionqa chakranta

chakmachin, kantaray killapi mikhuynin tarpunanpaq. Wawakuna, lliw tapukuykunaman kutichinku:

¿Tayta Martinpa, imatam chakranpi rurachirqa?, ¿imakunatam chakran chakmananpaq rurachirqa?, ¿pikunataq yanapakusqaku?, ¿imaynataq yanapakusqaku?, ¿samaspari imatataq rurasqaku?, ¿imapaqtaq chakrata chakmanchik?, ¿sichus chakrata mana chakmasunmanchu, imataq kanman?, ¿imarayku?

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina wawakuna llamk'anqaku.

Yuyasqankumanhina wakmanta willakunku.

Imakunawan ruranqaku

Willakuywan.

Pikuna Yanapakun

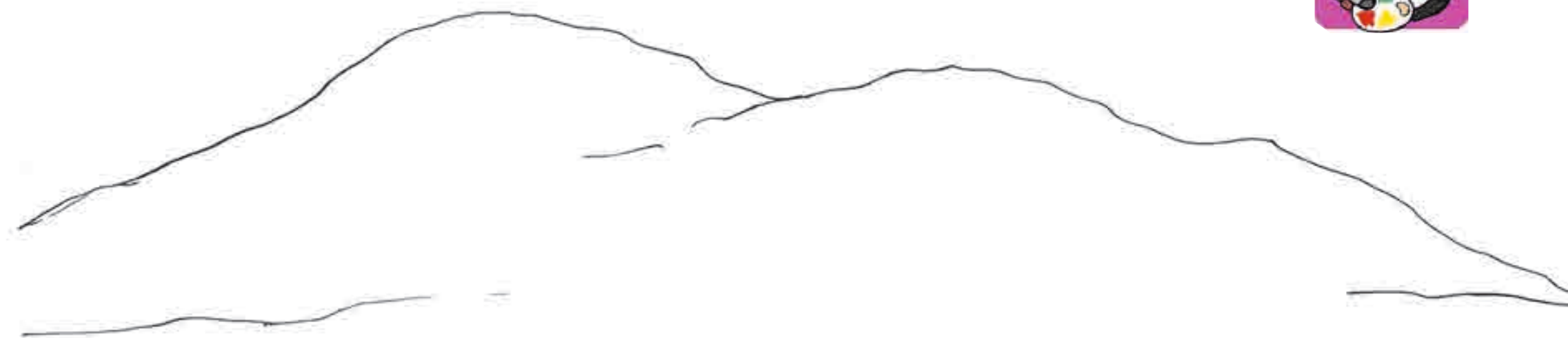
Yachachiq.

Maypin llamk'anku

Yachay wasipi.

Willakuypi uyarisqaykimanhina, imatam runakuna llamk'arqanku, chayta stiker (S2) nisqawan k'askachiy.

Sutiymi:

Hampi qurakunata pallamusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qurakunaq kasqanman
rimanakusqankumanhina rinku.

Quraq kasqanpi ch'askacha p'unchawpi qura
pallanamanta rimanku,

Qurakunapi ima niraq kasqanta, ima
unquypaq kasqanta riksinku.

Lliw qurakunata atisqankumanhina pallanku,
tukuspa, yachay wasiman apayamunku.

Wawakunaman aswanta, qurakunap
unquykunamanta willaspa
hampibasqanchikmanta rimarisunchik.

Sapanka wawakuna, pallamusqanku
qurakunata qhawaspa, sapanka wawakuna
riqsisqankumanhina (llimp'innamanta,
sayayninmanta, hampiyniymanta), rimarinku.

Imakunawan ruranqaku

Llikllakuna, q'ipinakuna.

Pikunan yanapanku

Taytakuna/mamakuna.

Maypin llamk'akun

Qurakunaq kasqanpi.

Siq'ikunapi, hampi qurakunallata llimp'iy.

Sutiymi:

Hampi qurakuna pallasqanchikta huñusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qurakunahina kurkunkuta kuyuchispa pukllanku.

Yachay wasipi, qura pallaq risqankumanta rimanku.

Pallamusqa qurakuna taqrusqa apamusqankuta, Iliw niraqta allichanku (rikch'ayninmanhina qurakunata huñunku, allinta riqsispa ima hampikunapaq).

Qurakunata allichasqankupi, rimarinku.

Qillqana mayt'uta kamachikuyninmanhina ruranku.

Wawakuna hampi qurakunata wasinkuman apapunqaku.

Qurakunata rikch'akusqanmanhina, sayayninmanhina akllanku.

Akllasqankumanta rimanqaku.

Imakunawan ruranqaku

Hampi qurakuna ñawpaq p'unchaw pallamusqa.

Pikuna yanapakun

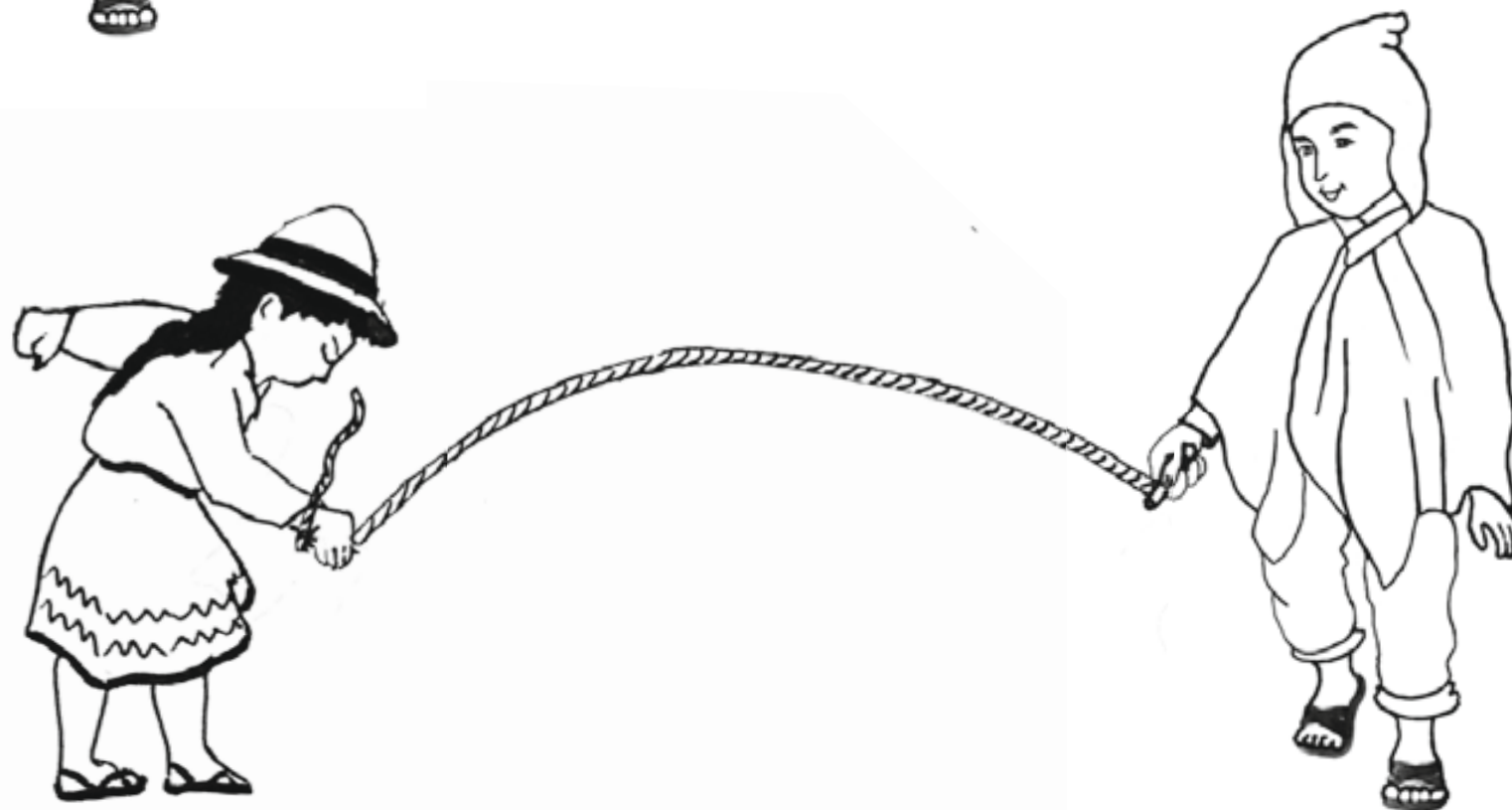
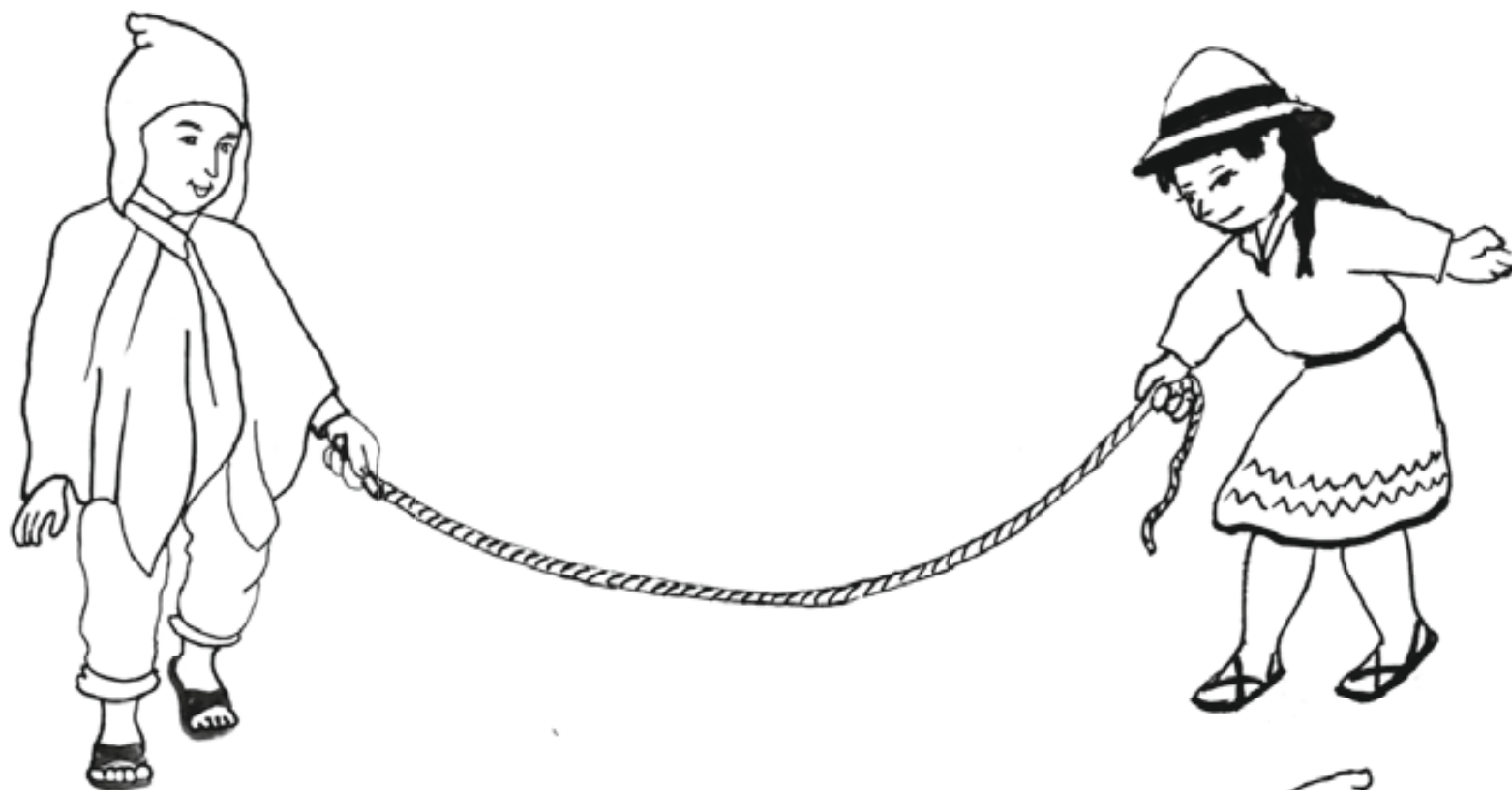
Yachachiq.

Maypi llamk'akun

Yachay wasipi.

***Troquel* (T1) nisqapi hampi qurakunata kikinta kama, huñupi churay.**

Sutiymi:

Wachkata muyuchispa pukllasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Wachkata ruranku (mana yachay wasipi wachkata kaptin).

Ñawpaq p'unchwakuna, wachkhata ruranankupaq rimanakunku, chaymanhina wachkata ruranku.

wachkhata muyuchiy

Imaynatam pukllakun

Kimsa kimsamanta pukllakun, iskay wawakuna wachkata muyuchinku, huk wawataq chawpiman haykunqa, ichaqa chakinta wachkata tuparquptinqa huk wawakunañataq pukllaq haykunqa.

Yupayta yachaspaga tupankumanmi.

Kay pukllaypiqa yachachiq, aswanta wichayman, urayman wachkata muyuchkaptin wawakunaman rimarin.

Qillqana mayt'uta kamachikuyninmanhina llamk'anku.

Kimsa, kimsallamanta pukllankuman.

Imakunan kanman

wachkata.

Pikuna yanapanku

Yachachiq.

Maypi llamk'akun

Hawapi, patio nisqapi.

Wachkata pukllaypi, wichayman kaqta llimp'iy, urayman kaqta muyuwan wisq'ay.

Ayriway killapi qillqa mayt'u llamk'asqanchikkunamanta rimarisun

Imaynatam llamk'asunchik

Munayta napaykukuspa wawakunata chaskisunchik. Kunan p'unchaw llamk'ananchikmanta willarisunchik.

Ñawpaqtaqa allinta wawakuna rimamunankupaq tiyachisunchik.

Llapa ayriwa killapi qillqa mayt'umanta llamk'asqanchikmanta tapuykunawan yanapanakuspa rimarisun:

- ¿Ayriwa killapi imakunamanta llamk'arqanchik?
- ¿Pikunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqa mayt'upi imakunata ruraraqanchik?
- ¿Qillqa mayt'umanta mayqin llamk'aymi ancha munay qamkunapaq karqan?

Chay kutichiykunawan mana allin wasapasqankutapas mat'ipaykusunmanmi.

Qillqana mayt'upi llamk'anku.

**Ayriwa killapi mayqin llamk'aymi ancha munasqayki, kusi
llamk'asqayki, chayta atisqaykimanhina siq'iy.**

Ayllunchikpi aymurasunchik

Sutiymi: _____

Aymuray killapi llamk'anapaq rimanakusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qillqana mayt'upi Aymuray killapaq siq'ita wawakunaman rakiy.

Kay qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspas, lliw aymuray killapi llamk'aykunamanta rimanku.

Qillqana mayt'upi llamk'aykunamantawan rimaspa, hatun raphipi yachachiq qillqan.

Kay killapi llamk'anapaq umalliq qhatata allichanku hatun raphipi qillqasqanchikta allinchasunchik.

Qillqana mayt'uta qhawaspas, kay killapi llamk'aykunamanta atisqankumanhina wawakuna rimaqaku.

Imakunawan ruranqaku

Raphiwan, qillqana mayt'uan.

Pikunan yanapanku

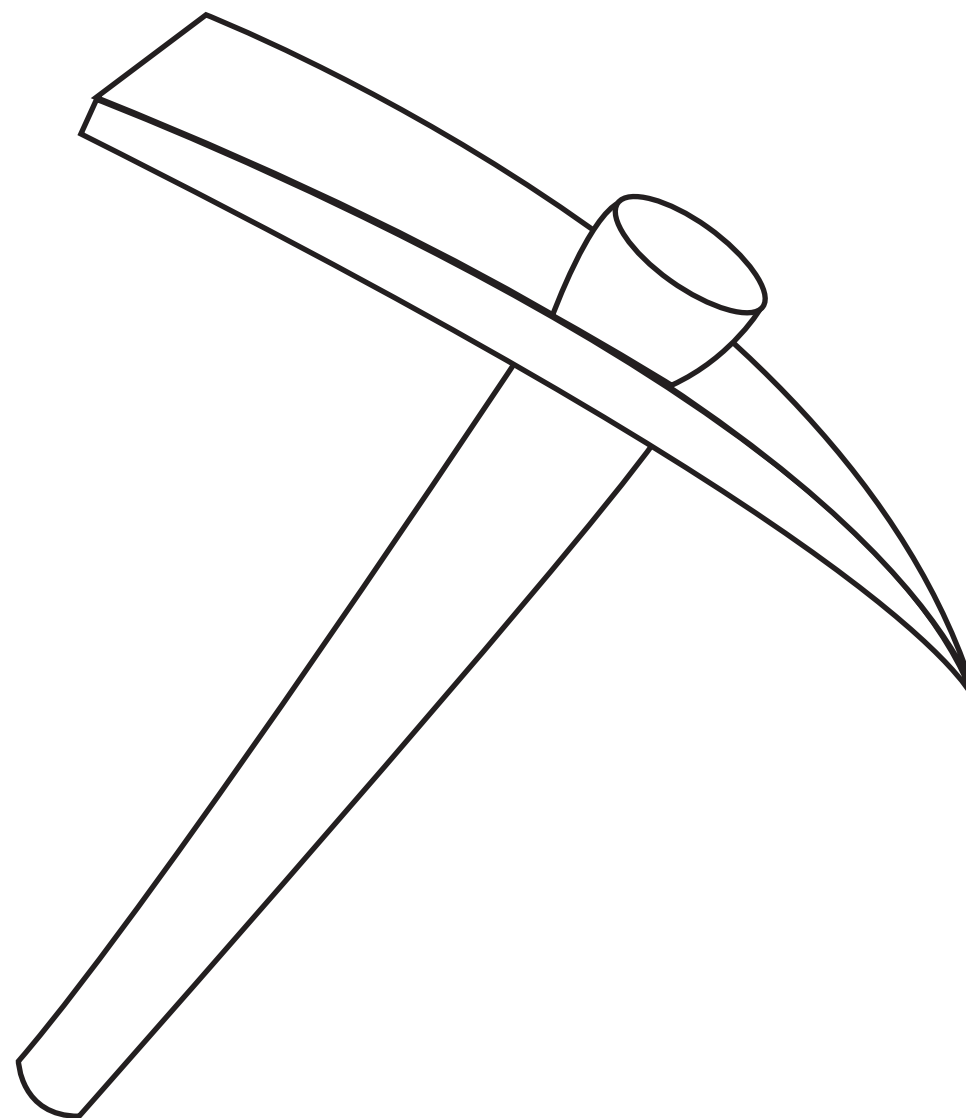
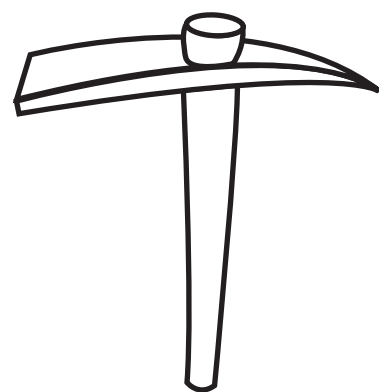
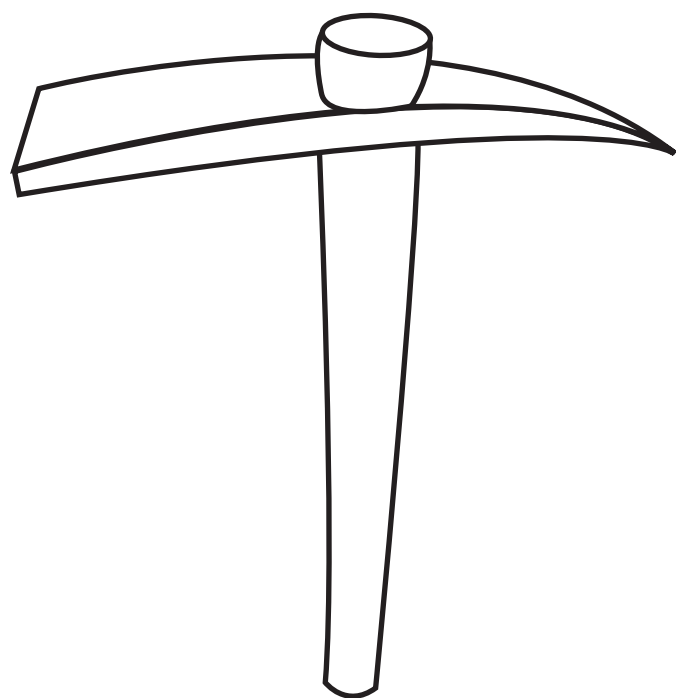
Tayta mamakuna.

Maypi llamk'akun

Yachay wasipi.

Siq'ita qhawaspas, kay killapi llamk'aykunata atisqaykimanhina siq'iy.

Sutiymi: _____

Mikhuy uqarinapaq llamk'anakunata riqsisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa, ima mikhuy allaypi/ hasp'iyipi pukllamunku.

Yachay wasi ukhupi, pukllasqankumanta rimanku.

Lliw niraq mikhuy uqariypi llamk'anakunata qhawaykuspa rikch'akuyninmanta rimarinku.

(Wawakuna llamk'anakunata kartulinapi atinkumanmi rurayta).

Llamk'anakunamanta rimarinku, akllanku, huñunku: Mayqin llamk'anakunas hatun - huch'uy, ñañu - rakhu, kasqankuta.

Akllasqankumanta sapanka wawa rimarin.

Qillqana mayt'uta kamachikusqanmanhina ruranku.

Hatun-huch'uy llamk'anakunata riqsipanku.

Imakunan kanman

Llamk'anakuna, silueta nisqata.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

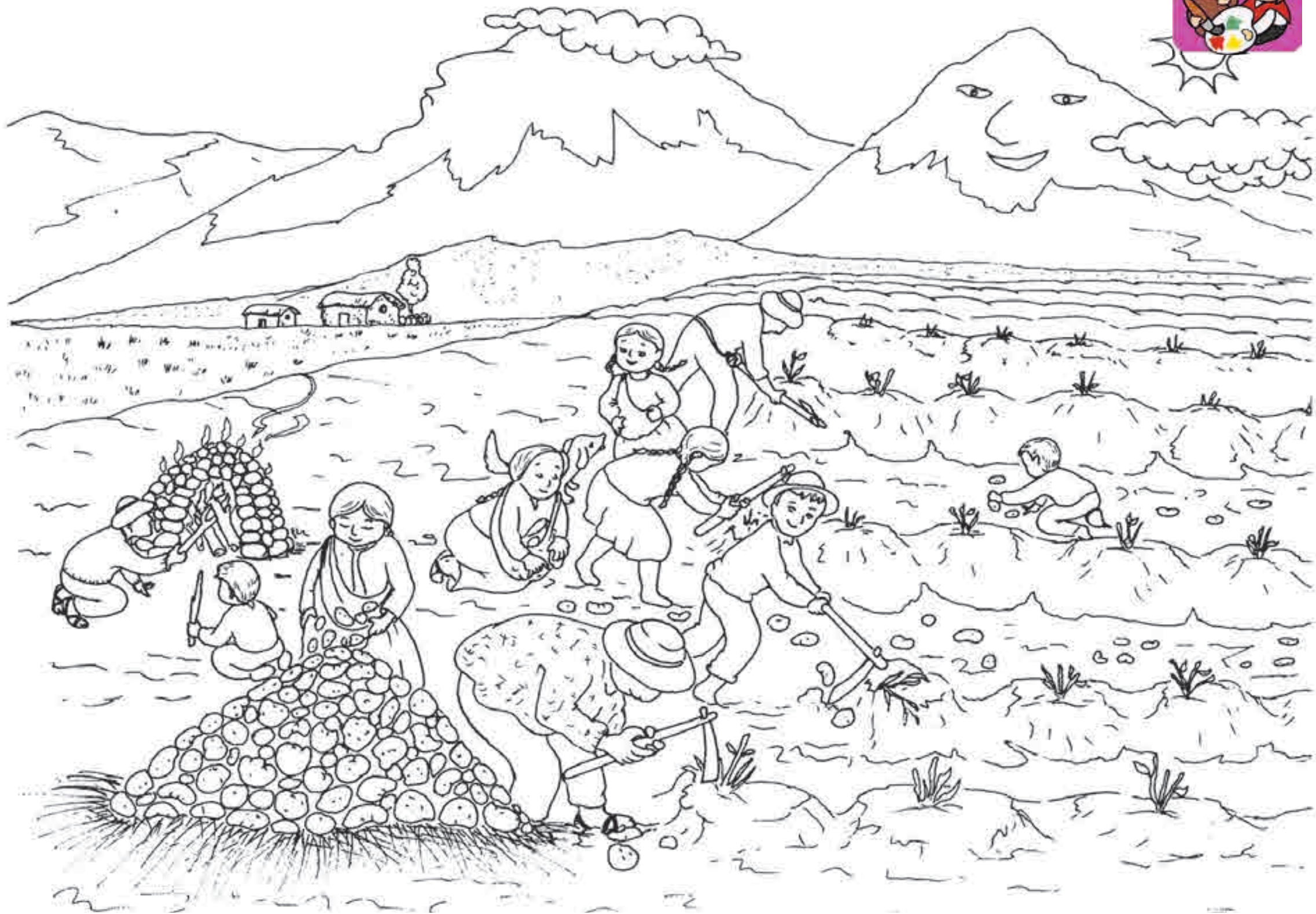
Maypi rurakun

Yachay wasi hawapi.

Mayqinkaqmi mana hatunchu, nitaq huch'uychu, chaykaqta llimp'ispa wisq'ay.

Three horizontal dashed lines for writing.

Sutiymi: _____

Papa allaymanta/hasp'iyanta siq'ikunata ñawinchasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Sapanka wawa, imaynas ayllupi, papa allaypa/hasp'iyapa aparikusqanmanta rimarinqa.

Yachachiq, qillqa mayt'uta sapanka wawaman rakispa, papa allaymanta/hasp'iyanta siq'ikunata allinta qhawarisp ñawichanankupaq

Ñawichaspanku ima siq'ikunatas rikunku, hayk'as runakuna kachkan, imatas runakuna ruranku, imawansi ruranku, imatas wayk'unku chaykunata rimamunku.

Kay rimariykunata aswanta mat'iparispa, qhipan kaq raphipi qillqa mayt'upi tapuykuna kutichinku.

Tapuykunata utqhayllata kutichirqanchik
¿Imaynan tapuykunata kutichirqankichik?

Imakunan kanman

Papa allaymanta hasp'iyanta siq'iy.

Pikuna yanapanku

Yachachiq

Maypi rurakun

Yachay wasi ukhupi.

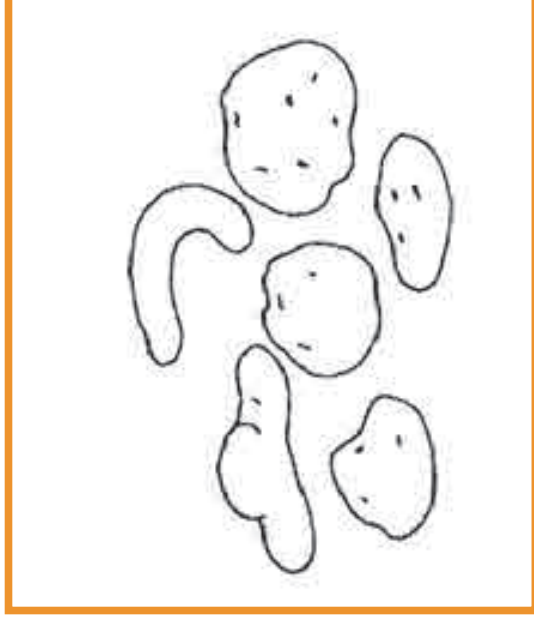
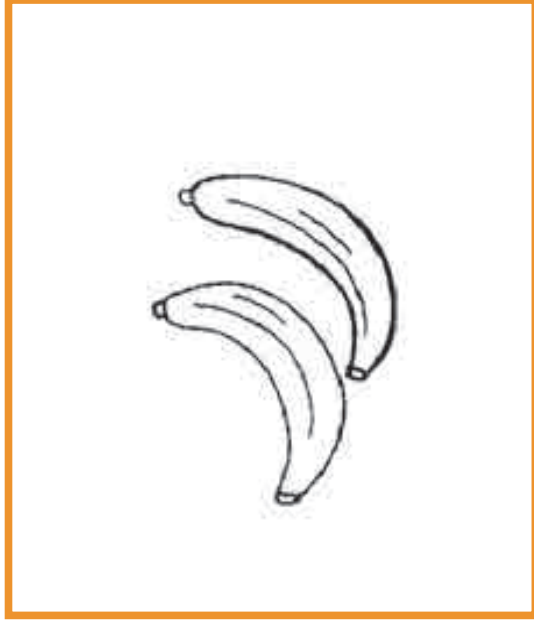
Llamkasqanchikta yuyarispa siq'ikunata llimp'iy.

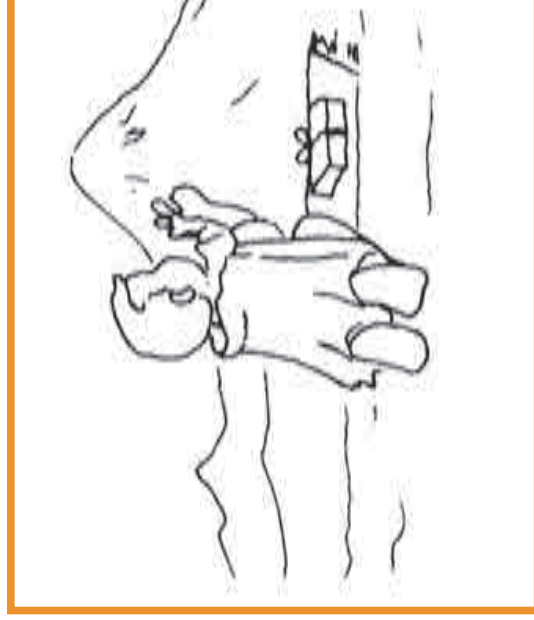
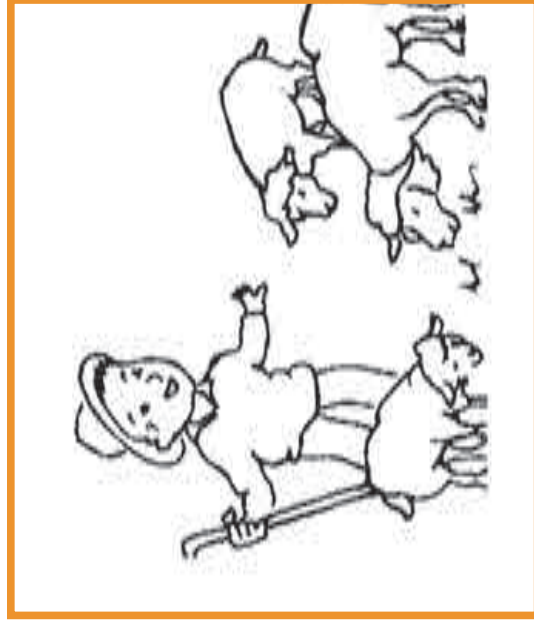
¿Ayllupi imatam rurarqanku?

¿Imatam allarqanku?

¿Kay allayninku allin kananpaq imatam rurankuman?

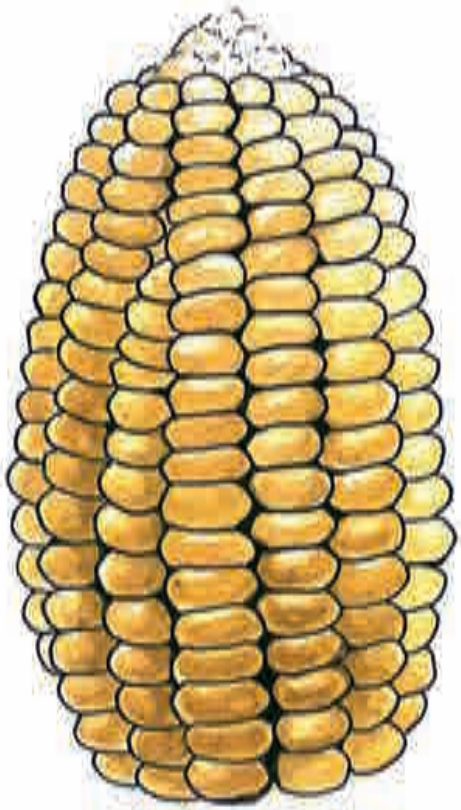

Papa allaymanta/hasp'iyanta siq'ikunata ñawinchasunchik

Ñawpaq raphipi qhawasqanchikta yuyaripa, tapuykunamanta allin kaqta llimp'iy.

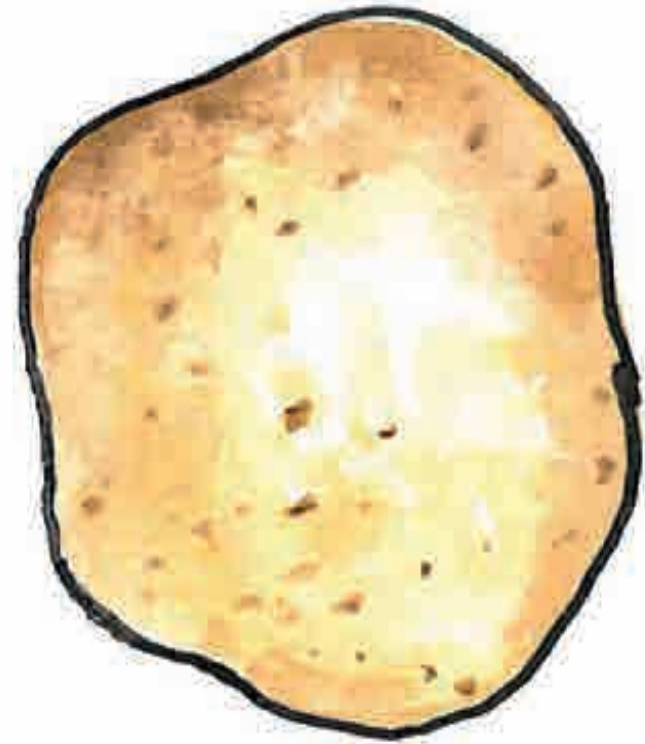

Three horizontal dashed lines for writing.

Sara

Saraqqa sumaq
mikhuymi, yunkapi
wiñan, mut'ipi
mikhukun.

Sutiymi:

Mikhuykunamanta qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qillqanapaq rimanakunku.

Lliw mikhuykunamanta rimarinku,
rikch'akuyninmanta, maypi wiñasqanmanta,
imayna llamk'anamanta.

Qillqana mayt'uta rakispa, mikhuykunata
qhawaspa rimanku.

Qillqanankupaq, imapaqsi qillqasqanku pim
ñawinchanman chaykunamanta rimanakunku.

Qillqana mayt'upi mikhuykunaman qillqanku.

Tukuspa wawakunaq qillqasqanta yachachiq
qillqapan.

Kay qillqasqankuta tayta mamankuman
wasinkupi willanku.

Atisqankumanhina imallatapas qillqanku,
yachachiqpa yanapayninwan.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Pikuna yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Siq'ita qhawaspas atisqaykimanhina qillqay.

Blank rectangular area for writing or drawing.

Blank rectangular area for writing or drawing.

Blank rectangular area for writing or drawing.

Sutiymi:

Wathiyata ruramusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpaq p'unchawraq wathiya ruranankupaq rimanakunku.

Hawapi, chakrapi wathiya ruranapaq imatas ñawpaqta rurana, chaymanta tukunakama ima rimanku.

Chakrapi huch'uy, rakhu, ñañu llant'akunata, k'urpakunata achkha sayayniyuqta huñumunku.

Urnuta pirqayta tukuspa, yanayamunankama ninawan kananku.

Allin yanayaptinña, papata, uqata, q'umir hawasta huk mikhuykunatawan p'ampanku.

Chayanankama, mana pipas hisp'aynanmanta yachayta, imayna pachapi chayanamanta willanakunku, kaqllataq imatas ñawpaqta ruraraqanku, qhipanman ima rurasqankuta yuyarinku.

Chayaptinqa, hasp'inku, hinaman munayta Pachamamaman, apukunaman phukurikuspa, mikhunku.

Yachay wasipi kay llamk'aymanta yuyarinku: imatam ñawpaqta ruraraqanku, hinaman chaykunamanta rimarinku.

Kayta yuyarispá qillqana mayt'upi kamachisqanmanhina llamk'anku, tukuspa lliwman llamk'asqankuta rimarispá rikuchinku.

Huk mama urnuta pirqaptin yanapakunku.

Imakunan kanman

Llant'a, q'awa, k'urpa, papa, uqa, qumir hawas.

Pikunam yanapanku

Tayta mamakuna.

Maypi rurakun

Chakra yapusqapi/chakmasqapi.

Siq'ikunata k'utuchispa wathiya rurasqamanhina, qallariyninmanta, tukupusqankama k'askachiy. *Troquel* (T2)

¿Pimantapunim kay willakuypi riman?

¿Maypim sara wikch' urayasqa?

¿Wikch'usqa mikhuyta rikuspa imanawaqmi?

Sutiymi:

Mama saramanta, willakuyta uyarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ayllupi mana sara wiñaptinga, wawakuna sara riqsinankupaq sarata qhawanku. Sarata qhawaspa imayna llamk'anamanta, maypi wiñasqanmanta ima rimarinku.

Waqaq mama saramanta willakuyta willasunchik:

Mama saramanta (willakuy)

Huk kutis runaqa, Qusqu yunkapi, sarata q'ipimusqa, chaysi ñanpiqa huk sara q'ipinmanta urmasqa, hinaspa saraqqa ñanpi churallayachqam, uwihakunas hamun saruratankus, kawallukunas hamun thullmitankus, alqus hamun hisp'ayatamunsi, saraqqa waqansi: manachu pillapas uqariwanman, kurpuymi nanaywachkan nispa, paqariqintin p'unchawsi kaqllataq runakunapas manapunis sarataqa uqariyunkuchu, hinallamansi achkha p'unchawmanña huk'uchaqa, yarqaypi mikhunata machkaspas purimuchkasqa, ñanpi wikch'usqa saratas rikurqun, kusiraqsi p'itayun simichanwan hap'ispas qura sunquchaman chutaykun, chaypis saraqqa rimarin: —añaychakuykin huk'uchacha munakuwasqankima, ñanpi ñuqa lliwpa sarusqan waqachkarqani kunanqa manacha ñak'arichkaqñachu. Huk'uchataqsi nillantaq: —pampachaway saracha, amaya chhaynaqa mikhusqaykichu, Sarataqsi q'ipiqinpa sara chakranta qhawarichispa kutichin: Haqay sara chakrata rikuchkankichu, chaypi mikhurqamuy, chay qhawachisqan chakramansi huk'uchaqa huk huk'uchakunatawan mink'arikuspa risqaku, chaypi lliwta sarakunata mikhurqanpusqaku. Saraqa, para chayamuptinsi wiñapusqa, sara llamk'aq runataqsi lliwta saranta huk'ucha tukuptin

hukhuchakunapaq sarata saqiqpuni, chay p'unchawmantas, mana ima mikhuytapas usuchikchu, rikuspapas uqarispas, much'aykuspa taqinman apapuaq, munayta kawsakapun.

Lliw niraq tapuykunaman wawakuna kutichinku.

Qillqana mayt'upi kamachisqanmanhina tapuykunamanta llamk'anku.

Llamk'ayta tukuspa, wawakuna dramatización nisqata rurankuman.

Tapuykunaman kutichinku.

¿Pimantam willakuy karqan? ¿Pikunam willakuypi karqanku? maypin sara wikch'ulayasqa Pim yarqasqallaña rikhurimusqa, maymanmi huk'ucha sarata apasqa, huk'uchaman imatan saracha rikuchisqa, wikch'usqa mikhuyta rikuspa imanasunmanmi, imanaptin.

Imakunan kanman

Willakuy, qillqana mayt'u.

Pikuna yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasi ukhupi.

Tapuykuna raphipi allinkapta (x) chimpuy.

Mikhuyniyman

(harawi)

papatapas

allanis

kinuwatapas

rutunis

saratapas

kallchachkanis

hawastawan

mikhunaypaq.

Sutiymi:

Mikhuyninchikkunamanta harawita yachasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpaqtaqa lliw mikhuykunamanta rimanku, kaqllataq imamantas qillqa kanman, ima qillqas kanman chaykunamantawan rimanku.

Yachachiq, harawi qillqata ñawinchachin, wawakuna harawi qillqata, mayt'unkupi kaqta qatipaspa ñawinchanku.

Ñawinchasqankumanta lliw tapuykunawan rimarinku.

Harawita ñawinchaspa yachanku.

Lliw imaymanapi harawinku (asiykuspa, waqaspa, phiñasqa, llakisqa, ima).

Yachachiq ñawinchaqñin qatipakunku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasi ukhupi.

Yachachiqniykupa yanapayniywan harawi qillqata qatipakuy.

Sutiymi: _____

Rurukunata/ñut'u mikhuykunata hamk'asunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Yachachiq, wawakunaman qillqata rikuchispa ñawinchan, llapa rurullas hamk'akunman nispa.

Kay rimaymanta k'uskirinqaku, chaypaq, rimanakunku: Pitas tapumunkuman. (ñawpaq simanapi)

Tapumusqankuta, k'uskimusqankuta yachay wasipi willakunku, yachachiqtaq raphipi qillqan.

Chiqaqchus, manachus llapa rurukuna hamk'akun yachanapaq, lliw rurukunata apamunqaku. (iskay kaq simanapi)

Rurukuna apamusqankuta k'anallapi hank'anku.

Huk mikhuykunata (papakunata), k'anallaman churanku, imayna tukusqanmanta rimarinku.

Ñawpaq yachachiqpa, llapa rurukunas hamk'akun nisqanmanta, rimanku, rurasqankumanta pacha. (kimsa kaq simanapi).

Hamk'ana rurukunamanta, imanaptin

hamk'akun chaymanta aswanta rimarinku.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina ruranku. (tawa kaq simanapi)

Tayta mamankuta yachachiqpa rimayninmanta tapumunku.

Rurukuna hamk'aypi yanapakunku.

Kay k'uskiymanhina qillqana mayt'uta ruranku.

Pikunan yanapanku

Tayta mamakuna.

Maypi rurakun

Wayk'una wasipi.

Imakunan kanman

Hatun raphi, mikhuy rurukuna, k'analla/kallana.

Mayqinmi hamk'akun, imaynan hamk'asqaña karqapun, chayta stiker (S3) nisqawan k'askachiy.

Sufiyemi:

Manka mankachapi pukllasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Manka mankapi pukllanankupaq, imayna pukllanamanta, munaylla pukllanamanta rimanakunku.

Pukllaspaqa mana k'irinakunankuchu, maqanakunankuchu ima, aswanta yanapanakunankumanta rimanku.

Manka mankapi

(pukllay)

Wawakuna, kimsa kimsamanta huñukunku, chaymantaqa iskay wawa makinkuta hap'inakunku, huk wawataq allpa manka kanqa, payta iskay wawakuna apanqaku. Kay apaypiqa, munayta apanqanku mana urmachispa, chayaspa muyu ukhuman mankata tiyachinku. Sichus urmarachinku chayqa manaña pukllanankuñachu. Llapa wawakunaq pukllanankukama pukllanku.

Rimanakusqankumanhina pukllanku.

Lliw tapuykunata, pukllaymanta kutichinku.

Kuraq wawachakuna manka apaq kankuman, uña wawachakuna, mankacha kankuman.

Imakuna kanan

Wawakuna.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Patiyupi.

Siq'ikunapi, mayqin pukllaqkunacha karuraq chayanankupaq kaqta (x) chimpuy. Rimariy.

Sutiymi:

Llamk'asqanchikkunamanta rimarisun

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpaqtaqa allin wawakunap rimamunankupaq sumaqta tiyachisunchik.

Llapa aymuray killapi qillqana mayt'upi llamk'asqanchikmanta tapuykunawan yanapaykukuspa rimarisun:

- ¿Aymuray killapi imakunamanta llamk'arqanchik?
- ¿Pikunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqana mayt'upi imakunata ruraraqanchik?
- ¿Qillqana mayt'umanta mayqin llamk'aymi chiqaaq munay qamkunapaq kasqa?

Chay kutichiykunawan mana allin wasapasqankutapas mat'ipayasunmanmi.

Qillqana mayt'upi kamachisqamanhina llamk'anku.

Aymuray killapi mayqin llamk'aychá ancha munasqayki, kusi llamk'asqayki chaymanta atisqaykimanhina siq'ispa llimp'iy.

**Llaqtanchikkunapa
rayminkuna**

Sutiymi:

Hawkay kuski killamanta rimarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspa, kay tapuykunawan: Imakunatam kay killapi ayllupi rurakun rimanku.

Imaynatam kay ruraykunata llamk'anku, pikunam chay llamk'aypi yanapakunku, imatam mikhunku.

Kay killapi wawakuna, kuraq runakuna imakunawan unqunku.

Kay killapi yachay wasipi imakutam llamk'akunman.

Hatun raphipi proyecto nisqamanta, rimanakunku, kay rimaykunata yachachiq raphipi qillqanqa.

Kay qillqaqa yachachiqa tiyanan k'uchupi laq'alamanqa.

Kay llamk'aywanqa wawakuna hawkay kuski killapi llamk'anankuta yachanqaku.

Tapuykunaman kutichinku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Pikuna yanapanku

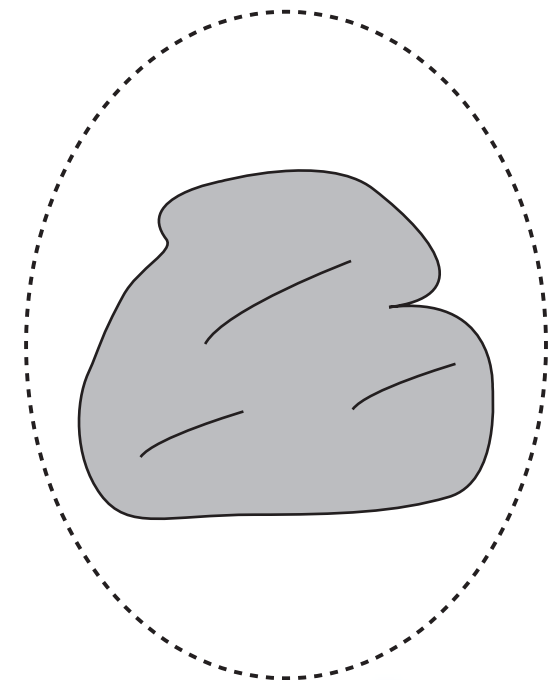
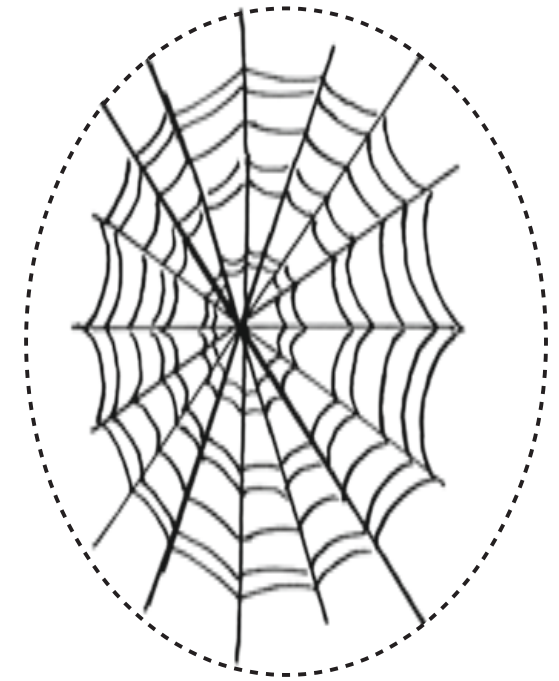
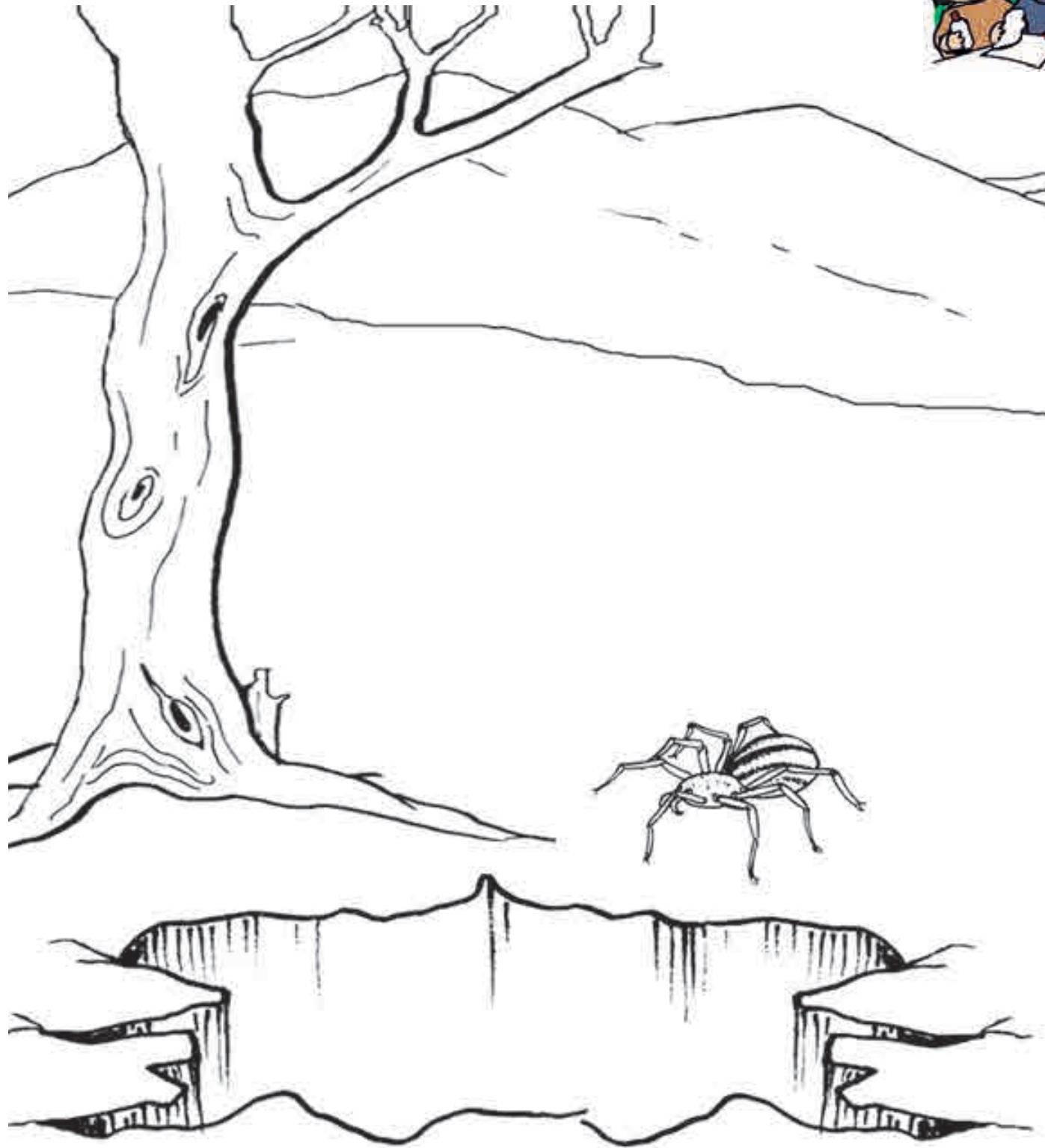
Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Siq'ita qhawaspa kay killapi llamk'aykunata atisqaykimanhina siq'iy, hinaspa rimariy.

Sutiymi: _____

Qasananpaq, kusi kusipa llikan qhaway

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman, chakraman llusqispa, kusi kusipa kasqanta rispa, lliw kaqninkunamanta rimarinku.

Kusi kusipa, llikanta qhawaspa, kay yachayta ñawinchaspa rimanku.

Kusi kusiqa, yachay rikuchiwasqanchik

“Kusi kusiqa allpa t'uqupi llikantin tiyan. Yachaynin: Sichus kusi kusi llikanwan wasinta qatan chayqa qasa qasayta qallarinqaña”.

Ayllupi imakunapuwanmi qasananpaq willakusqanta rimanku. Kaqllataq phuyupa, liqichupa qasananpaq willakusqanmanta willakunku. Kaypaqqa mana atispaqa huk yachaqpata rinkuman.

Kay llamk'aypiqa Minedu nisqa lupakuna apachimusqanwan, aswayta huk

kurukunatawan qhawamunku.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina llamk'anku.

Yachachiqa yanapayllanwan kusi kusita qhawanku.

Tapuykunaman kutichinku:

¿Wichaypichu, uraypichu? (Kusi kusi maypin tiyasqa Kusi kusi imawanmi wasinta qatasqa Imapaqmi wasinta qatan Ayllunchikpi kusi kusi khaynata willawanchikchu).

Imakunan kanman

Lupakuna.

Pikuna yanapanku

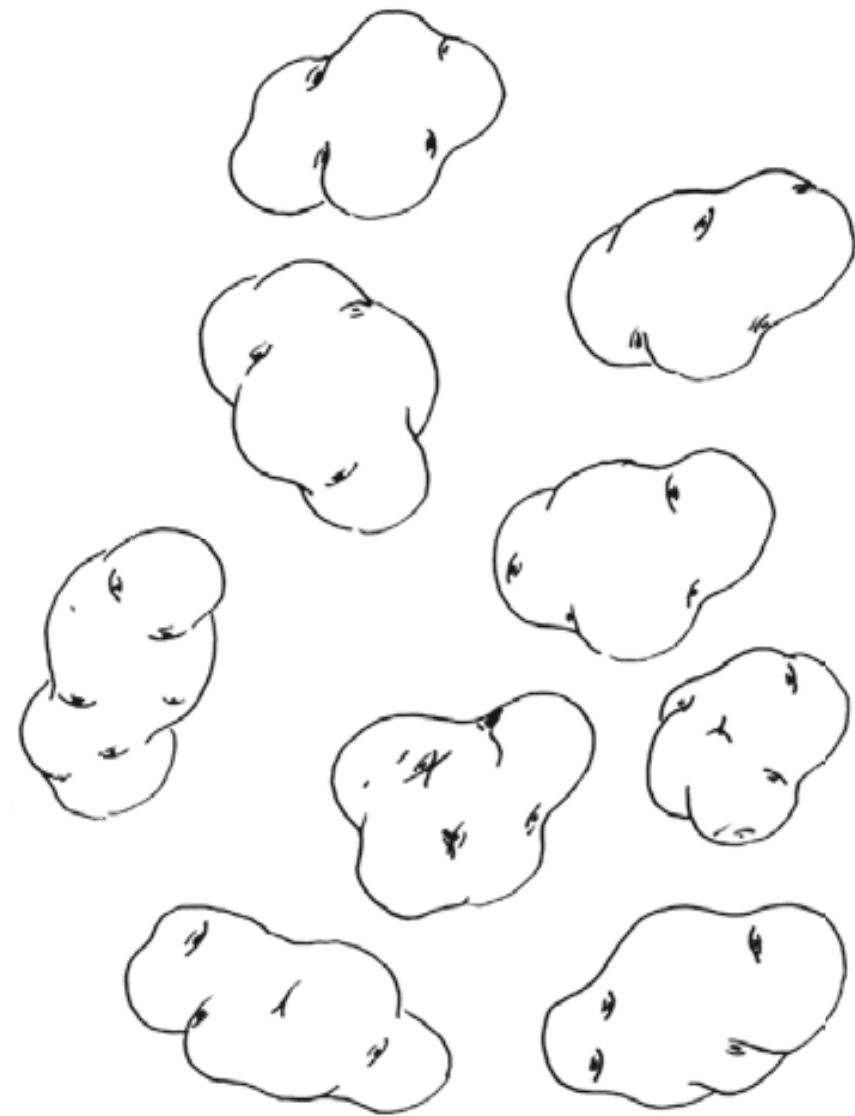
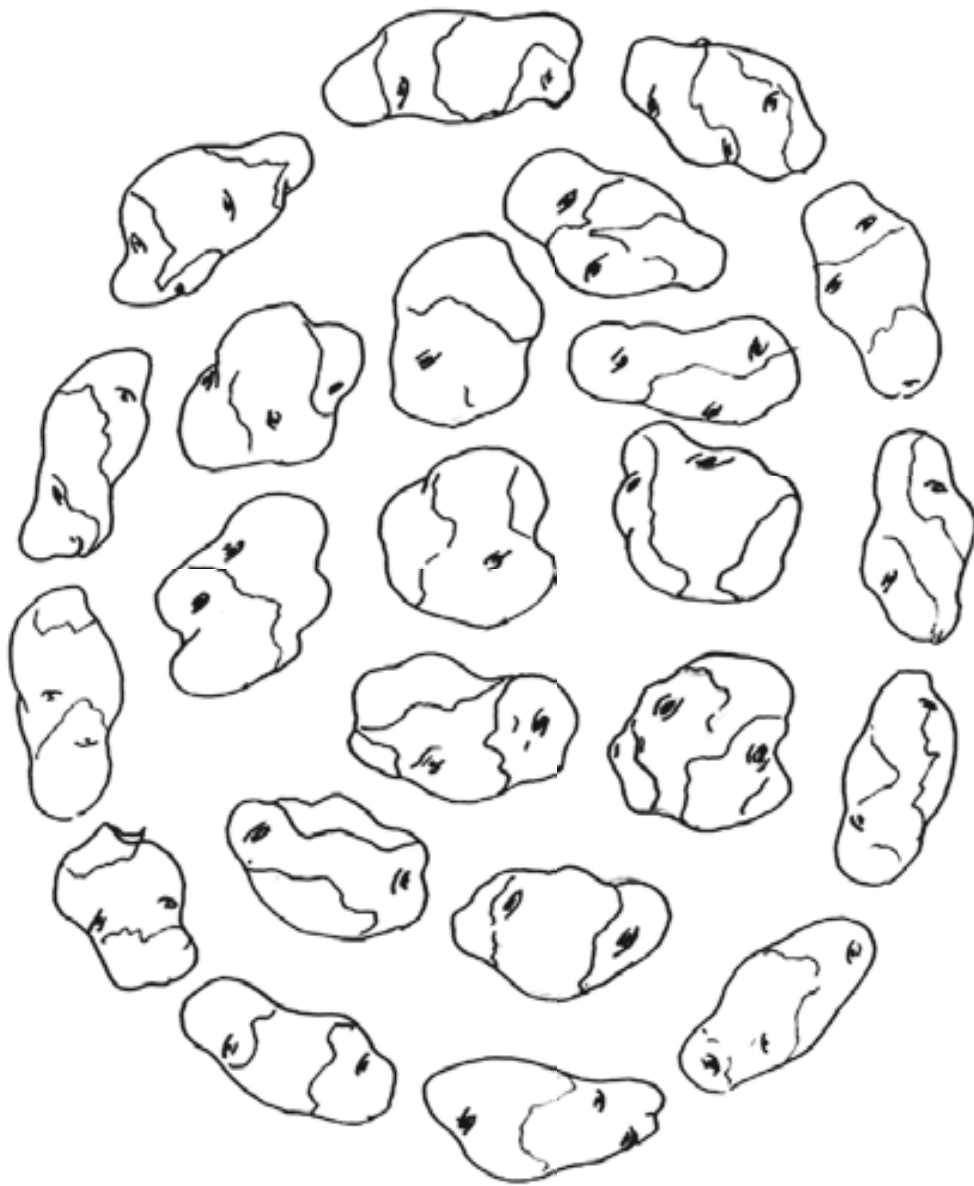
Yachachiq.

Maypi rurakun

Kusi kusipa, tiyasqanpi siq'ikuna.

Kusi kusi qasananpaq imawanmi t'uqunta qatan, chayta k'utuchispayki k'askachiy.

Sutiymi:

Ch'uñu ruranapaq, papakunata akllasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawapi ch'uñu saruy pihina pukllanku, pukllaymanta rimarinku.

Ch'uñu ruraymanta rimanku, imawan ruranamanta, imayna ruranamanta, maypi ruranamanta ima rimanku.

Papakunata hich'aspa, kay sasachayta nikun: Taqrusqa papata imanasunmami ch'uñu ruranapaq.

Papakunata niraq niraqta, akllanku: Achkhata pisita, wakillanta, llapanta.

Lliw ch'uñupaq papa akllasqankumanta, rimarinku.

Mana yachay wasipa chakran kaptinqa, wawakuna ch'uñu ruranapaq papakunata apamunqaku, mana hinataq huk taytaqta rinkuman.

Qillqana mayt'uta kamachikuyninmanhina llamk'anku.

Tapuykunaman kutichispa rimanku:

Kay papakunamanta mayqintan achkhata akllaspa masamusunman.

Mayqinkaq papakunatan pisillata akllaspa masamusunman.

Imakunan kanman

Papakuna.

Pikunan yanapanku

Tayta mamakuna.

Maypi rurakun

Kanchapi, wasipi, chakrapi.

Achkha kaq papakunallata llimp'iy, pisi kaqtataq wachkhawan muyuchiy.

Sutiymi:

Ch'uñu ruraypi yanapakamusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Huk taytaqta ch'uñu rurasqanman rinku.

Taytawan imayna ch'uñu ruranamanta, imayna masanamanta, maypi ruranamanta ima rimanku.

Taytaq nisqanman hinalla papata masaysikamunku.

Yachay wasipiña, imayna ch'uñu masaysimusqankumanta rimanku: Imaynata papakunata masamurqanku.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina llamk'anku.

Papa masayta qhawallanqakuraq.

Pikunan yanapanku

Tayta.

Maypi rurakun

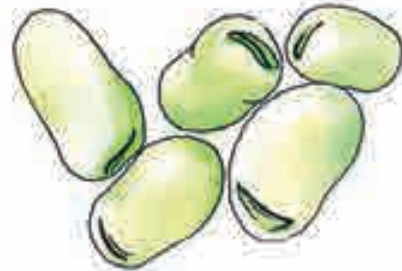
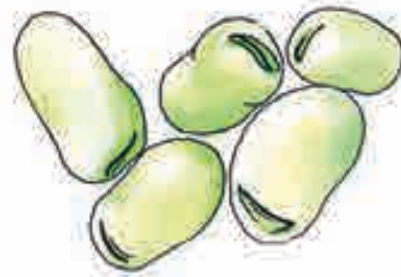
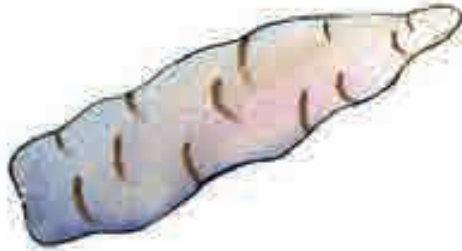
Ch'uñu ruranapi.

Imakunan kanman

Ch'uñu ruranapaq akllasqa papakuna.

Ch'uñu ruranapaq, stiker (\$4) nisqapi papakunata rikch'akuyninmanhina k'askachiy.

Qasamanta k'uskisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qasamanta tapukamunku, rimanku, imayna kasqanmanta, imakuna qasachinamanta.

Yachachiq huk hatun raphipi wawakunaman ñawinchan: Llapa mikhuykunata qasawan rurakun.

Kay sut'i rimayta chiqaqchus ichari manachus, yachanankupaq tayta mamankuta tapumunqaku. (ñawpaq simanapi)

Lliw tapumusqankuta willakunku, yachachiqtaq raphipi qillqan, tapumusqankuwan aswanta ayllupi qasaymanta rimarinku. (iskay kaq simanapi)

Yachachiqa lliw mikhuykunatan qasawan rurakun nisqanmanta yachanapaq, yachaq tapukuq rinku. (kimsa kaq simanapi)

Huk ayllukunapi qasa hark'anankupaq
algodunwan kiskawan churanku

Yachaqa risqankumanta rimanku, yachachiqa rimaynintawan rikch'anachinku. Allinta rimarinku, yacharinku ima mikhuykunatas qasawan rurakunman, ima

mikhuykunatas manapuni qasachikunchu. Kay rikch'anachisqankuta raphipi qillqanku. Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina llamk'anku. (tawa kaq simanapi)
(Aylluykipi mana qasa qasaptin k'uskiy imaynatam mallkikunata chiri tukuchin, utaq imaynatas mikhuyta mana qasallawan qasachikunman chayta k'uskiychik).

Imakunatam qasawan rurakun, imakunatas mana qasawan rurakunchu chaykunata tapumunku.

Pikunan yanapanku

Tayta mamakuna.

Maypi rurakun

Wasinkupi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qhulla ch'uñu, machu ch'uñu ruru mikhuykuna.

K'uskisqaykimanhina, qhipa kaq siq'ikunapi, mayqintan qasawan rurakun, chaykaqllata wisq'ay, atisqaykimanhina rimariy.

Sutiymi:

Taqichakuypi kawsaykuna mana usuchinamanta yachamusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqakumanhina, yachaqpa wasinta rinku.

Yachaqwan rimamunku imanaptinsi taqichakuypi, mana mikhuykuna usuchinamanta, wikch'unamanta uyarimunku.

Mikhuyta usuchiptin imaynas ayllupi runaq kawsaynin kapunman, usuchisqa mikhuyta waqasqanmanta ima uyarimunku.

Yachay wasipi, yachaqwan rimamusqankumanta yuyarinku.

Ima mikhuytapas ñampi wikch'ulayapta rikuspaqa uqarinamanta rimanku.

Kay llamk'aypi rimakunmanmi, imaynas wawakuna sapa p'unchaw mikhunata mana mikhuyta tukunkuchu, p'ukunkupi saqisqankumanta.

Yachaqpa willakusqanta uyarinku.

Imakunan kanman

Awichaman imapas quyqunapaq.

Pikunan yanapanku

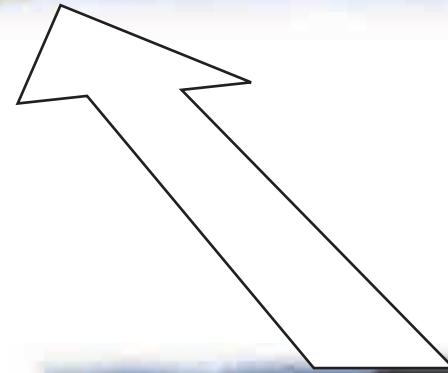
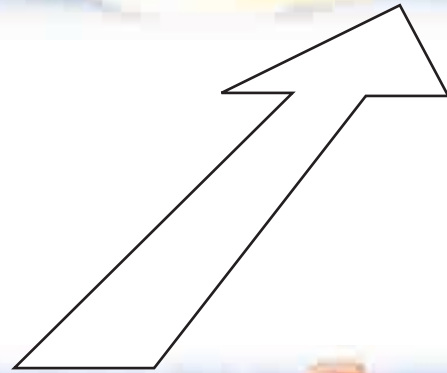
Yachaq.

Maypi rurakun

Yachaqpa wasinpi.

Yachaq uyarimusqaykimanhina iskaynin siq'imanta mayqinkaqtan rurana, kikillanta pura tupanachiy, imanaptin chayta rimariy.

Sufiyimi:

Inti taytaman haywakusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Huk yachaqta rimanakusqankumanhina yachay wasipi chaskinku.

Yachaqpa ñawpaq pachapi imaynatam inti taytata raymichaqku, chaymanta rimayninta uyarinku.

Hawaman llusqispa yachaqwan kuska, tayta intiman aqhawan utaq winuwan haywakamunku.

Kay haywakuypiqa chiqaaq, manchaykuwan kawsayninkupaq mañakunku.

Yachay wasiman kutispa inti taytaman haywakamusqankumanta rimarinku:

Imanaptinsi inti raymichakun, (21) Inti Raymi killapi, chay p'unchaw kay pachamanta inti ayqikun, Inti ayqikuptin ñawpaqqa runakuna kutimunanpaq raymichaqku, chaykunamanta ima tapuykunawan yanapayukuspa rimanku:

- ¿Kunan pachakunari intita raymichanchisraqchu, imaynata?
- ¿Intiwan imaynan kawsayninchik?
- ¿Mana inti kaptin imayna kasunman?

- ¿Imanaptintaq kunan qhipa pachakunapiri inti sinchita ruphawanchik?

Huk raphipi, imakunas kay pachata qhillichanman, chayta raphipi yachachiq qillqan.

Kay llamk'aypi imatas allin inti taytawan kawsanapaq rurasunman chayta qillqankuman.

Yachay wasipi kay qillqakunata, huk runakunaq qhawaspas ñawichanankupaq k'askachinkuman.

Inti taytaman haywakunku qhawallaku.

Imakunan kanman

Aqha, winu, kuka.

Pikunan yanapanku

Yachaq.

Maypi rurakun

Chakrapi, hawapi.

Inti taytawan sumaq kawsanapaq, mayqinmi allin, chay flechata llimp'iy.

Phaway uwihacha

(Takiy)

Phaway, phaway

uwihacha

chakrachakunaman

Paqtataq apasunkiman

atuq

wasichanman.

Uywa raymichaymanta rimaspa, takiyta yachasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Wawakuna ima qillqa kasqanmanta watupakunku: Pimantas qillqa kanman, ima ninmansi, imapis tukupunman.

Qillqata yachachiq ñawinchan.

Phaway uwihacha (Takiy)

Phaway phaway uwihacha,
Chakrachakunaman (kutyi)
Paqtataq apasunkiman,
atuq wasichanman. (kutyi)

Ñawpaq watupakusqankuta
ñawichasqamanhina rikch'anachinku.

Qillqata llapanku ñawichanku.

Lliw tapuykunata kay ñawichaymanta,
wawakuna kutichinku.

Aswanta qillqata taki yachanankupaq
ñawichanku.

Takita atirquspa: Sapanqa, iskaymanta, huñu
huñupi, takinku.

Yachachiqa yanapayninwan, ñawichanku.

Takita takiraysikunku.

Maypi rurakun

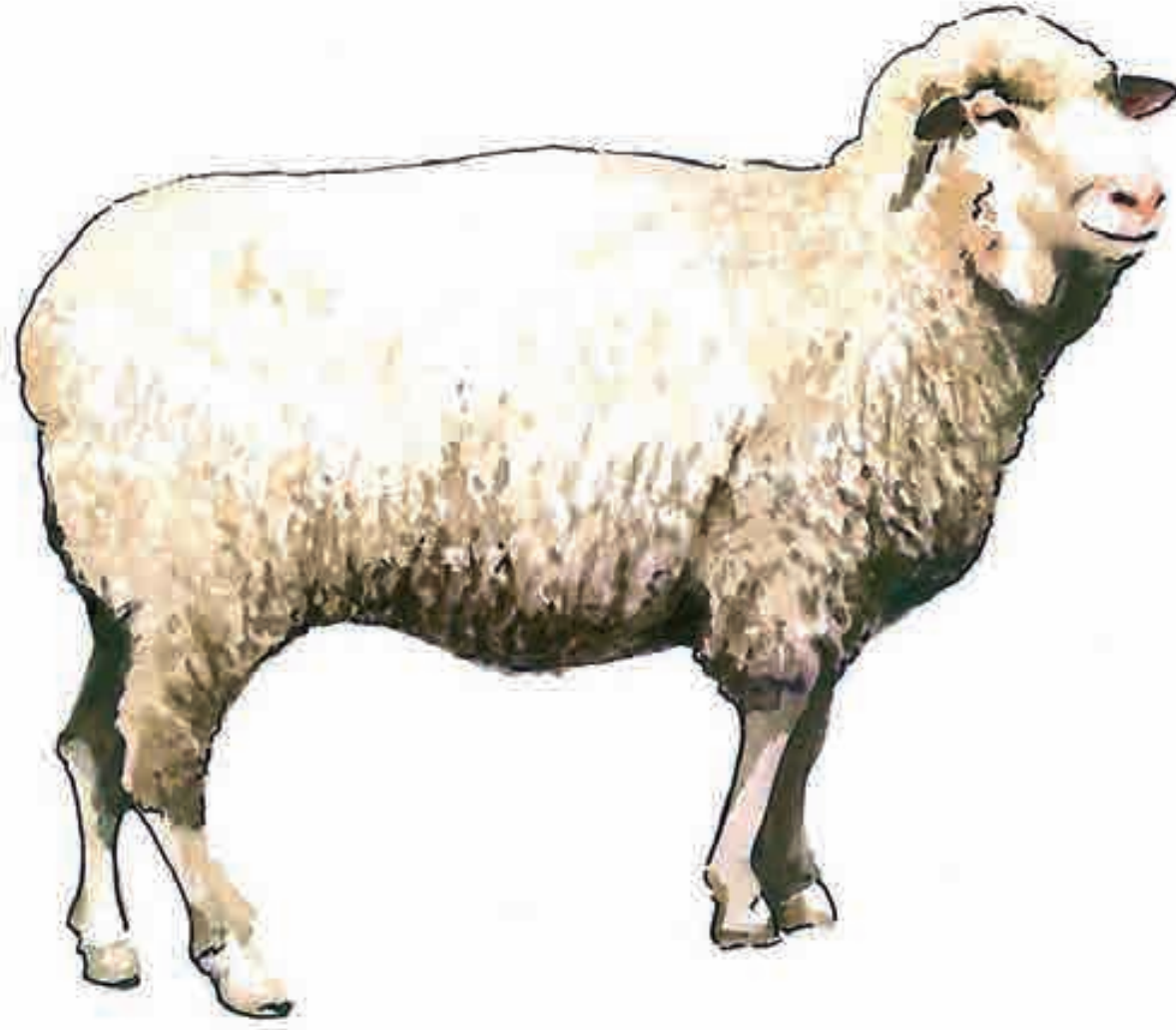
Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi qillqa.

Yachachiqa yanapayninwan qillqata ñawichay.

Four horizontal dashed lines for writing practice, spanning the width of the page.

Sutiymi:

A horizontal dashed line for writing practice, located below the text 'Sutiymi:'.

Uywaman watuchiyta paqarichisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Uywaman taki yachasqankuta takinku.

Iliw watuchinakuyta ruranku.

Yachachiq, wawakunaman rimarin imaynatas huk watuchiyta rurakunanmanta.

Imapaqsi watuchita uywaman qillqankuman chaymanta rimanku.

Qillqana mayt'upi wawakuna uywaman watuchita qillqanku.

Atisqankumanhinalla qillqanku, yachachiqman ninku ima qillqasqankuta, payña ch'uyata qillqapanqa.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Uywata qhawaspa, atisqaykimanhinalla qillqay, yachachiqman rimariy ch'uya qillqananpaq.

Sutiymi:

Raymipi churakuna punchupa pallayninkunata riqsipasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqankumanhina taytata yachay wasipi chaskinku.

Taytaq punchumanta rimasqanta uyarinku: Imanaptintaq kay raymikunapi punchuwan churakunku, ima raymikunapin kaq churakullankutaq.

Taytata punchunpa pallayninkunamanta willananpaq tapukunku.

Taytapa ripusqan qhipamanña, chay pallaykunata qhawaspa, yachay wasipi chirusqakunawan rikch'anachinku (q'inqukunata, mayukunata, ñawikunata, t'ikakunata).

Kay pallaykunata huk raphipi kikinta ruranku.

Pukllanakunapi punchupa pallayninmanhina siq'ikunata tupanachispa pukllanku.

Qillqana mayt'uta kamachikuyninmanhina llamk'anku.

Taytapa pallaykunaq sutin willakusqanta yuyarinku.

Punchupa huk pallayninta huk chirusqawan tupanachinku.

Pukllanakunapi, pallaykunamanhina rikch'akupta akllanku.

Pikunan yanapanku

Tayta.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi qillqa.

Taytapa punchunpi pallaykunata siq'ispa hunt'ay.

Sutiymi:

Eucalipto ruruchata tanqaspa pukllay

Imaynatam llamk'asunchik

Eucaliptupa wiñasqanmanta rurukunata pallamunku.

Yachay wasipi rurukuna apamusqankumanta rimanku.

Imayna pukllanankupaq rimanakunku.

Qallarinapaq pampapi kinrayman siq'isqa kanan. Kakllataq chayanankupaq kinrayman siq'i kanallantaq.

Wawakuna huk k'aspimanta tanqanawan eucalipto ruruta tanqanku.

Mayqinkunacha ñawpaqta tanqaspa chayachinku paykuna llalliq kanku.

Ayllupi mana eucalipto ruru kaptinqa, ima ruruwanpas pukllankumanmi, utaq mayu rumichakunawan.

Iskay, iskaymanta pukllanku.

Imakunan kanman

Eucalipto ruru, ima rurupas.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Maynintam ruruta tanqarqanki chay ñanta siq'iy.

Sutiymi:

Inti raymi killapi Llamk'asqanchikkunamanta rimarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Munayta napaykukuspa wawakunata chaskisunchik. Kunan p'unchaw llamk'ananchikmanta willarqusunchik.

Ñawpaqtaqa allin wawakunapa rimamunankupaq tiyachisunchik.

Llapa inti raymi killapi kay qillqana mayt'umanta llamk'asqanchikmanta tapuykunawan yanapayukuspa rimarisunchik:

- ¿Inti raymi killapi imakunamanta llamk'arqanchik?
- ¿Pikunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqana mayt'upi imakunata ruraraqanchik?
- ¿Qillqana mayt'umanta mayqin llamk'aymi ancha munay qampaq karqan?

Chay kutichiykunawan mana allin wasapasqankutapas yachariy mat'ipaykunapaq.

Qillqana mayt'upi llamk'anku.

Inti raymi killapi mayqin llamk'aychá munasqayki, kusi llamk'asqayki, chaymanta atisqaykimanhina siq'iy.

Uywakuna uyway/
uywanchikkunata
raymichasunchik

Sutiymi: _____

Chakra qunakuy killapi llamk'ananchikpaq

Imaynatam llamk'asunchik

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspa, rimanku, kay tapuykunawan: Imakunatam kay killapi ayllupi rurakun.

Imaynatam kay ruraykunata llamk'anku, pikunam chay llamk'aypi yanapakunku, imatam mikhunku.

Kay killapi wawakuna, kuraq runakuna imakunawan unqunku chaymanta rimanku.

Kay killapi yachay wasipi imakunatam llamk'akunman chaymantapas rimarinku.

Hatun raphipi proyecto nisqamanta, rimanakunku, kay rimaykunata yachachiq, raphipi qillqanqa.

Kay qillqaqa yachachiqa tiyanan k'uchupi laq'alayanqa.

Kay llamk'aywanqa wawakuna kay killapi, llamk'aykunata yachanqakuña.

Tapuykunaman kutichinku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Siq'ita qhawaspa, kay killapi llamk'aykunata atiskaykimanhina siq'iy.

PAQUCHA

UWIHA

WALLPA

K'USILLU

Sutiymi:

Ayllunchikpi uywakuna uywanamanta rimasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqankumanhina Yachaqpa wasinta rinku.

Imaynatas lliw niraq uywakunata ayllupi uywanamanta, yachaqwan rimamunku.

Kay lliw niraq uywakunata hayk'aq raymichanamanta, mayqinsi uywakunaq apun chaykunatawan tapukunku.

Yachay wasi ukhupi yachaqwan rimasqankumanta yuyarinku.

Wakin ayllukunapi, Kay yachaykuna uywa uywanamanta, kan: quwi mirananpaqqa pilunta, Kuka q'intuyupta q'uncha qhipaman p'ampakun. Alquchapa uywaqninman yachakunanpaqqa, paypa usutanpi mikhunata mikhuchinam. Michita mana suwa kananpaq, mana chinkakunanpaq ninri patachanta k'utuchinku. Wakakuna, uwihakuna allin mirananpaqqa, raymichana, illata tarikuna.

Qillqana mayt'upi kamachisqamanhina ruranku.

Yachaqpa rimasqanta uyarinku.

Pikunan yanapanku

Yachaq.

Maypi rurakun

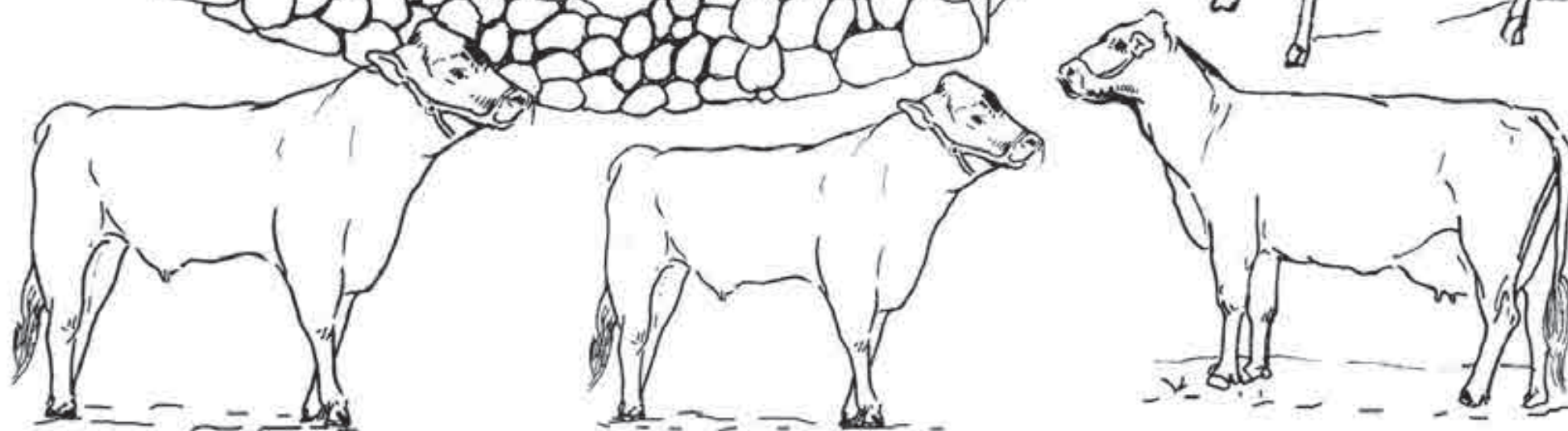
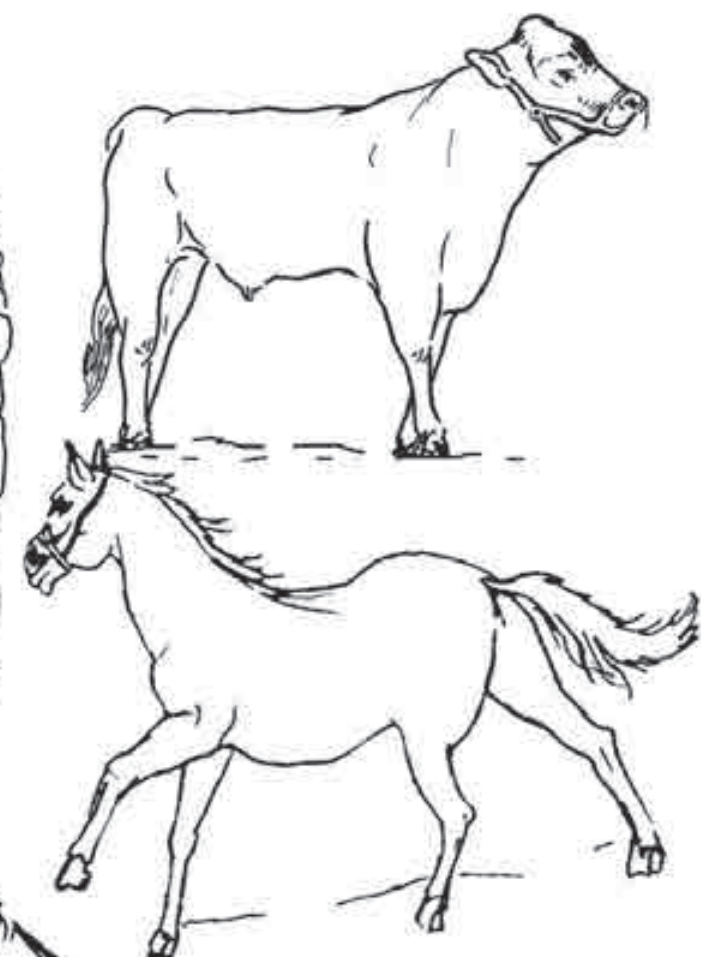
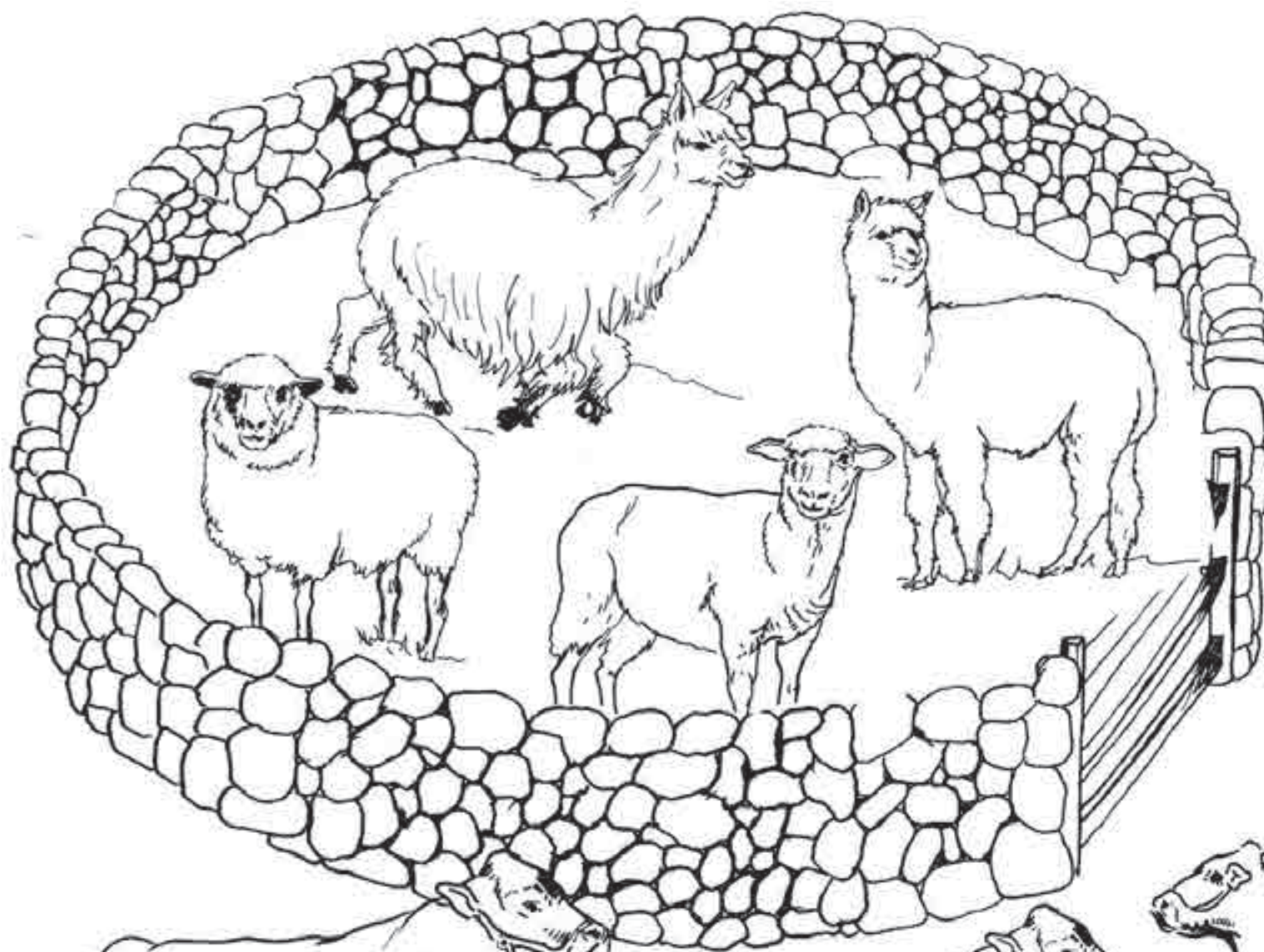
Yachaqpa wasinpi/ yachay wasipi.

Imakunan kanman

Kanchapi uywakuna.

***Troquel* (T3) nisqata urquspa sutinmanhina uywakunata k'askachiy.**

Uywakuna qhawaraq risunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa, uywakunata yachapayaspa pukllanku, tukuspa lliw pukllasqankumanta rimanku.

Rimanakusqankumanhina huk kanchata uywakuna qhawaraq rinku.

Kanchapi uywakunata kaqninkunamanta rimanku, imayna, hayk'a kasqankuta qhawarinku.

Yachay wasipi uywakuna qhawamusqankumanta rimarinku.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina ruranku.

Aswanta mayqin uywakunas achkha, pisilla, huklla, ima uywas mana kanchu kanchapi kaqkunata qhawarinku.

Pikunan yanapanku

Uywayuq.

Maypi rurakun

Kanchapi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Kanchapi uywakuna.

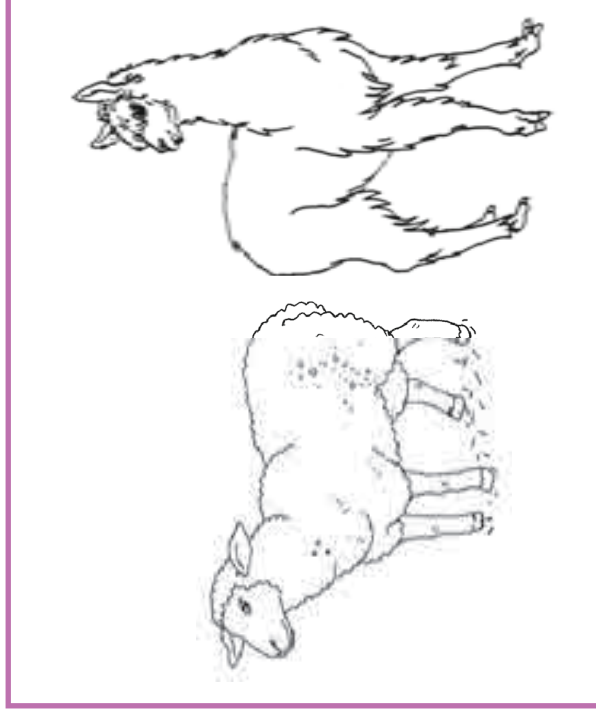
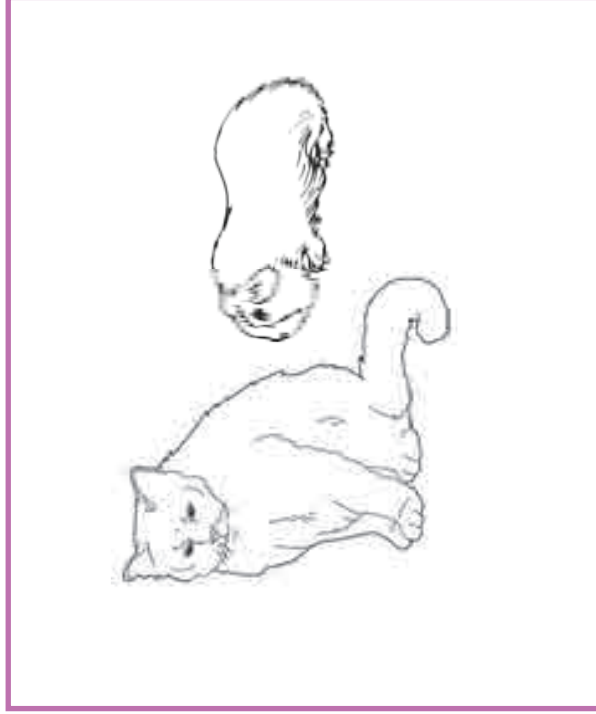
Uywakunata allinta qhawaspa, llamk'ariy: achkha qaqta llimp'iy, pisikaqtataq chakatay (x), hukllata tarinki chayqa muyupi wisq'ay.

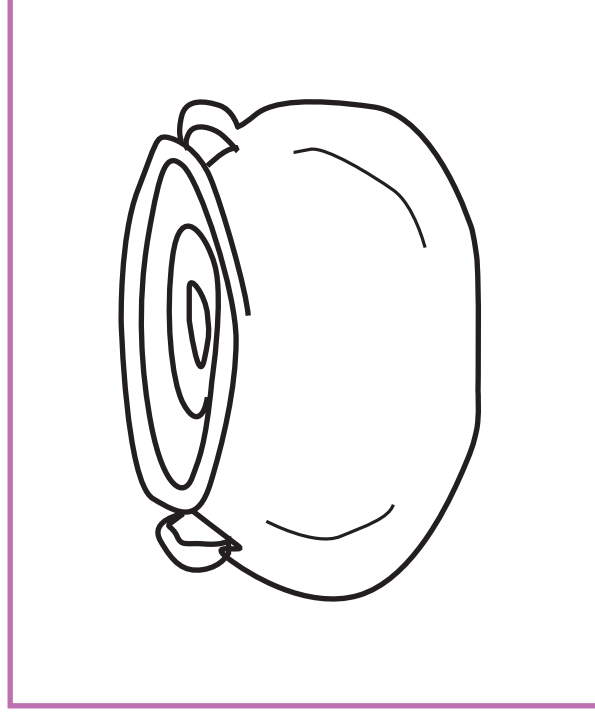
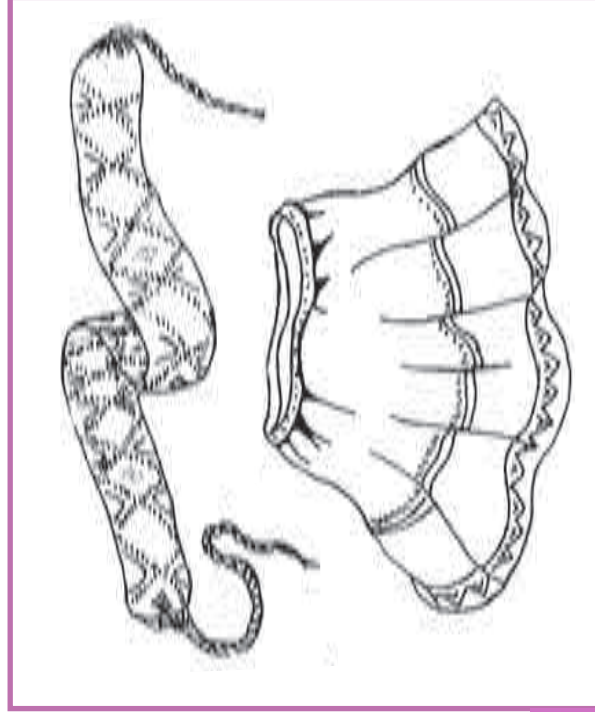
¿Maypin millmata rutusqaku?

¿Ima uywakunamantan millmanta rutukunman?

¿Millma rutusqa ima ruranapaqmi kanman?

Millma rutuymanta ñawinchasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Yachachiq, manaraq ñawinchachkaspa kay tapuykunata ruran: —Ima qillqatam ñawichasunman, pimantam ñawichasunman, qillqapi imaninmanmi. Qillqaq sutinta willan. Millma rutuy. Kay sutinmanta sapanka wawakuna atisqankumanhina watupakuspa qillqapi ima ninmansi chayta rimarinqaku. Kay killapi ayllupi millma rutuymanta rimarinku. Hatun qillqa raphita millma rutuymanta ñawichanku, ñawpaqta yachachiq, chaymanta wawakunantin.

Millma rutuy

Aya marq'a killapi, chakra qunakuy killapi ima ayllukunapi, millma rutuy. Chay p'unchawmi, uwihata, sapanka uywayuq mana michimunkuchu, kancha ukhupi ñawpaqtaqa apukunamanta, pachamamamanta ima incienso nisqawan q'usñiyachikunku. Mañarukuspaña uywakunaq millmanta, qharikuna rutuyta qallarinku, warmikunataq mikhunata wayk'unku. Millma rutuyta

tukuspa, millmata aqhawan ch'uyanku. Tukuspa mikhunata mikhuykunku, tusuykunku uywankutataq q'achuta quspa añaychaykunku.

Raphita qhawaspas, millma rutuymanta aswanta rimanku, lliw tapuykunaman wawakuna kutichinku. Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina tapuykunaman kutichinku.

Kay llamk'aypa qhipanman, wawakuna millmata atisqankumanhina, t'isankuman, puchkankuman ima.

Pisi tapuykunallamanraq kutichinku.

Imakunan kanman

Millma rutuymanta qillqa.

Pikunan yanapanku

Yachachiq, tayta mamakuna, uywayuq.

Maypin llamk'anku

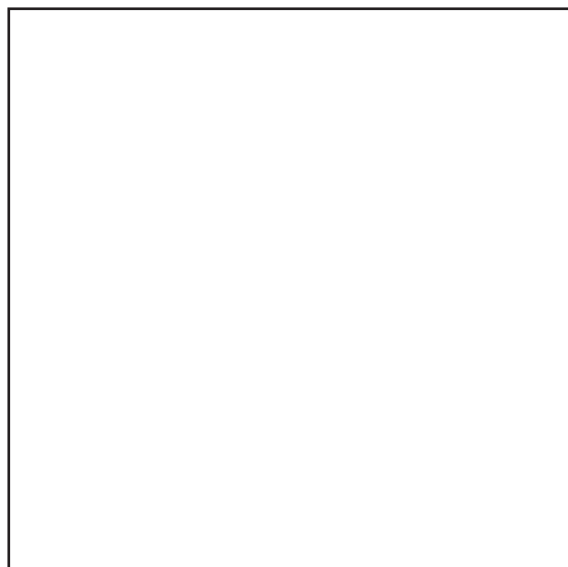
Yachay wasipi.

Tapuykunaman allin kaq siq'ita (x) chimpuy.

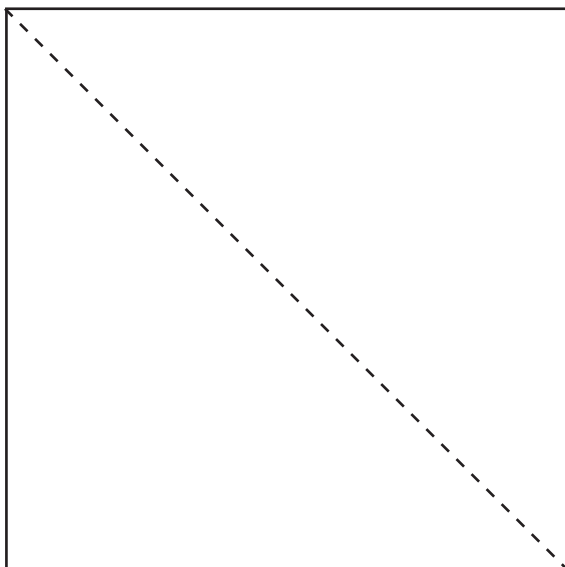

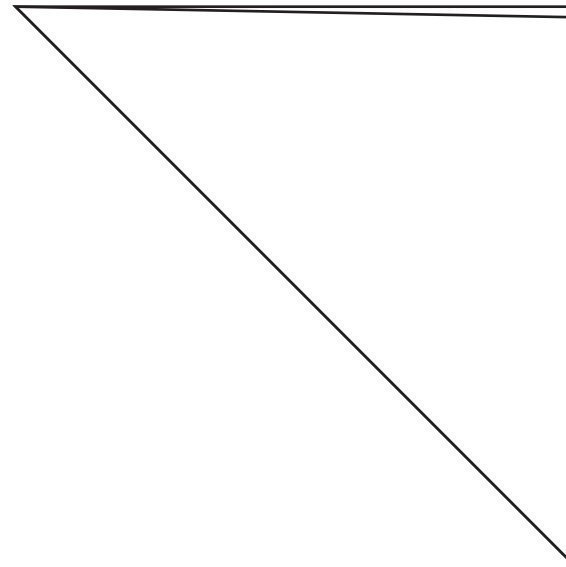
1

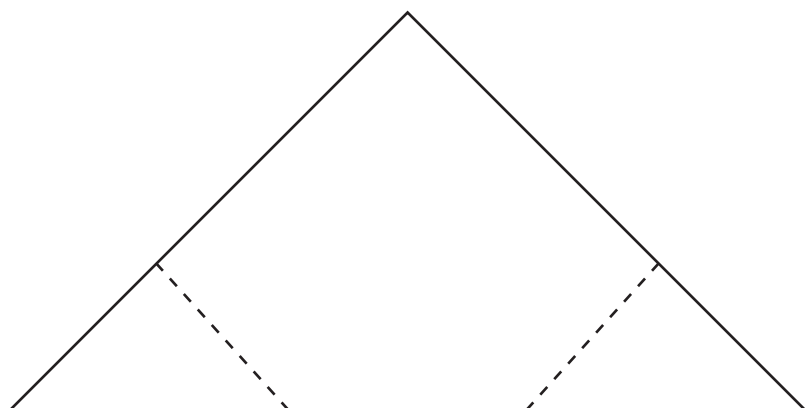
2

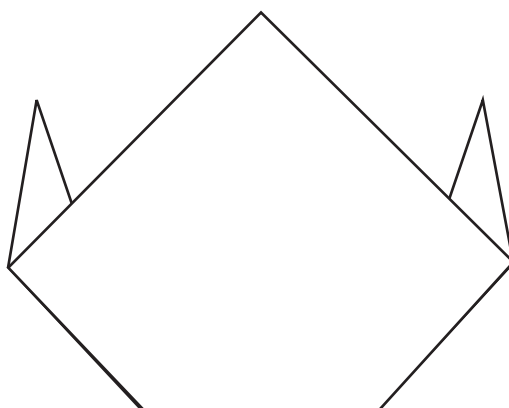
3

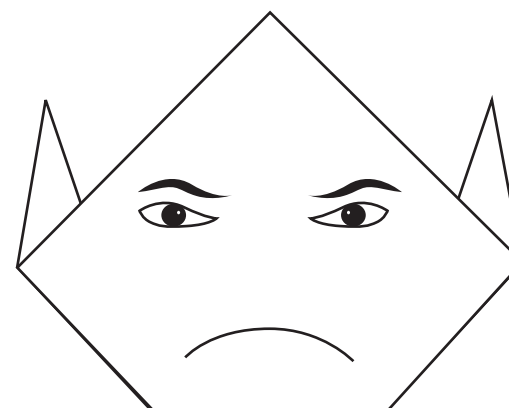
4

5

6

Sutiymi: _____

Siq'ikunata ñawinchaspa, uywata rurasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Kay siq'ipi uywamanta rimanku: Maypi tiyasqanmanta, ima mikhusqanmanta, imayna kasqanmanta.

Uywa ruranapaq siq'ikunata qhawanku.

Yachachiq, uywa ruranapaq raphikunata wawakunaman rakin.

Siq'inmanhina qhawaspa, qatiyllaman uywata raphimanta ruranku.

Yachachiqpa yanapayninwan uywata ruranku.

Imakunan kanman

Q'umir, puka raphikuna.

Pikunan yanapanku

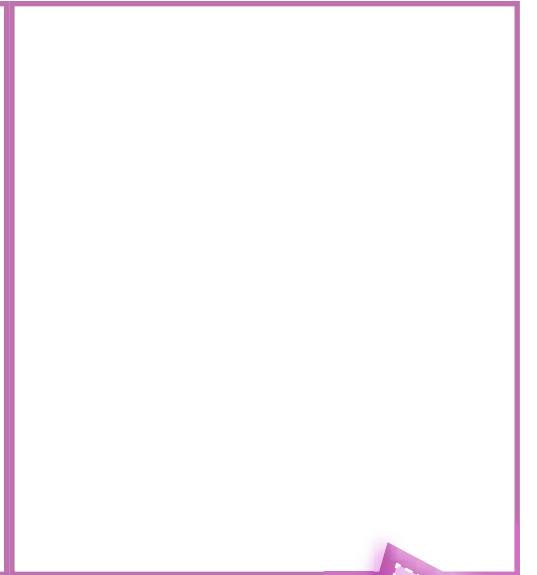
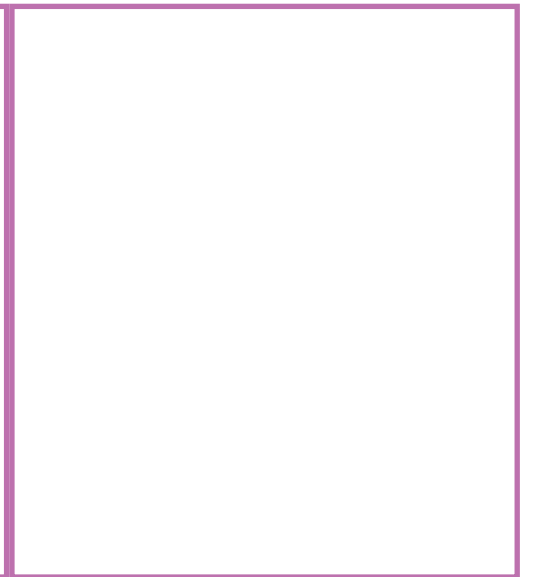
Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Yachachiqpa yanapayninwan raphimanta uywata ruray.

Sutiymi:

Sapanka uywanchikkunapa mikhuynin

Imaynatam llamk'asunchik

Kay takita, yachapayashina takinku

Uywachaykunaq mikhuynin

(K'anas qhachwa taki hina)

(takiy)

Uywachakunaqa allintas mikhunku,
qh'alichallaña wiñakunankupaq.

Uwihachapas q'achutas mikhukun,
wallpachakunapas, trigutas mikhunku.

Pillpintuchapas f'ikatas qhawachkan
f'isti allquchapas tullutas k'utuchkan.

Takispa pukllasqamanta rimarinku.

Yachay wasi ukhupi, lliw silueta nisqawan
aswanta pukllanku, imakunas tupanman
takipihina:

Uña uywa – hatun uywawan.

Huk uywa- kanchawan.

Huk pukllanakunawanpas pukllankumanmi.

Qillqana mayt'uta kamachiyninmanhina
llamk'anku.

5 churayllapiraq ch'ulla, ch'ullata
tupanachinku.

Imakunan kanman

Silueta nisqakuna, Minedu pukllanakuna
apachimusqan.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Stiker (\$5) nisqata urquspa, sapanka uywaman, ima mikhusqanta k'askachiy.

Perú suyunchikpa uywankunata riqsisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Kay chakra qunakuy killapi uywakunamanta llamk'ayta yuyarinku.

Kaqllataq Perú suyupa kay killapi raymichayninta yuyarikun, chaymanta rimarinku, wawakunaman kay tapuyta rimarikun: ¿Perú suyupiri ima uywakunataq kanman?

Atispaqa wawakuna qhawankuman: Lámina nisqapi, video nisqata, utaq uywa siq'isqakunata.

Yachachiq, Perú suyupi, huk niraq uywakunamanta rimapayan.

Perú suyupa mapanta qhawarinku, chaypi riqsirinku maypis paykuna tarikunku, kaqllataq uywanku tiyasqanmanta.

Sapanka suyupi ima uywakunas kawsan, imatas mikhunku chaykunata qhawaspa rimarinku.

Tukunankupaq rimanakunku: Munay ima uywapas uywanamanta.

Qichwakunaqa uywakunawanqa sumaqta, kawsasqankumanta rimanakunku.

Qillqana mayt'uta kamachikusqanmanhina ruranku.

Ayllunkupi uywakunamanta rimanku Perú suyupa uywankunata riqsipanku.

Imakunan kanman

Minedu lamina apachimusqanta.

Video uywakunamanta.

Uywakunamanta siq'iy.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Perú suyu mapapi, maypin tiyanki, ima uywakunan tiyasqaykipi chay uywakunata stiker (S6) nisqata urquspa k'askachiy.

Sutiymi:

Uywakunamanta rimaspa yuyariypi pukllasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Uywakunahina pukllanku, tukuspa rimarinku.

Qhayna p'unchaw uywamanta
llamk'asqankuta yuyarinku.

Qillqana mayt'upi yuyariypi pukllana raphita
wawakuna urqunku, tarhitakunata urqunku.

Yachachiq imayna pukllanankupaq
aswanta rimarin: Tarhitakunata
hamp'arankupi hukninkaq raphimanta
rapk'a kaqta t'iqraraqatakama churanku,
yuyarisqankumanhina, huk llapsa kaq
tarhitawan churanku. Kay pukllayta
pukllankuman iskay, iskaymanta, huñu, huñupi
ima.

Kay pukllanapaqqa, dado nisqawan
qallarinkupaq pukllankuman.

Pukllasqankumanta rimarinku, hayk'a uywatas
pukllaypi watunku.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina
ruranku.

Yachachiqpa yanapayninwan pukllanku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

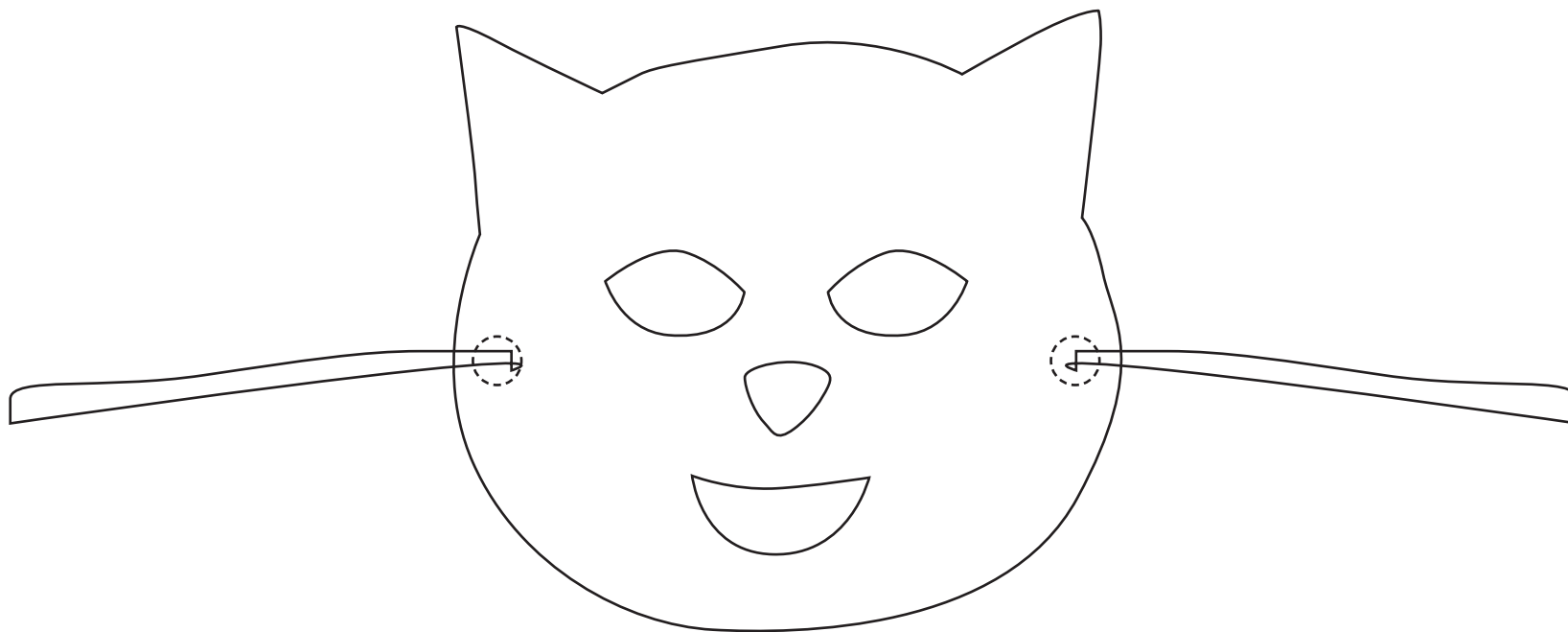
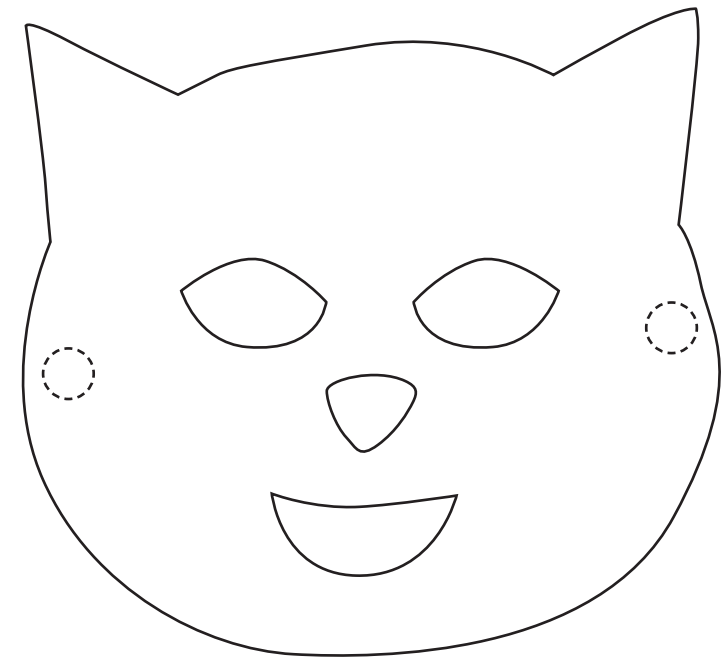
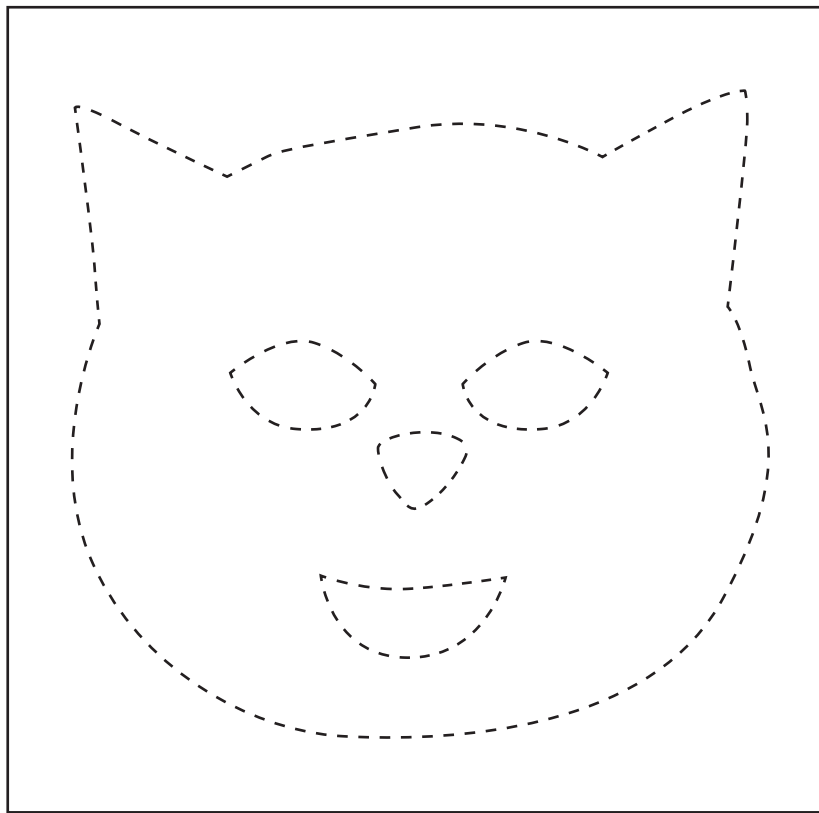
Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi tarhitakuna, dado.

Pukllasqaykita yuyarispas, ima uywakunan kasqa, chaykunata siq'iy.

Sutiymi: _____

Uywakunapa uyanta rurasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa atuqwan, uwihapiwan pukllanku: 2 (iskay) wawakuna kanman atuq, wakintaq uwihakuna, urqupi mikhuchkaptinku atuqkuna rikhurimuspa mikhuyta munanqaku, ichaqa uwihakuna ayqikuspa huñunkuman rinanku, mana hap'ichikunankupaq.

Yachachiq, lliw tapuykunata kay pukllaymanta ruran.

Uywakunapa uyan ruranapaq rimanakunku.

Qillqana mayt'upi imayna ruranapaq kasqanmanhina ruranku.

Tukuspa imayna kay uywakunapa uyan rurasqankuta sapanka wawa rimarin qallariyninmanta, tukukunankama.

(Kay uywakunamanta llamk'anapaqqa títeres nisqatapas uywakunamanta rurakunmanmi).

Yachachiqpa qillqa ñawichasqanmanhina ruranku.

Imaynatas kay uywakunapa uyan rurasqankumanta rimarinku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi siq'ikuna, k'utuchina, q'aytu.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Qillqata qhawaspa, uywakunapa uyanta ruray.

Sutiymi:

¿Maykunapitaq uywakunari tiyanku?

Imaynatam llamk'asunchik

kay takita takinku:

Uywakunaman

(Takiy)

Urpichay, urpichay maypim wasichayki (kutiy)
Wasichay, wasichay, mallki patachapi (kutiy).
Challwaschay, challwaschay, maypim wasichayki (kutiy)
Wasichay, wasichay, mayu ukhuchapi (kutiy)
K'ayrachay, k'ayrachay, maypim wasichayki (kutiy)
Wasichay, wasichay, yarqha ukhuchapi (kutiy)
(turus pukllana takipihina).

Lliw tapuykunata kutichinku:

¿Pikunamantaq takirqanchik?, ¿maypim uywakuna tiyanku?

Yachachiq kay llamk'aypaq, tapuyta wawakunaman qillqapi rikuchin:

Maykunapitaq uywakunari tiyankuman, chiqaqchu, takipihina uywakunari chaypi tiyankuman, uywasqanchik, uywakunari maypitaq tiyanku.

Yachachiq, raphipi tapuykuna k'usk'inankupaq, maykuna k'uskiq purinankupaq qillqan. (ñawpaq simanapi).

Rimanakusqankumanhina mayuta, utaq yarqhata uywakunamanta k'uskiq rinku, chayspa machkhanku pikunas tiyanku, qhawaspas rimanku, tapukuy

kanmanmi: ¿imanaptintaq wakin uywakunari unupi mana tiyankumanchu?, wawakunawan rimanakunku. (iskay kaq simanapi)

Mallkikunapa kasqanta rillankutaq, lliw ima uywakunacha tiyanku kawsayninmanta rimanku (kimsa kaq simanapi.)

Allpapi tiyaq uywakuna qhawaraq rillankutaq, kawsayninmanta rimanku.

Yachay wasipiña, k'uskimusqankumanhina rimarinku.

Qillqapi tapuyman kutichinku, yachachiq wawakunapa rimariyninta qillqan.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina ruranku (tawa kaq simanapi).

(Kay llamk'ayta uywakunamanta ulbum nisqata ruraspa hunt'apay).

Uywakunaq, maypi tiyasqanmanta k'uskiraysikamunku.

Imakunan kanman

uywakuna, yarqha, mallqi, mayu, allpa.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Mayupi, yarqhapi, mallkikunapa kasqanpi, allpapi, yachay wasipi.

K'uskimusqaykimanhina Troquel (T4) nisqapi uywakunata, maypi kawsasqanmanhina k'askachiy.

Sutiymi: _____

Uywa chaquypi pukllay

Imaynatam llamk'asunchik

Kay killapi lliw antipi, qichwa ayllukunapi uywa chaquymanta, imayna chaqunamanta, rimarinku.

Yachachiq wawakunata, hawaman pusan, chaypitaq huñukuspa, imayna pukllanankupaq uyarinku:

- 1.- Muyuripninkupi siñaschanku mana chaymanta llusqinankupaq.
- 2.- Ima tapukuykunawanpas iskay wawakunata qallarinkupaq akllanku, wakintaq uywakunamanta ruraspa ayqikunku.
- 3.- Iskayninku rimanayukuspa makinkumantawan hap'inayukuspa, wachkhaspas kankumanhina, hap'iyta qallarinku.
- 4.- Hap'isqankumanhina wachkhachakusqanku hatunyan, chaywanqa huk nisqallata qhipaqkunata k'uchunarqapunku. Imaynan uywa chaquypi rurakun kasqallanta.

5.- Iskay mana qhipakama hap'ichikuqkuna, pukllayta qallarichillankutaq.

Pukllasqankumanta rimanakunku.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina ruranku.

Atisqankumanhina pukllanku.

Pikunas qhipakama mana hap'ichikuqkunata sutinta willamunku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Hawapi, q'achu pampapi.

Imakunan kanman

Hawapi, utaq q'achu pampa.

Imaynan pukllamurqanki, chayta (x) chimpuy, imanaptin chaymanta rimariy.

Sutiymi:

Anta sitwa killapi llamk'asqanchikkunamanta rimarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Munayta napaykukuspa wawakunata chaskisunchik. Kunan p'unchaw llamk'ananchikmanta willarisunchik.

Ñawpaqtaqa allin wawakunaq rimamunankupaq tiyachisunchik.

Llapa anta sitwa killapi kay qillqana mayt'umanta llamk'asqanchikmanta tapuykunawan yanapaykukuspa rimarisunchik:

- ¿Anta sitwa killapi imakunamanta llamk'arqanchik?
- ¿Pikunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqana mayt'upi imakunata ruraraqanchik?
- ¿Qillqana mayt'umanta mayqin llamk'aymi ancha munay qampaq karqan?

Chay kutichiykunawan yachay mana allin wasapasqankutapas mat'ipaykusunmanmi.

Qillqana mayt'uta llamk'anku.

Yachachiq, wawakunaq yachasqanku yachananchikpaqqa sapankatam tapurisunchik. Chaymantataq iskay iskaymanta chay killapi llamk'asqankumanta rimarillankutaq.

Anta sitwa killapi mayqin llamk'aychá ancha munasqayki, kusi llamk'asqayki chaymanta atisqaykimanhina siq'ispa llimp'iy.

**Ayllunchikkunapa
rurayninkuna**

Sutiymi:

Qhapaq sitwa killamanta rimasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspá, rimanku, kay tapuykunawan: Imakunatan kay killapi ayllupi rurakun.

Imaynatam kay ruraykunata llamk'anku, pikunan yanapakunku, imatam mikhunku.

Kay killapi yachay wasipi imakunatam llamk'asunchikman.

Hatun raphipi proyecto nisqamanta, rimanakunku, kay rimaykunata yachachiq, raphipi qillqanqa.

Kay qillqaqa yachachiqa tiyanan k'uchupi laq'alayanqa.

Kay llamk'aywanqa wawakuna kay killapi, ima llamk'aykunata yachanqakuña.

Tapuykunaman kutichinku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Siq'ita qhawaspá, kay killapi llamk'aykunata atisqaykimanhina siq'iy hinaspa rimariy.

Sutiymi: _____

Allin kawsayninchikpaq Pachamamaman haywarikusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Pachamamaman haywakunapaq ñawpaqta huk yachaqwan, tayta mamawan, wawakunawan ima rimanakunku.

Rimanakusqankumanhina Pachamamaman haywakuq purinku.

Hatun sunquwan munayta yachaqpa rurasqanta qhawanku, kamachisqamanhina imatapas rimanku, ruranku ima.

Pachamamaman allin kawsay kananpaq, qhali kanankupaq, wasinkuq allin kananpaq haywarikunku.

Yachaqta tapuykunku:

- ¿Imaraykum Pachamamaman haywakunchik?
- ¿Imanaptin wasi ruranapaq pacha mamamanraq haywakunku?
- ¿Imakunatam pachamamanchik munan?
- ¿Imaynapitaq yachanchik Pachamamanchik chaskiwasqanchikta?

Ima ruraykuna kamachisqata tukuspa yachay wasiman kutinpusunchik.

Yachay wasipi, Pachamamaman haywakamusqankumanta tapuykunata ruraspa rimarinku:

- ¿Pimanmi haywakamurqanchik?
- ¿Imakunawanmi haywakamurqanchik?
- ¿Imanaptin Pachamamanchikta yuyarinchik?
- ¿Sichus mana Pachamamanchikman haywakusunman chayri imam kanman?
- ¿Huk p'unchawkunari imaynatam, Pachamamanchikta añaychakusunman?

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina ruranku, tukuspa lliwman rimaripa qhawachinku.

Kay haywakuypi qhawallanku.

Imakunan kanman

Kuka, nina, q'apachi, winu, ñawin aqha.

Pikunan yanapanku

Yachaq, tayta mamakuna, wawakuna.

Maypi rurakun

Chakrapi/hawapi.

Qhali kawsananchikpaq mayqin kaqtaq rurananchik chaykaqta llimp'iy.

Sutiymi:

Kawsayninchikpaq pachata qhawaysikusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Kay llamk'aypaqqa chakra killapiraq wawakunawan, tayta mamankuwan ima rimanakunku.

Qhapaq sitwa killapi qichwa runakunaqa, killantin p'unchaw p'unchaw, pachata qhawanqaku, sapa p'unchawsi huk killa, ichaqa huk p'unchaw qhapaq sitwa killapis qallarinku, iskay qhapaq sitwa killaqa unu raymi killañas, ichaqa wakin ayllukunapitaqsi huk p'unchaw qhapaq sitwa killapi qallarinku qhulla puquywan. Kay pacha qhawaypiqa iskay mitatapunis yupanku. Kaypis yachanku ima killakunapis para tarpunankupaq, wasi ruranankupaq, uywakuna qhatunankupaq, hampikunankupaq, lliw kawsayninkupaq ima para chayanqa.

Huñukuypi wawakunawan, tayta mamakunapiwan rimanakusqankumanhina siq'ita, pachata qhawaspa ruramunankupaq apanku.(1,2 3 simanapi)

Kay pacha qhawaspakumantaqa sapa p'unchawpuni yuyachisunchik, hunt'achkankuchus manachus chaymanta.

Yachay wasipi kay misti kawsaypi pachata qhawankuchus manachus chaymanta tapukuq

risunchik (4 qhipa simanapi)

Pacha qhawayta tukumuptinku wawakuna imayna k'uskimusqankuta qhawachispa rimarinku.

Tayta mamaykiq yanapayninwan huk mitallata k'uskimunku.

Pikunan yanapanku

Tayta mamakuna, yachachiq.

Maypi rurakun

Wasinkupi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi sapanka killapi siq'ikuna.

Tayta mamaykiq yanapayninwan sapa qhipakaq rakhu raphipi, sapa p'unchaw imaynas pacha qhawaspaykimanhina chayta (x) chimpunki, imaynas kay wata kasqanta ch'usaqpi siq'iy.

Ichhucha mana mamayuq (Takiy)

mana mamayuq,

mana taytayuq

kay kawsaypi kawsanapaq

imaynallaraq kaykullasun (kuty)

rurakusqayta,

rurakusqayta

Irqi masiy kanarusqa imaynallaraq kaykullasun.

wiñamullayña (kuty)

ruranaypaq

sumaqchallaña tiyanaypaq (kuty)

Sutiymi: _____

Wasichakunapaq ichhumanta rimaspa takiyta yachasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ayllupi, qhapaq sitwa killapi, wasi ruranamanta rimarinku.

Wasi ruranankupaq ichhu huñumunankumanta rimallankutaq: ¿Maykunapim ichhukuna kanman, ima niraq ichhukunam ayllupi kan, imapaqsi ichhukuna kasqammanta rimanku?

Yachachiq qillqana mayt'upi kay qillqata wawakunaman rikuchin.

kay qillqata qhawaspa ima kasqanmanta watupakunku, rimanku.

Yachachiq, ñawichan qillqata, wawakuna watupakusqankuta ñawichasqawan tupanachinku.

Llapanku ñawichanku kay takiy qillqata.

Ichhucha mana mamayuq
takiy

Ichhucha mana mamayuq, ichhucha mana taytayuq
kay kawsaypi kawanapaq imaynallaraq, kaykullasun
(kutiy)

Wasicha rurakusqayta, ch'ukllacha rurakusqayta irqi masiy kanarusqa imaynallaraq kaykullasun.

Ichhucha wiñamullayña (kutiy)
Wasichaykunata ruranaypaq.
Ch'ukllachaykuna ruranaypaq.

Lliw tapuykunata wawakuna takimanta kutichinku.

Kay takiy qillqata yachanankukama ñawichanku. Atirquspa takinku tukaykuspa, tusuykuspa, t'aqllaykuspa ima.

Taki qillqapi imakuna rikusqankumanta rimarinku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

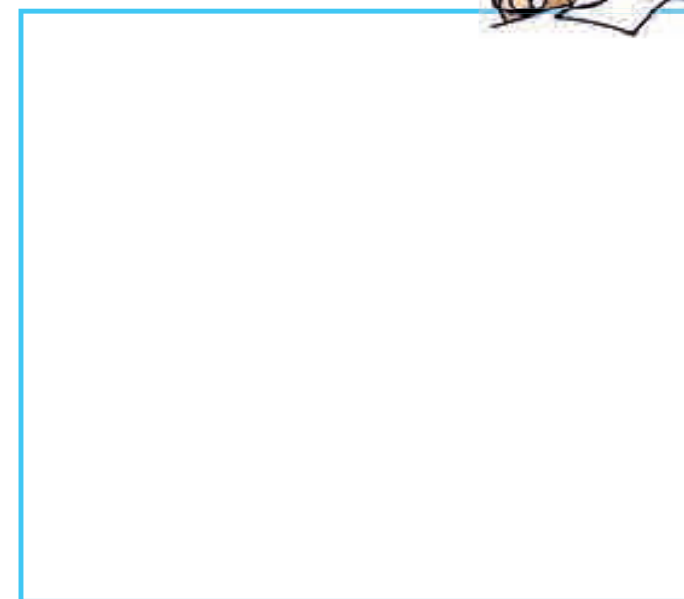
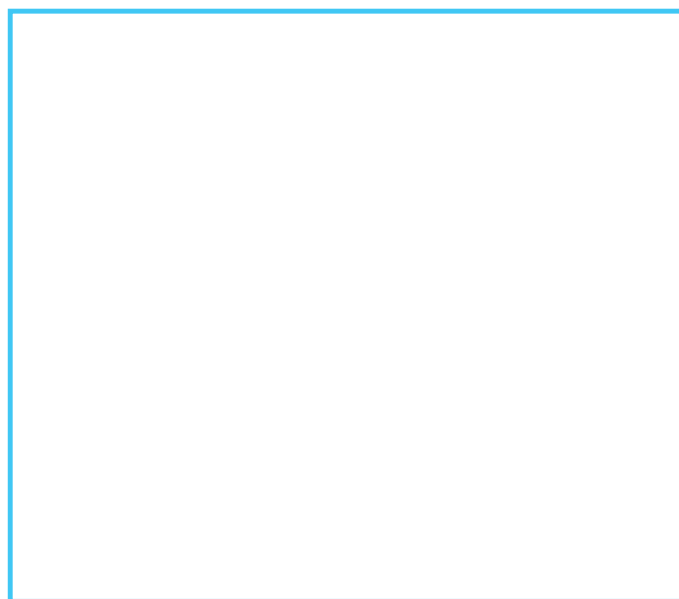
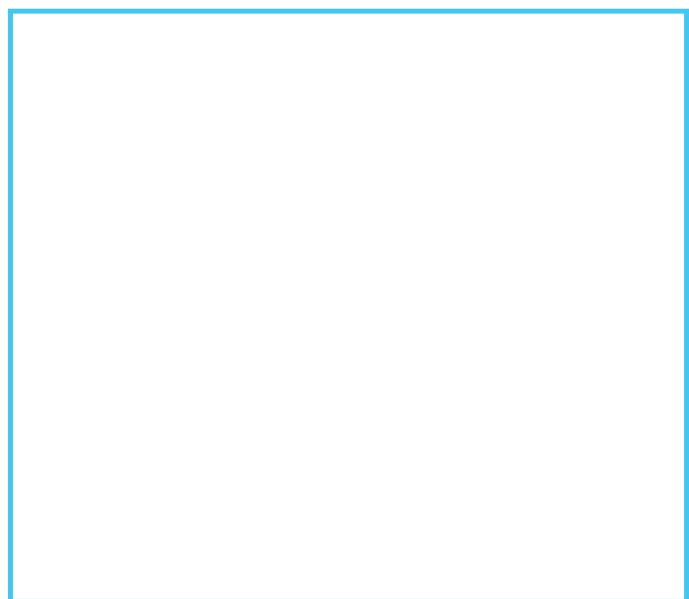
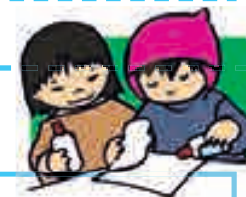
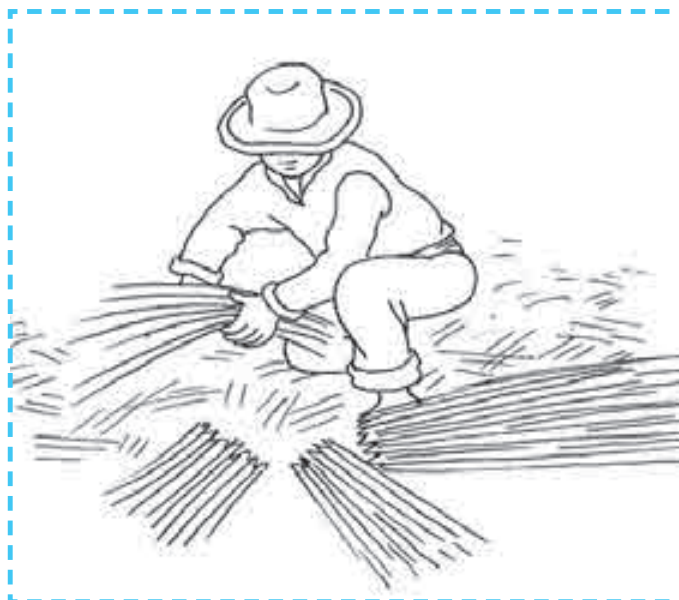
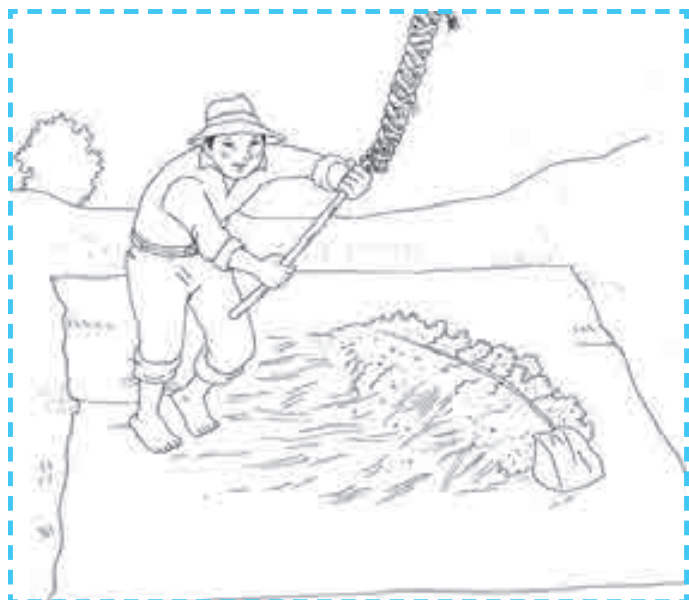
Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi takiy qillqa.

Qillqata yachachiqa yanapayninwan ñawichay.

Sufiyimi: _____

Wachkha q'ichwaymanta, hunt'asqa simikunata qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ayllunkupi imamantas wachkhata qichwanku chaymanta rimanku.

Qhapaq sitwa killapi qhiswa runakunapa wachkha q'ichwasqankumanta rimanku.

Wachkhata q'ichwanku wasi ruranankupaq, ichhu wasita ruraspaga, qatanman allinta wachkhawan watanankupaq.

Wiksayuq warmiqa, manapunis wachkhataqa qhichwanmanchu, wixsanpi wawa mayt'ukunman.

Qillqana mayt'upi wachkha q'ichwaymanta siq'ikunata qhawanku, imayna rurayninmanhina k'utuchispa uranpi k'askachinku.

Kay allin churasqa siq'ikunaman wawakuna urampi hunt'asqa simita qillqanku.

Yachachiq qillqasqankuta ch'uyata qillqapan.

(Atispaqa ichhuta apamuspa wachkhata q'iswanku).

Ayllunkupi wachkha q'ichwasqankumanta rimanku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi kamachikuy raphi, k'utuchina, k'askachina, qillqana.

Pikunan yanapanku

Yachachiq, tayta mamakuna.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Wachkha q'ichwaypi siq'ikunata rurayninmanhina k'utuchispa k'askachiy, urampi ima rurasqanta yachachiqman qillqananpaq willay.

Sutiymi:

Ichhuta aruwi ruraqman apasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

(Ñawpaq p'unchaw, ichhu wawakunapa apamunankupaq rimanakunku)

Hawapi qayllallaman churakuspa, ichhu t'iraypi/pilaypi pukllanku. Tapuykunaman kutichinku: ¿Imapim pukllamurqanchik? ¿Pikunam ñawpaqta ichhu t'iraq/pilaq haykusqaku, pikunam 2° qhipaman, 3° qhipaman haykusqaku?

Kuskan muyupihina, ichhu apamusqankuta qhawaspam rimanku: ¿Pim achkhata, pisita apamurqan, imanaptinsi ichhuta aruwi ruraqman apankuman? (ayllupiq ayni, aynipi imatapas llamk'anku).

Wachullapi wawakuna churakunku, aruwi ruraqman ichhuta apanku.

Ñan purusqankupi, mayqin wawakunas ñawpaqta rinku, qhipan qatiqkunatawan qhawaspam sutinta ninku.

Aruwi ruraqpaman chayaspa ichhu apasqankuta qayllallamanta quykunku.

Aruwi ruraqwan imaya aruwi ruranamanta, aynipi llamk'anamanta rimanku.

Yachay wasipi ichhu apasqankumanta rimanku: May risqankumanta, ima apasqankumanta, imapaq apasqankumanta, mayqin wawas ñawpaqta chayarqan 2° qhipata, 3° qhipata, 5° qhipata.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina llamk'anku.

Tayta mamapa yanapayninwan kay llamk'ayta rurankuman.

Pikunas ñawpaqta, qhipaman 3° qhipaman chayasqankuta willakamunku.

Pikunan yanapanku

Tayta mamakuna, yachachiq.

Maypi rurakun

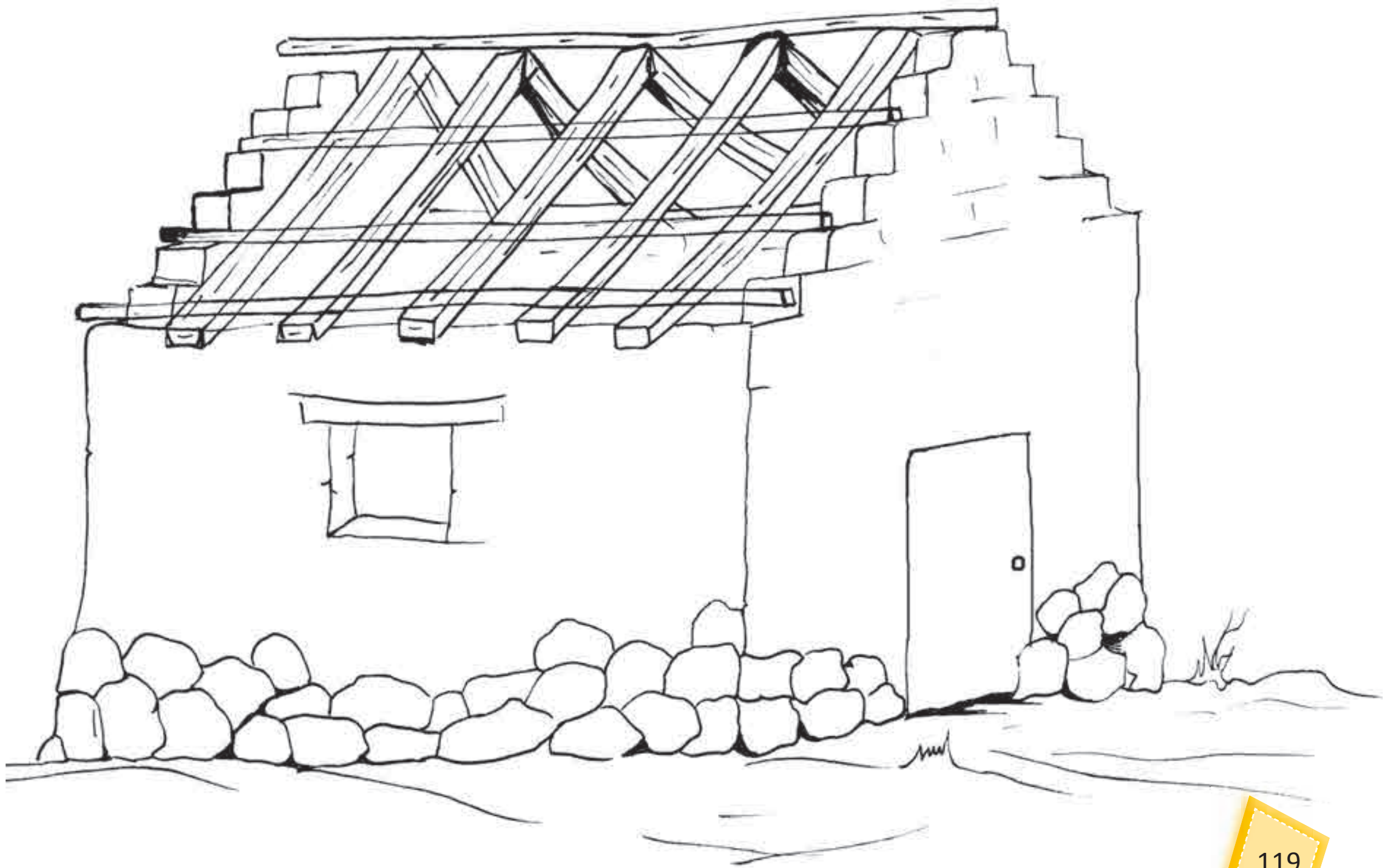
Yachay wasipi, aruwi ruraqpa wasinpi.

Imakunan kanman

Ichhu, wachkha.

Siq'ita qhawaspam rimariy, hinamantaq, ñawpaq kaq ichhu apaqta, 3° qhipa kaq ichhu apaqtawan llimp'iy.

Sutiymi:

Wasichakuypi aynikamusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqankumanhina lliw apamusqankuta huñuspa, ayllupi wasichakuqpata rinku.

Apasqankuta wasiyupman chayaspanku qunku. Pachamamaman, apukunaman qallarinkupaq haywakusqankumanta rimanku. Kaqllataq imaynam ñawpaq wasichakuy ayllupi karqan, kunanri kaqllachus kachkan chaykunamanta rimanku.

Ayninakusqankumanta, mikhusqankumanta, raymisqankumanta, imapaq wasita ruranku, chaykunamanta rimallankutaq.

Wasichakuypi, imapi yanapakunankupaq kamachisqallata ruraysikunku.

Wasichakuypi, kay wanka takita takinkumanmi.

K'illin wasillay, waman wasillay, mamallay ñañallay (kuty)
Wawaykunata uywaysiwanki, mamallay ñañallay(kuty)
wakcha kaspapas, wakcha kaspapas, mamallay
ñañallay(kuty)
Wawaykunata uywaysiwanki, mamallay ñañallay (kuty).

Aya,wayayay, wawallay, k'illin wasichallay, mamallay
Waman wasichallay taytallay.

Yachay wasipiña huñunakuypihina, kay wasichakuypi lliw yanapakamusqankumanta, lliw rikumusqankumanta rimarinku.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina ruranku.

Wasi rurasqankuta qhawallanku.

Imakunan kanman

Wasi ruraqman imallapas aparinapaq (kuka, aqha, papa).

Pikunan yanapanku

Ayllupi wasi ruraq tayta mamakuna, yachachiq.

Maypi rurakun

Wasi ruraypi.

Wasi ruray tukukuptin, imaynas wasi kanman, chayhinata ruray.

Sufiyimi: _____

Qichwakuna q'uñi killapi imanaptin masachakunku

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqankumanhina huk yachaqpa wasinta rinku.

Yachaqpa willakusqanta q'uñi killapi qichwakunapa masachakusqanmanta uyarinku.

Ayllupi masachakunankupaq imanaptin wasitaraq qichwa runakuna rurakusqankumanta tapukunku.

Yachay wasipi, yachaqpa willamusqanmanta, tapukamusqankumanta ima rimanku.

Yachachiq mistikunapa masachakuyninmanta wawakunaman willarin.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina ruranku.

Yachaqpa rimayninta uyarinku.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Pikunan yanapanku

Yachaq.

Maypi rurakun

Yachaqpa wasinpi (atipaqa yachaq, yachay wasita hamunman).

Siq'ikunata qhawarispa rimariy, yachaqpa willamusqanta yachachiqman qillqananpaq willay.

Kumita phalachiy takiy

Four sets of horizontal dashed blue lines for writing practice.

Sutiymi: _____

Wayrawan pukllaykunamanta takita qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpaqtaqa kay killapi wayrasqanmanta rimanku. Imakunatas ayllupi wayrawan ruranku, wawakuna imapis wayrawan pukllasqankunanta ima rimanku.

Qillqana mayt'upi raphita wawakunaman yachachiq rakin, raphita qhawaspas rimanku.

Siq'ikunata qhawaspanku qillqanku.

Tukuspa imayna qillqasqankumanta, ima rimanku.

Atisqankumanhina taki qillqasqankuta yachachiqman qillqapananpaq rimarinku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

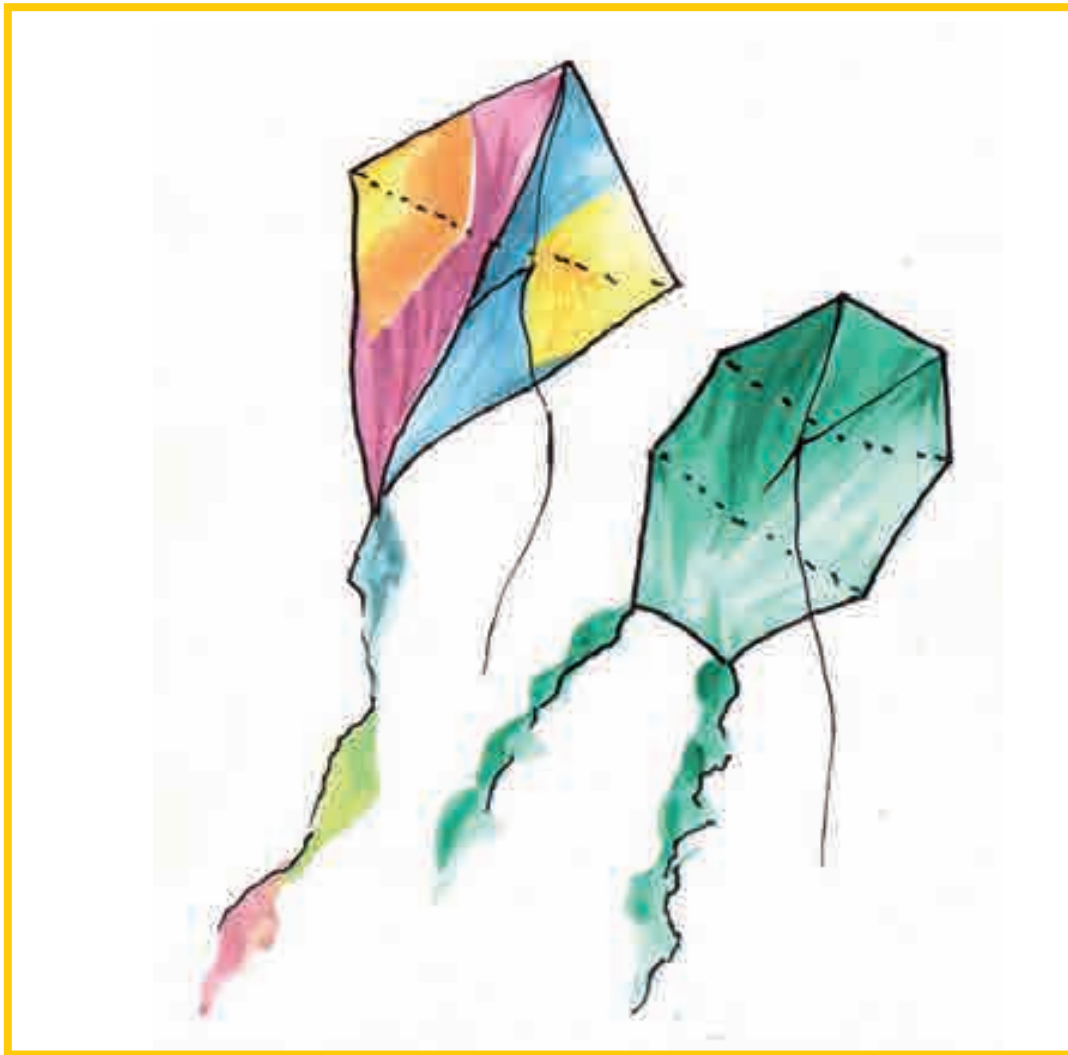
Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqa mayt'upi raphi, qillqana.

Siq'ita qhawaspas atisqaykimanhina takita qillqay, tukuspa ñawinchay hinaspa takiy.

Sutiymi:

Wayrapi pukllamusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawapi pukllanku qullanapa kamachikuyninpi:
Huk wawa, qullanamanta kanqa, qullanaqa
tiyanapi tiyanqa, yachachiqaq qullanapa willaqnin
kanqa, wawakuna yachachiqa takisqanta
uyarispa ruranku.

Takiy:

Hakuchu kunanqa puriramusunchik,
qullananchikmi kamachimuwanichik,
ch'ulla ch'ullallas puriramusunchik.
Hakuchu kunanqa tusuramusunchik
Iskay, iskaymantas tusuramusunchik.
Hakuchu kunanqa p'itarqamusunchik
Kimsa...
Pukllasqankumanta rimanku.
Qayna p'unchaw wayrapi pukllanamanta
wawakunaq qillqasqankumanta rimarinku.
Rimanakusqankumanhina ayllupi maypicha
wayrawan pukllana patata puririnku.
Pukllana patapi, kumitankuta qhawaspanku
kaqninkunamanta rimanku, kaqllataq yuparqunku:
Hayk'a kumitakunas chupasapa, hayk'a
kumitakunas hatun, huch'uy.

Munayta rimanayukuspanku pukllanku.
Pukllasqankupi yupanku hayk'a kumitakunas
aswan wichayman uqarikunku, hayk'a
kumitakunas mana uqarikunkuchu
Yachay wasipiña lliw pukllamusqankumanta
rimanku, hayk'as imakuna yupasqankupas kasqa.
Yachachiq kay yupasqankuman yupayninta
riqsirichin.

Qillqana mayt'uta kamachisqanmanhina ruranku.
Yachachiqa, tayta mamapa ima yanapayninwan
pukllamunku.

Iskaykama allinta yupanku pukllayninkupi.

Pikunan yanapanku

Yachachiq, tayta mamakuna.

Maypi rurakun

Wayrawan pukllana patapi.

Imakunan kanman

Wayrawan pukllanakuna (kumitakuna,
molinetekuna).

Sapanka siq'ikunata yupaspa, uranpi yupayninta churay.

Sutiymi:

Qhapaq sitwa killapi llamk'asqanchikkunamanta rimarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Munayta napaykukuspa wawakunata chaskisunchik. Kunan p'unchaw
llamk'ananchikmanta willarisunchik.

Ñawpaqtaqa wawakuna allin rimarinankupaq tiyachisunchik.

Llapa qhapaq sitwa killapi kay qillqana mayt'u llamk'asqanchikmanta
rimarisunchik. Tapuykunawan yanapaykukuspa:

- ¿Qhapaq sitwa killapi imakunamanta llamk'arqanchik?
- ¿Pikunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqana mayt'upi imakunata ruraraqanchik?
- ¿Qillqana mayt'umanta mayqin llamk'aymi ancha munay qampaq
karqan?

Chay kutichiykunawan yachay mana allin wasapasqankutapas
mat'ipaykusunmanmi.

Qillqana mayt'uta llamk'anku.

**Qhapaq sitwa killapi mayqin llamk'aycha munasqayki, kusi
llamk'asqayki chaymanta atisqaykimanhina siq'iy.**

**Tarpunapaq
allichakusunchik**

Sutiymi:

Unu raymi killamanta rimasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Kay llamk'aywanqa wawakuna kay killapi, ima llamk'anankuta yachanqakuña.

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspas, rimanku, kay tapuykunawan: Imakunatam ayllupi kay killapi rurakun,

Unu raymi killapi qhichwa runakunapa tarpunankupaq allichakusqankumanta rimarinku: Yarqha pichasqankumanta, unu phallchasqankumanta, wanu astaymanta, llamk'anakuna allichanamanta, siñaskuna qhawanamanta ima.

Imaynatam kay ruraykunata llamk'anku, pikunam yanapakunku, imatam mikhunku.

Kay killapi yachay wasipi imakunatam llamk'asunchikman.

Hatun raphipi proyecto nisqamanta, rimanakunku, kay rimaykunata yachachiq, raphipi qillqanqa.

Kay qillqanqa yachachiqpa tiyanan k'uchupi laq'alayanqa.

Tapuykunaman kutichinku.

Maypi rurakun
Yachay wasipi.

Imakunan kanman
Qillqana mayt'u.

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspayki munasqaykita siq'iy, hinaspa rimariy.

Sutiymi:

Yarqhanchikta pichaspa yaku mamanchikta phallchamusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpaq p'unchawraq, yaku/unu kasqan rinankupaq rimanakunku.

Wawakunawan ayllupi unukunamanta, quchamanta tapuykunata ruraspa rimanku: Ayllunchikpi ununchik, quchanchik, mayunchik kanchu, - imaynan kunan kachkan mayukuna, quchakuna, unukuna, imanapinmi unuta/ yakuta runakuna q'upachanku.

Unuta raymichasunmanchu, imaynata. Rimanakusqankumanhina unuq/yakuq kasqanta, puririnku.

Yakuq/unuq kasqanpi, unuta/yakuta qhawaykuspa, kaqninkunamanta, kawsayninmanta, raymichayninmanta, runakunapa q'upachasqankumanta ima rimanku.

Yarqhamanta, q'upakunata pallanku, kay q'upakunata ayllupi q'upa churanaman wikch'umunku.

Q'upa pallayta tukuspa t'ikakuna apasqankuwan, pachamamamanta

mañayukuspa, unuta phallchanku.

Phallchayta tukuspa mana unu/yaku qhillichanamanta, mana yanqa unu pila kichanamanta, unuqa/yakuqa mamahina kasqanmanta ima rimarinku.

Unuta/yakuta añaychayukuspa yachay wasiman kutinpunku.

Yachay wasipi yarqhamanta,

q'upa pallamusqankumanta,

t'ikachamusqankumanta ima rimarinku.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina ruranku.

Atisqankumanhina, yarqhamanta q'upata pallanku, unu phallchayta yanapakunku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yarqhapi, unupa/yakupa kachkanpi.

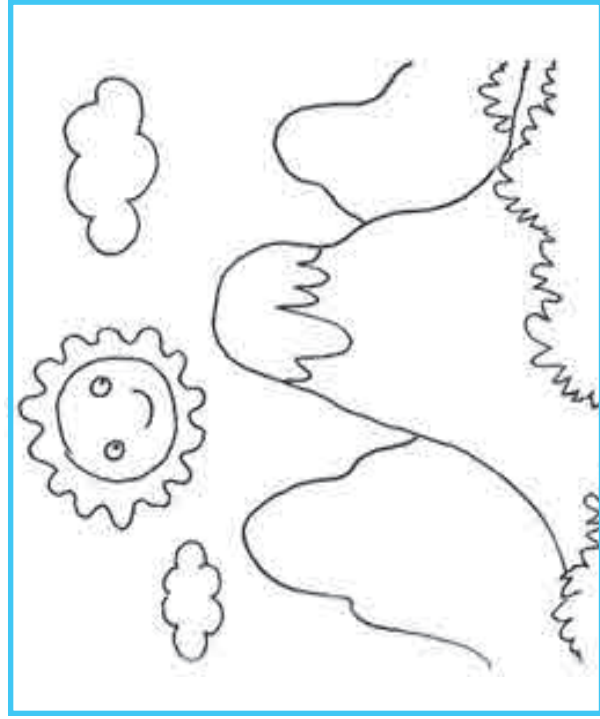
Imakunan kanman

T'ikakuna/waytakuna, lliklla, lastikukuna q'upa churanapaq.

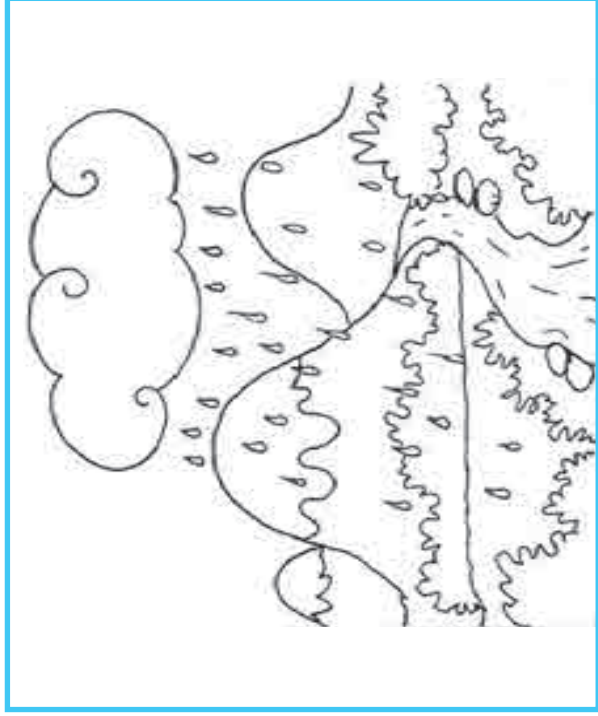
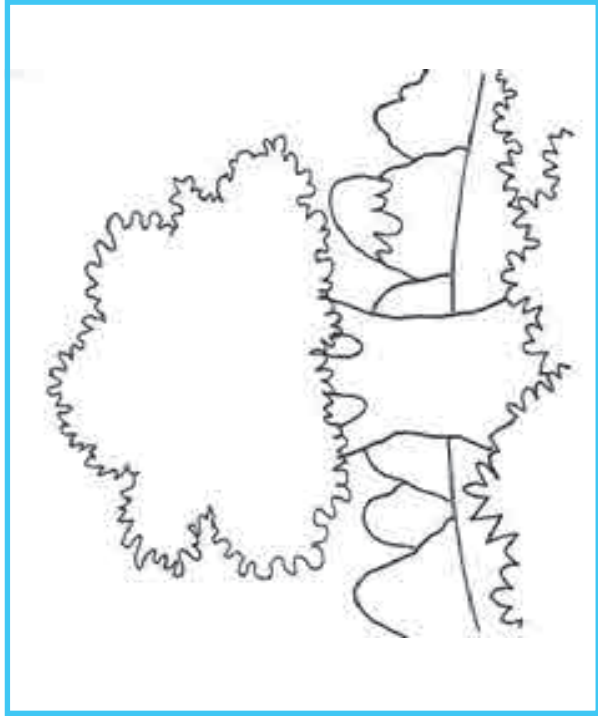
Qhawasqaykimanhina, mayqin kaq siq'in unuchikpa kawsayninpaq allin, chayta llimp'iy, imanapin chayta rimariy.

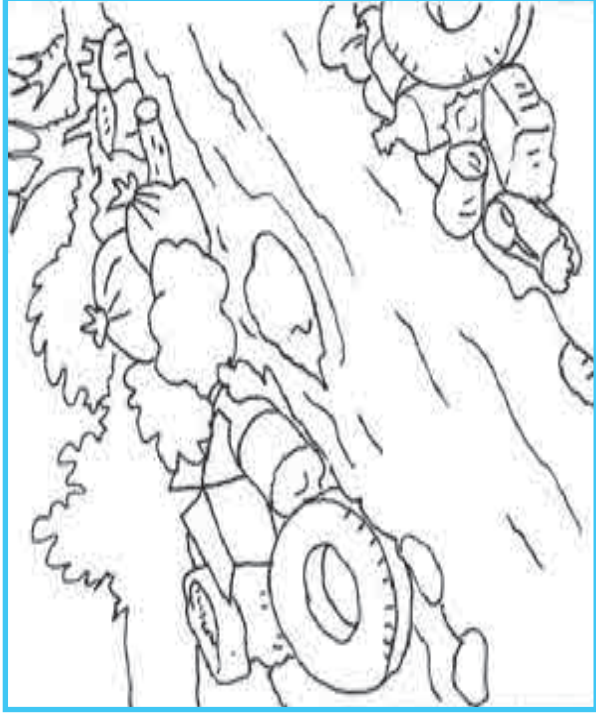
¿Pimantam willakuy karqan?

¿Imanaptintaq unuta parischachisunman?

¿Imatam qam rurawaq mana unu ch'akinanpaq?

Unumanta willakuyta uyarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Qhayna p'unchaw unu
t'ikachamusqankumanta rimaspa yuyarinku.
Muyupihina wawakunata tiyachispa, kay
ñawpa willakuyta uyarinku.
Unu/yaku parischachiy.

Ñawpa willakuy

Ñawpa pachakunapiqa, ayllukunapi mana para
paramuptin unu/yaku ch'akiyta qallariq, chaysi
llapa runakunaqa unu parischachinankupaq
rimanakuqku. Chay p'unchawqa apukunamanta,
Pachamamantawan mañaykukuspas puririnku.
Mayumanta quchapa kasqankamas runakuna
churakunku. Mayumantas mark'aspa unuta
ayllupi machula kaq wisinanpaq, chaytas allin
waynanman qun, chay unuyuq mark'aspas
q'ipimunku. Wakin runakunaqa ñamkunapi
suyanku. Sayk'usqankumanhinas wakin ñanpi
suyaq runakunaña apanku. Quchapa kasqanman
chayaptinku munayta ayllu runakunaqa, quchaman
mayu unu apasqankuta hich'aykunku. Chaysi
unukunaqa parischaykukun. Kay parischaypipas
apukunaman, Pachamamaman, tinyankuta,
q'inankuta tukaykuspa añaichaykunku. chaysi
paraqa parakanpullam; kuisisqa ayllu runakunaqa
ayllunkuman kutinpunku.

Liw niraq tapuykunaman kutichinku.
Qillqana mayt'upi kamachiykuyninmanhina
tapuykunata kutichinku. Tukuspa lliwman
rimarispas qhawachinku.

¿Pimanta willakuy karqan?, ¿pikunam
willakuypi karqanku?

¿Maypin kay willakuy apakusqa?, ¿ima
unutan parischachisqaku? ¿Imanaptinmi,
ayllupi runakuna unuta parischachinkuman
karqan?

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

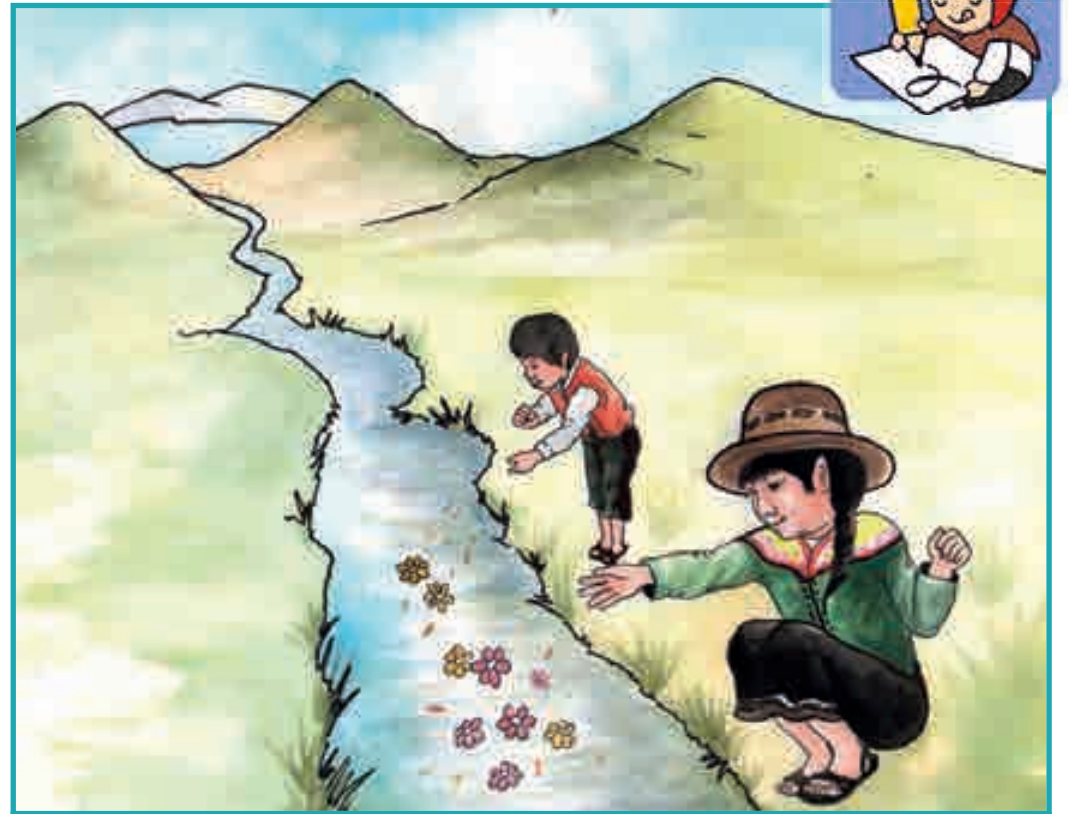
Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Willakuymanta qillqana mayt'u.

Unumanta willakuy uyarisqaykimanhina, tapuykunata kutichiy.

Sutiymi:

Yaku mamanchikwan munay uywanakunapaq qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpa p'unchawkuna unumanta llamk'asqankumanta rimarinku.

Yaku mamawan munay uywanakunamanta rimanku: Unu mama kaptinmi kay pachapi runakuna, uywakuna, kawsanku, chaymi unutaqa allinta qhawana.

Wawakunaman, qillqa mayt'upi siq'ita qillqanankupaq rakikun.

Qillqana mayt'upi sapanka siq'ita qhawaspa qillqanku.

Qillqayta tukuptinku yachachiq aswan ch'uyata, qillqapanqa.

Kay qillqakunata hatun raphipi qillqaspa yachay wasi pirqakunapi lliw ruranakunapa ñawichanankupaq k'askachinqaku.

Atisqankumanhina qillqanku, tukuspa yachachiqman, allin qillqapananpaq willanku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi qillqanapaq siq'ikuna.

Sapanka siq'ita qhawaspa, yaku mamawan munay uywanakunapaq imatam rurasunman chayta qillqay.

Ayllunchikpi maykunamatan unu hamun

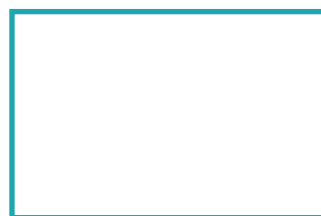
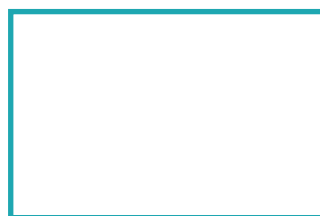
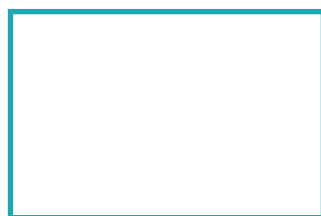
Imaynatam unuta upyana chayman apay

Ima niraqmanmi unukuna tukum

Mana unu kupuptin imaynam kakusunchikman

Sutiymi:

Ununchikmanta yachasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Unuta p'ukupi qhawanku, imayna kasqanmanta rimarinku.

Kay tapuyta wawakunaman nikun:
¿Maymantataq aylluychikpiri unuri paqarimun?, ¿llapa unutachu upyasunman?, ¿sapanka t'aqaman kamachikun ayllupi tapumunankupaq? (ñawpaq simanapi).

Tapumusqankumanhina, maymantacha ayllupi unu rikhurimusqanman (pukyuman, unu reservorio nisqaman) rinku. Kaypi lliw qhawasqankumanta rimanku: Puqyuta mana sarunamanta, reservorio unupas cloro nisqawan churasqamanta (iskay kaq simanapi).

Llapa rikumusqankuwan, tapukamusqankuwan ima unumanta yachayta mat'ipanku: —unuta t'impusqatapuni upyananku.

Unuqa imaymanaman tukum: Upwanapaq, t'impuchisqa unuqa waqsinmi, sinchita unuta chiriman churasqataq chuchuwapun (chhullunkuhina, heladoshina).

Ayllunkupi maymantan unukuna t'uqyamusqanta tapumunku.

Lliw niraq unuta qhawaspa rimarin.

Pikunan yanapanku

Tayta mamakuna, yachachiq, ayllupi tumiru (unumanta yachaq runa).

Maypi rurakun

Wasinkupi, yarq'hapi, mayupi, pukyupi, unu reservorio nisqapi.

Imakunan kanman

Unukuna, unu t'impusqa, chhullunku, helado nisqa.

Llamk'asqaykimanhina, qillqa mayt'upa mañakusqanta ruray.

☐	yupaynin

☐	yupaynin

☐	yupaynin

Sutiymi:

Suchi saqiypi pukllasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa, yachachiq wawakunaman imayna suchi suchipi pukllanamanta willan.

Suchi saqiy

1.- Wawakuna muyupihina tiyanku, huk wawata chawpiman haykunanpaq akllanku. Kay haykuq wawaman ima suchitapas (k'uyusqa thantata) qunku.

2.- Pukllayqa qallarín kay suchi hap'iq wawa tiyapkunapa qhipanta muyumuptin kayta nispa: Suchiyta saqiykusqayki, suchiyta saqiykusqayki. Kay muyumusqanpi suchitapas mayqin tiyaq wawaman saqinmanhina muyumun. Achkha kutita muyuspaña mana pipas rikusqallam, mayqin wawamasinman suchita saqin.

Pimanchá suchita saqirqaq chay wawañataq utqaylla suchita muyuchimunan, ñawpaq suchi muyuchiptaq qhipa kaq wawaq tiyasqanpi tiyapunan.

3.- Sichus kay ñawpaq saqiqman qhipa kaq suchi apaq wawa p'itaspa manaraq tiyachkaptin ayparqun chayqa ima p'achantapas ch'ustikuspa chawpiman churanan.

Kay pukllaypi munayta yanapanakuspa, mana ch'iqminakuspa, mana k'irinakuspa pukllanankupaq allinta rimanakunku.

Rimanakusqankumanhina pukllanku.

Pukllayta tukuspa rimanku: Imayna pukllasqankumanta, hayk'a wawakunan suchita saqispa pukllarqanku, pikunam mana pukllayta wasaparqankuchu imanaptin chaykunata ima yuyarinku.

Ima pachapi kay pukllaykuna pukllanankupaq rimasqa qhipanku.

Yachachiqwan kuska pukllanku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

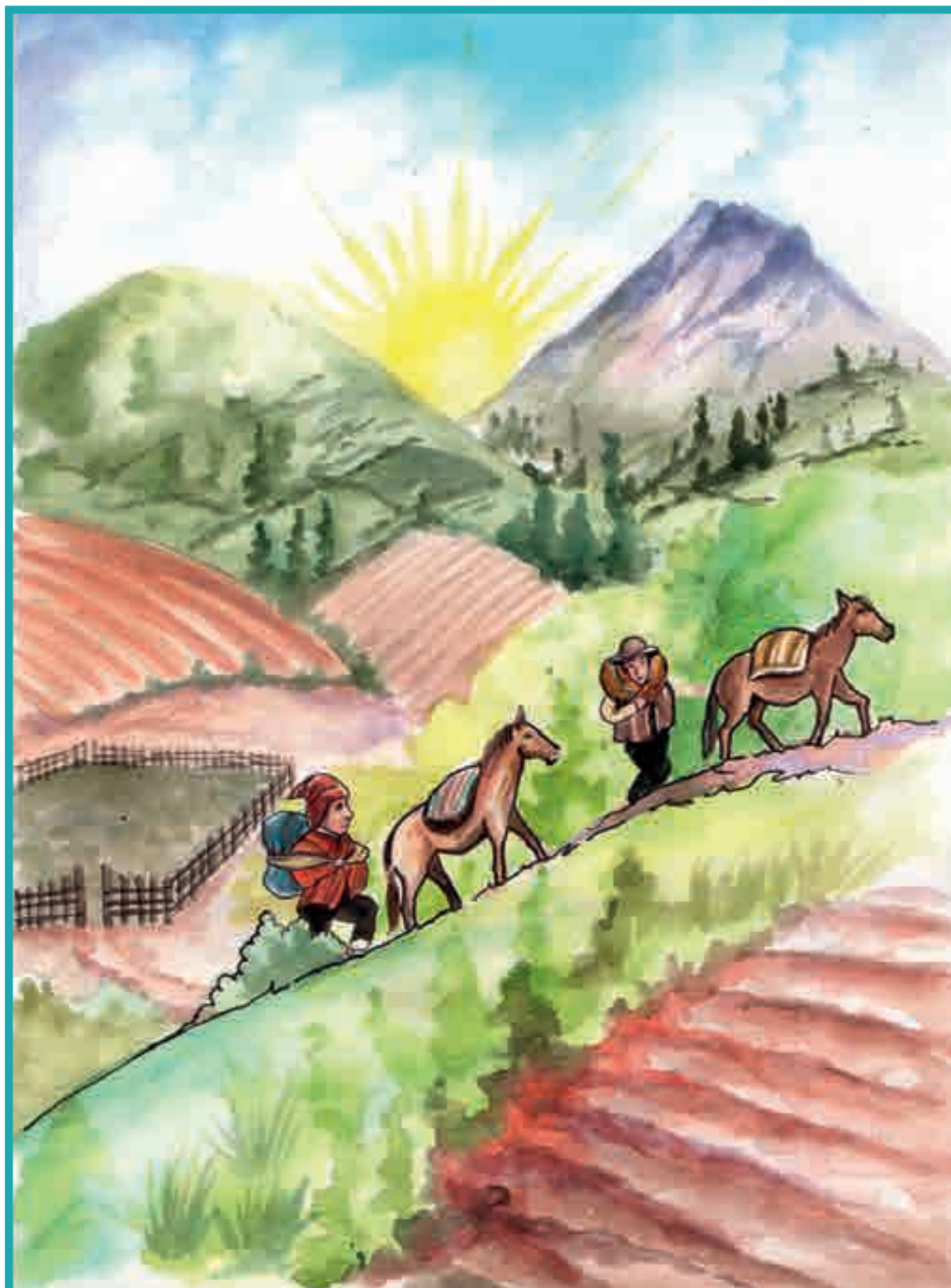
Hawapi, pukllana patapi.

Imakunan kanman

Thanta q'umpu.

Yupaykunata aswanta mat'ipaspa yupay, hayka'n wawakuna pukllachkanku yupayninta qillqay.

Wanu astaymanta Willakuy

Ruraq _____

Sutiymi: _____

Tarpunapaq wanu apaymanta qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ayllupi wawakuna, wanu astaymanta yachasqankuta rimarinku.

Unu raymi killapi qichwa runakunapa tarpunankupaq chakraman wanu apasqankumanta rimarinku.

Qichwa runakunaqa watantin uywankuq wanunta huñuspa ch'akichinku, hinas Unu raymi killapiqa tutallaraq wanuta kawallunkupi, llamankupi, asnunkupi ima chakraman apanku, kay wanuqa chakrapi aswanta ismunqaraq, tarpuy chayamuptin kay wanuwan churanankupaq, kaq wanuwanqa mikhuykunaqa sumaqta wiñan runaq kawsayninpaqpas mana unquyniyup.

Qillqana mayt'upi qillqanapaq raphipi wawakuna qhawanku, aswanta siq'imanta rimanku.

Siq'ita qhawaspa qillqanku.

Qillqayta tukuspa, qillqasqankuta ñawichanku.

Harawita qillqanku.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

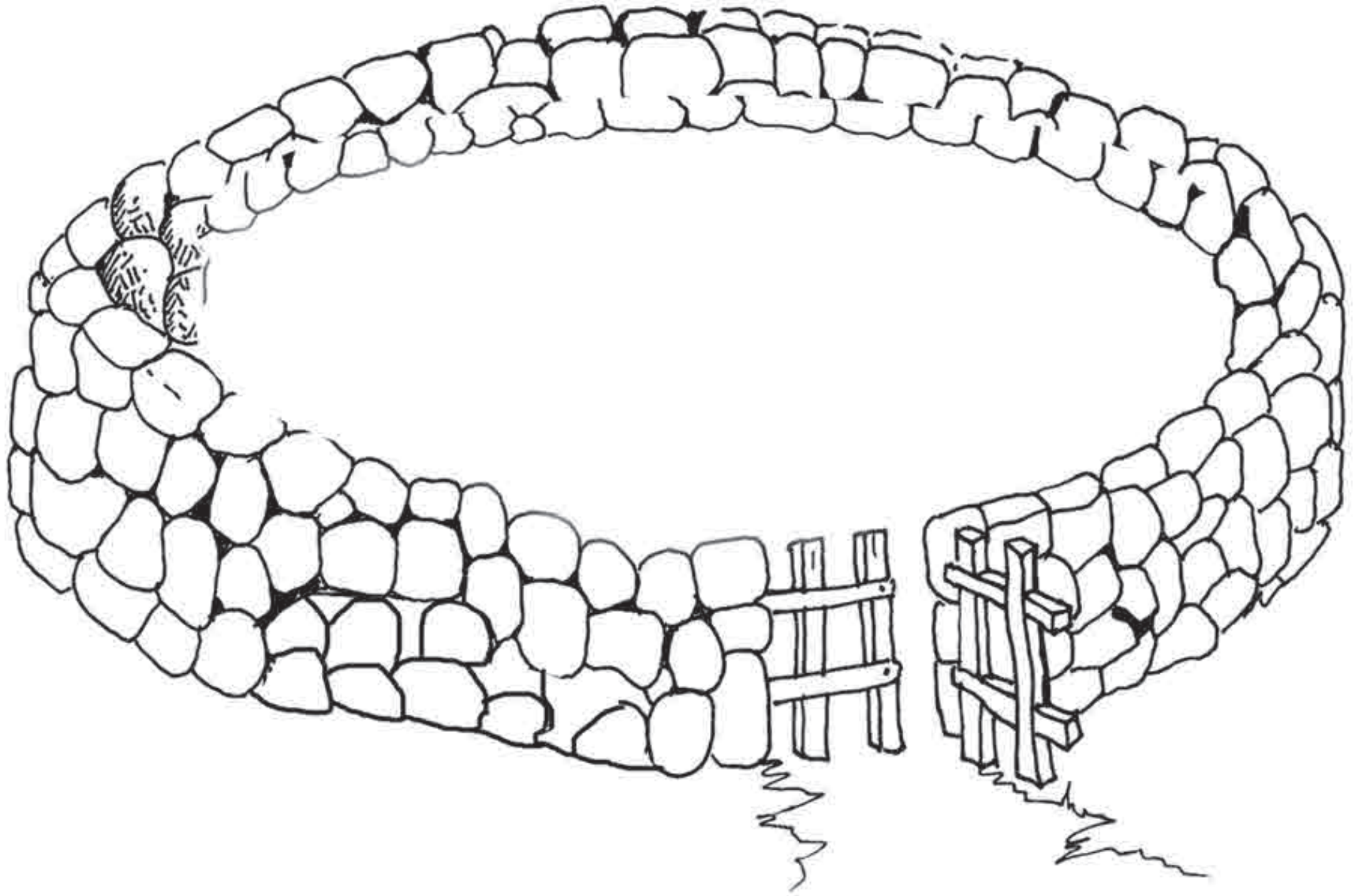
Qillqana mayt'upi qillqanapaq raphi.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Siq'ita qhawaspayki, tarpunapaq wanu astaymanta willakuyta qillqay.

Sutiymi:

Wanu quwaqninchik uywakunata huñusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Uywakuna qhawaq kanchata rinku. Kanchapi ima uywakunapa wanu qusqanmanta rimanku.

Llapa uywallachu wanuta quwanchik, imam kanman mana uywakuna wanuta quwaptinchik, imapaqmi uywakunapa wanun kanman.

Kanchapi uywakunata qhawanku, hayk'as ima uywapas kachkan, kancha ukhupi, hawapi ima uywakunata yupanku.

Yachay wasipi uywakuna qhawaq risqankumanta yuyarinku. Minedu apachimusqan uywa pukllanakunawan pukllanku. Kay sasachaymanhina: Kay pukllanakunamanta llapa uywallachu wanuta quyanchik, chaymahina t'aqanku, t'aqaspa huñunku.

Kay niraq sasachaykunata yachachiq wawakunaman niptin pukllanku.

Huk taytaqsi, 3 uhankunalla, wanu rurananpaq kanchanpi kasqa, hinas uhakunaqa pisi wanullatas akasqaku, chaysi taytaqa nin aswanyá wakaytawan kanchaman apaykusaq nispa, hinas taytaqa uhankunaq kasqanman 2 wakankunatawan apaykukun. Hayk'an kanchapi uywakuna kanqa.

Pukllasqankupiqa imayna rurasqankuta rimarinku. Qillqana mayt'uta kamachisqanmanhina llamk'anku.

3 uywakunallawan huñunqaku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Kanchapi uywakuna, Minedu apachimusqan pukllana uywakuna, q'aytukuna ima.

Stiker (S7) nisqata urquspa wanu ruraq uywakunata kancha ukhuman huñuspa k'askachiy, chaymanta yupaspa tapuykunaman kutichiy.

Atuqchallay

(Takiy)

Atuqchallay

Atuqchallay

Munay wawa

Utqaychalla willakamuy
tarpuyniyta qallaripaypaq.

Q'asakunamanta,
urqkunamanta
atuqchaqa waqamunqa
tarpuyniyta qallaripaypaq.

Sutiymi:

Atuqpa siñaschawasqanchikmanta takisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Yachachiq wawakunaman qillqapa sutillantaraq watupakunankupa qhawachin.
Watumusqankumanhina kay uywamanta rimanku.
Qillqana mayt'upi kay takiy yachankupa raphita wawakunaman rakin. Watupasqankuta qillqata qhawaspanku rikch'anachinku.
Kay qillqata ñawichanku.

Atuqchallay (Takiy)

Atuqchallay, atuqchallay
munay wawa
utqaychalla willakamuy
tarpuyniyta qallarinaypaq.

Q'asakunamanta,
urqkunamanta
atuqchaqa waqamunqa
tarpuyniyta qallarinaypaq (morenada)

Takisqakumanhina tapuykunaman kutichinakunku. Tarpuy qallariypaq atuq waqayninpa willakuyninta tapuykunawan

yanapayukuspa rimanku:
Ima siñaskunatam tarpuy qallarinaypaq qhawanchik.
Tarpuy qallarinaypaq, imakunam siñaschawanchik atuqpa waqayninta uyarirqankichikchu atuq waqayninri ima pachapin uyarikun mana atuq waqapin imas kanman aswanta takita atinankukama takinku. Atuqmanta rompecabezas nisqapi pukllanku.

Yachachiqa ñawichapin, qillqata qatipaspa ñawichanku.
Atuqpa siq'inpi rompecabezas nisqata ruranku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

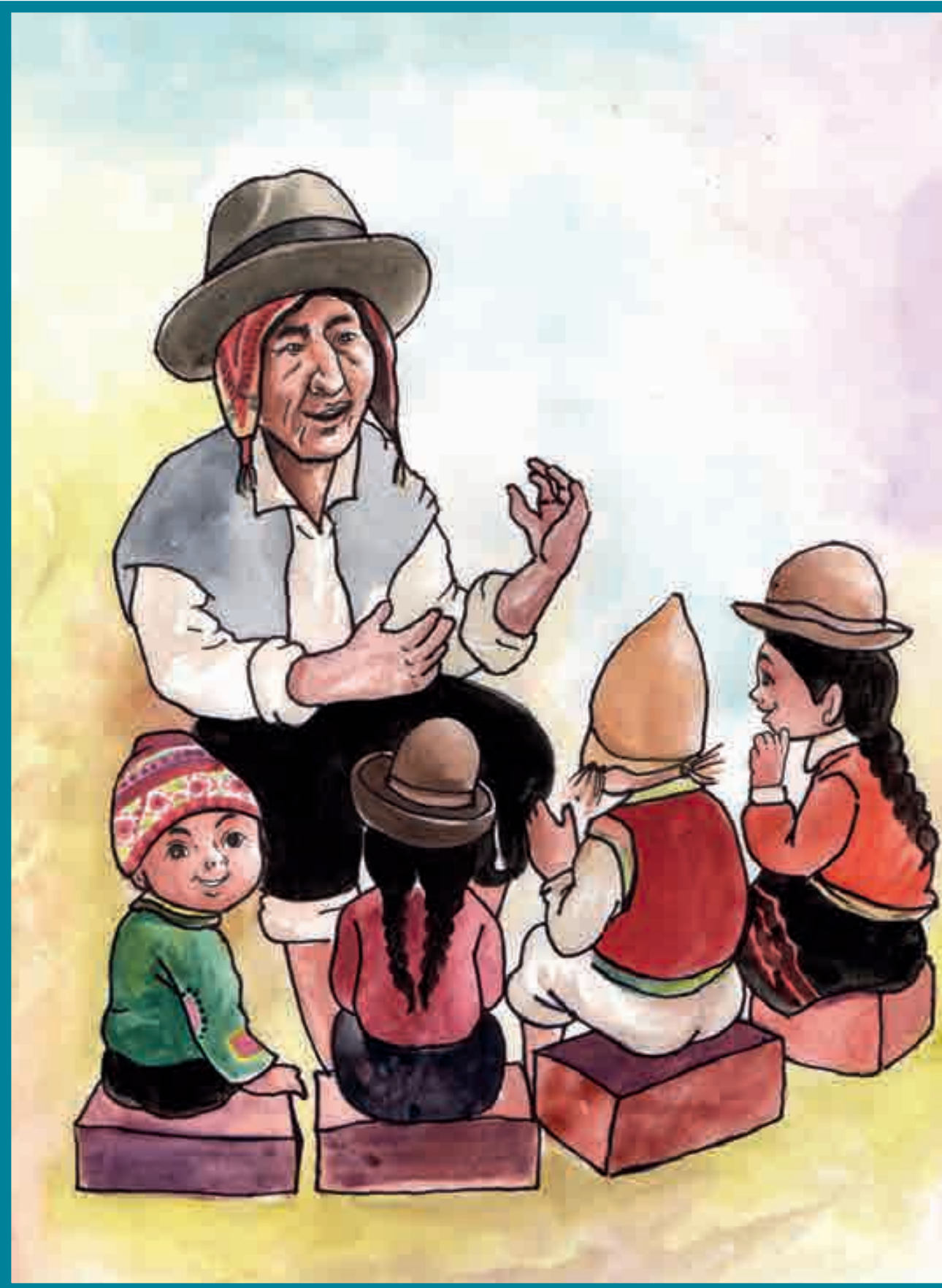
Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi takiy, rompecabezas nisqa ruranapaq raku raphi.

Yachachiqa yanapayninwan takita ñawinchay, tukuspa rompecabezas nisqata atuqmanta ruray. Troquel (T5)

Sutiymi:

Chakitaklla ruraymanta yachaqta uyarimusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqankumanhina yachaqpa wasinta rinku. Imaynam chakitaklla rurakusqanmanta yachaqpa willakusqanta uyarimunku.

Ima niraqkunash kanman chakitakllakuna, ima llamk'anapaqsi chakitaklla kanman, musuq chakitakllata imaynatash arinku, imanapinmi chakitaklla sutin kanman, chaykunata tapukamunku.

Huk chakitakllata mañakuspa qhawanku, ima ayllukunapim, chakrakunapim kay chakitakllawan llamk'ankumanraq chaytapas tapukunku.

Yachay wasipi, yachaqpa risqankumanta rimanku. Lliw tapuykunawan yuyarinku.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina ruranku.

Yachaqpa willakusqanta uyarinku.

Pikunan yanapanku

Yachaq, yachachiq.

Maypi rurakun

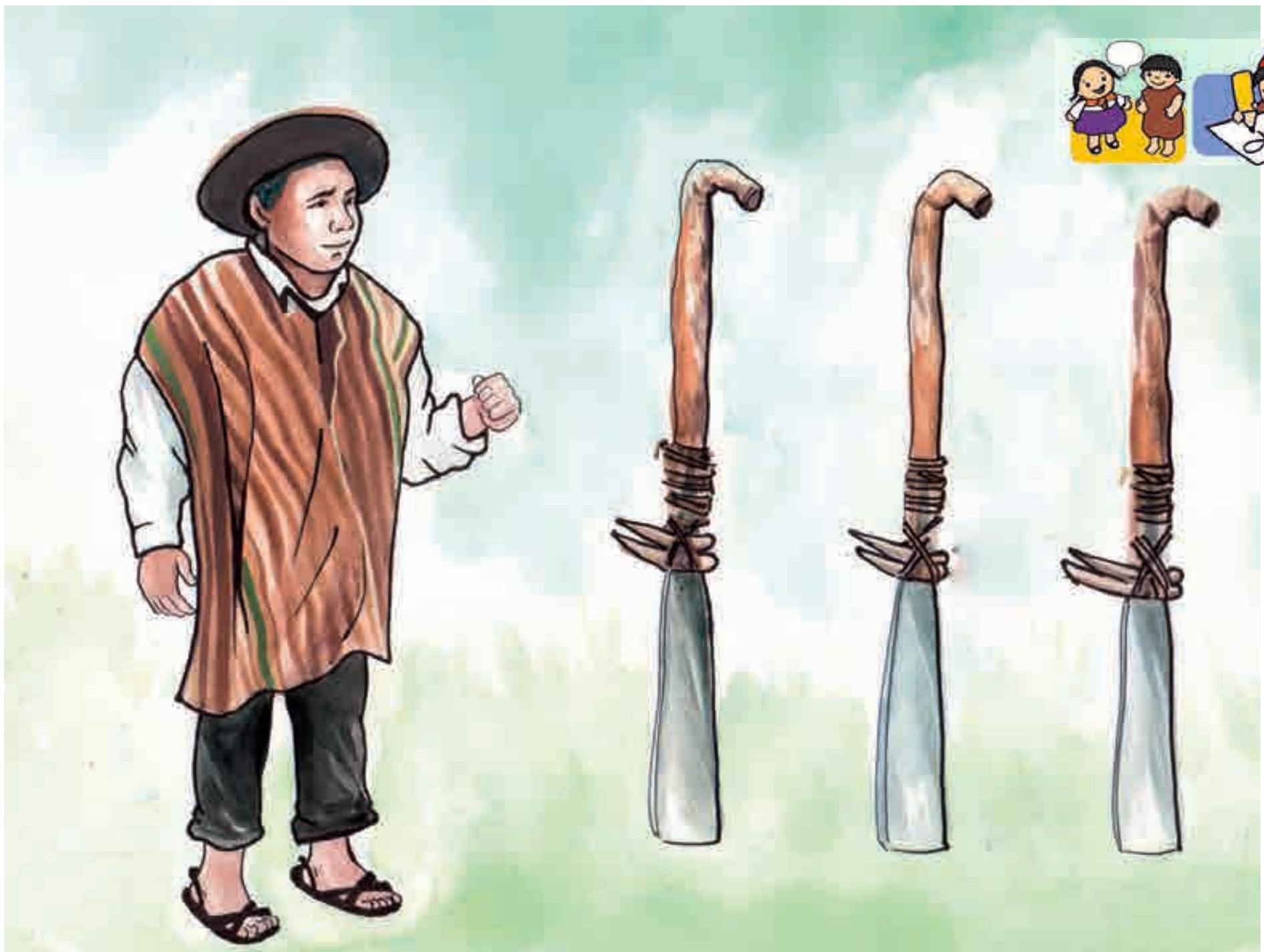
Yachaqpa wasinpi.

Imakunan kanman

Chakitaklla.

Imamantan yachaq willamuwarqanchik, chayta ch'usaqpi siq'iy. Imayna uyarimusqaykitataq (x) chimpuy.

○	yupaynin

Sutiymi:

Tarpuypaq, llamk'anakunata allichasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa, tarpuypi huk llamk'anapa sutinta akllakunku. Imatataq llamk'ana kaspari rurasunman, Kay llamk'anawan tarpuspahina pukllanku.

Pukllasqankumanta rimanku, ima llamk'ana kasqanmanta, imaynam chay llamk'ana, imakuna tarpusqankumanta, hayk'an sapanka niraq llamk'anakuna kasqa, huk tapuykunamantawan rimanku.

Kay yachayta uyarinku.

Q'uya raymi killapi liw ayllupi runakuna, ima niraq llamk'anakunata imanpas mana allin kasqanta allichakunku. Murq'a kaptinqa k'iriruman apaspa allin kananpaq takachimunku. Sinchi mana allin llamk'anakuna kaptinqa, musupta ruranku, ichaqa kay llamk'anakunan akchkhanpi kanan. Tarpuy killapi mikhuykuna tarpunankupaq.

Liw niraq llamk'anakunata qhawaspa kapninkunamanta rimanku, hayk'as llamk'anakuna chayta yupanku.

Cartulina nisqamanta llamk'anakunata wawakuna ruranku, llamk'anakunata yupanku.

Hayk'a kasqanta yupayninta atipanku.

Kay llamk'aypiqa huk pukllanakunapiwan aswanta yupaspa pukllanku.

Kay llamk'anakunawan pukllasqankuta hayk'a kasqanmanhina raphipi ruranku.

Qillqana mayt'upi kamachiyniymanhina ruranku.

3 yupaykama llamk'anakunata, pukllanakunata yupanku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Liw niraq llamk'anakuna, silueta nisqakuna, pukllanakuna.

Chakra llamk'aq runapa hayk'am chakitakllankuna kachkan, yupaspa yupayninta qillqay.

Sutiymi:

Q'uya raymi killapi llamk'asqanchikkunamanta rimarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Munayta napaykukuspa wawakunata chaskisunchik. Kunan p'unchaw llamk'ananchikmanta willarisunchik.

Ñawpaqtaqa allinta wawakuna rimamunankupaq tiyachisunchik.

Llapa q'uya raymi killapi kay qillqana mayt'umanta llamk'asqanchikmanta tapuykunawan yanapaykukuspa rimarisunchik:

- ¿Q'uya raymi killapi imakunamanta llamk'arqanchik?
- ¿Pikunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqana mayt'upi imakunatam ruraraqanchik?
- ¿Qillqana mayt'umanta mayqin llamk'aymi ancha munay qampaq karqan?

Chay kutichiykunawan yachay mana allin wasapasqankutapas mat'ipayasunmanmi.

Qillqana mayt'uta llamk'anku.

**Q'uya raymi killapi mayqin llamk'aychá munasqayki, kusi
llamk'asqayki, chaymanta atisqaykimanhina siq'ispa llimp'iy.**

Ayllunchikpi hatun tarpuy

Sutiymi: _____

Kantaray killamanta rimasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Kay llamk'aywanqa wawakuna kay killapi, ima llamk'anankuta yachanqakuña.

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspa, rimanku, kay tapuykunawan: ¿Imakunatam ayllupi kay killapi rurakun?

Kantaray killapi qichwa runakunapaqqa hatun tarpuyimi.

Kay tarpuyipi imakuna tarpusqankuta, imawan tarpusqankuta, maypi tarpusqankuta, imayna tarpusqankuta, tarpuyipi mirinday mikhuna, ayninakusqanku, muhu t'inkasqankumanta ima rimanku.

¿Yachay wasipi kay llamk'aykunawan imakunatam aswanta yachankuman?

Hatun raphipi proyecto nisqamanta, rimanakunku, kay rimaykunata yachachiq, raphipi qillqanqa.

Kay qillqaqa, lliwpa kusa qhawananpaq qhatapi laq'alayanqa.

Tapuykunaman kutichinku.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

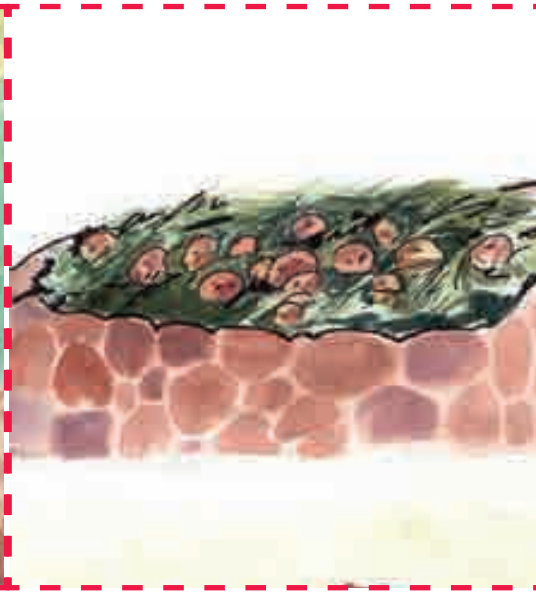
Qillqana mayt'u.

Pikunan yanapanku

Yachachiq

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspayki munaskaykita siq'iy, hinaspa rimariy.

--	--	--	--

Sutiymi: _____

Muhu rikch'arichiy manta willakuyta uyarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ayllupi tarpuymanta rimanku.
Yachachiq watupachin ima qillqa kasqanmanta.
Sutillantaraq willaspa wawakunapa yachayninta pachkarin, paykunaqa watupakunku.
Wawakuna willakuyta uyarinku:

Muhu rikch'arichiy (willakuy)

Qichwa runakunaqa, muhuta allaypiraqsi akllaspa taqiman waqaychapunku, chaypis tarpuykama puñum. Tarpunankupaqñas kayhinata rikch'arichinku: Warmis q'ala chakilla musuq llikllapi muhuta taqimanta urqumun, chaytas llapa wasipi aylluntin sumaqta ñawin aqhawan ch'allaykuspa rikch'arichinku, ichaqa kay muhutaqa k'uyusqallatas chakraman apanku mana animun llusqinanpaq, chaymantapas ñawpaqtapuni chay punchaw tarpupunku.

Qhichwa ayllukunapiqa, kay muhu rikcharichiypi warmilla taqimanta muhuta urqun ichaqa warmiqa quñi maki, kay muhuqa warmihina miranqa, ichaqa manapunis qhariaqa taqimantaqa ima muhutapas urqunmanchu chiri makis qhariaqa, manas allinchu tarpuyninku kanman.

Liw niraq tapuykunata kay willakuymanta kutichinku:

Qillqana mayt'uta kamachikusqanmanhina ruranku.

¿Pimanta willakuy karqan?, ¿pikunan willakuypi karqanku?, ¿imapin qallarisqa?, ¿imas kanman mana muhuta rikch'achiptinku?

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Rikch'arichiy manta willakuy.

Willakuy uyarisqaykimanhina siq'ikunata k'utuchispa allinta churaspa k'askachiy.

Arroz a la jardinera nisqa

Kanan:

arus

sanawriya

arwihás

pallillu

siwilla

ahus

aceite

kachi

Wayk'uynin:

Ñawpaqtaqa makita maqllikuna, huk mankapi siwillata, ahusta, pallilluta aceitiwan thiqtichikun.

Arusta hamk'ana. Arus hamk'asqata, arwihasta t'iqwasqata, sanawriyata pikasqata thiqti mankaman t'impusqa unuyupta churakun. Unuta ch'akinankama t'impuchikun.

Sirwiynin

Latupi ima q'umir mikhuyniyuptapas, utaq aychayuptapas.

Kanan:

Wayk'uynin:

Sirwiynin:

Sutiymi:

Tarpuypaq wayk'unamanta qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Huñunakuypihina, ima mikhunakuna tarpuypaq wayk'ukusqanmanta rimanku.

Qillqana mayt'upi llaqtapi mikhuna wayk'uymanta ñawinchanku, tukuspa rimanku.

Arroz a la jardinera nisqa

Kanan:

Arus, sanawriya, arwihás, pallillu, siwilla, ahús, aceite, kachi.

Wayk'uynin:

Ñawpaqtaqa makita maqllikuna, huk mankapi siwillata, ahusta, pallilluta aceitiwan thiq'tichikun. Arusta hamk'ana. Arus hamk'asqata, arwihasta f'iqwasqata, sanawriyata pikasqata thiq'ti mankaman f'impusqa unuyupta churakun. Unuta ch'akinankama f'impuchikun.

Sirwiynin.

Latupi ima q'umir mikhuyniyuptapas, utaq aychayuptapas.

Munasqankumanhina ima mikhuna wayk'unankupaq qillqanku.

Imakunas mikhuna wayk'unanpaq kasqanta willakuspa qillqanku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

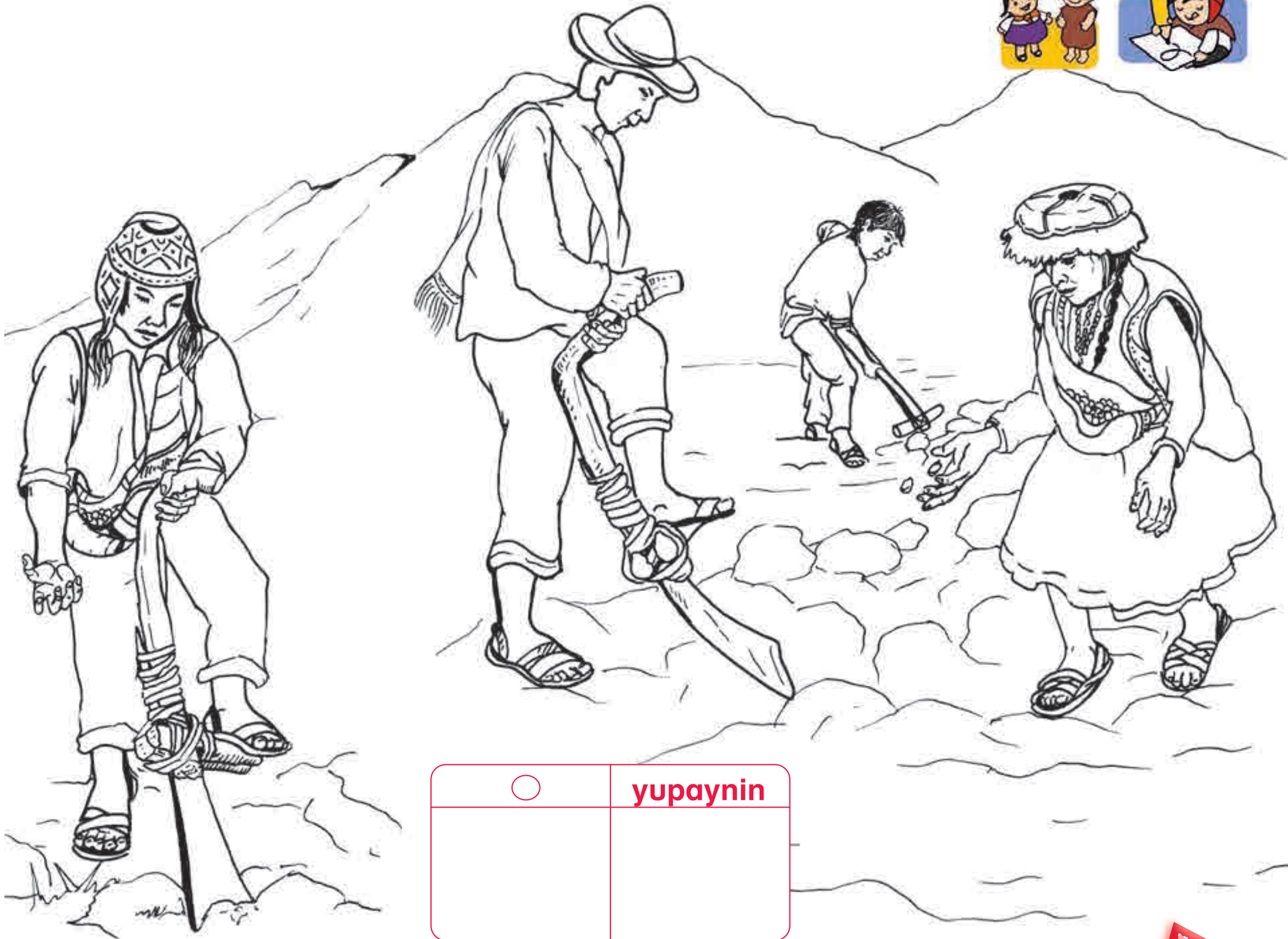
Yachay wasipi, wayk'una wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi wayk'unamanta raphi.

Huk mikhunata akllay, ch'usaqpi imakunawansi wayk'ukusqanta siq'iy, llimp'iy ima uranpi sutinta qillqay.

○	yupaynin

Sutiymi: _____

Tarpuypi ayninakusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawapi wawakunata kasqanmanhina iskay huñuman t'aqakum. Ñawpaqtaqa paykuna mink'anakunku ayninakunankupaq, hinamantaq ima tarpuypipas yachapayaspa pukllanku. Kay pukllasqankumanta lliwta tapunakuspa rimanku. Ayllupi ayninakuspa llamk'aymanta, kay rimaywan yanapayukuspa yuyarinku. Ichaqa ayninakuypi manapuni ari hukllaqa llamk'anmanchu achkhapuni llamk'anku.

Qhichwakunaqa ñawpa kawsayninkupi, ima llamk'aytapas aynillapipunim llamk'aqku, ichaqa aynipi llamk'aspaqa utqaylla tarpurqunku. Warmikunapas tarpuypiqqa, muhuta churaspa tarpuysikunku, wakintaq mikhunata wayk'umunku.

Ichaqa kay qichwakunapi tarpuyqa ima llamk'aypas ancha kusikuymi. Kunanqa pisitañam ayninapakuchkanku, yaqapas tractorllawanñas imatapas llamk'apuchkanku, kaypi runaqa sapallañña llamk'am mana piwanpas rimanayukuspa.

Yachay lliw pukllanakunamanta imatapas ruranankupaq akllanqaku, chaypaq mink'anakunku. Ayninakuspa pukllanku, kay pukllasqankupi hayk'a wawakuna llamk'asqankuta yupanku.

Yachachiq ima yupay aswanta wawakunapa yachanankupaq, riqsinankupaq yupachin, yupaykunata rikuchin.

Qillqana mayt'upi kamachikuyninmanhina ruranku.

Tawa yupaykama aswanta yachanku.

Yachachiqa yanapayninwan ima ruraypipas ayninakuspa pukllanku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Hawapi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Yachay wasi ukhupi pukllanakuna.

Chaqrapi hayk'a runakunan llamk'achkan, yupaspa uranpi hunt'ay yupayninta qillqay.

Sutiymi:

Imas kanman mana muhuta t'inkapinchik

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqankumanhina huk taytapa wasinta rinku.

Tarpunapaq muhu t'inkayta qhawamunku.

Imanapinmi muhuta tarpunapaq t'inkanku, imas kanman mana muhuta t'inkapinku chaykunamanta taytawan rimanku.

Yachay wasipi t'inkayman risqankumanta rimanku. Wasinkupi tayta mamanku muhuta t'inkankuraqchus manachus imanapin chaykunamanta willakunku.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina ruranku.

Muhu t'inkayta qhawallanku.

Pikunan yanapanku

Ayllupi tayta.

Maypi rurakun

Taytapa muhu waqaychana taqipi.

Imakunan kanman

Taytaman apanapaq.

Siq'ikunata qhaway, imas kanman mana muhuta t'inkakuptin. Aylluykipi imaynatam muhukunata t'inkankichik chayta siq'iy.

Tarpuynin	Imanmi Iluqsimun	Aswanta wiñaptin	Puquptin

Sutiymi:

Imaynatam mikhuykuna wiñan

Imaynatam llamk'asunchik

Wawakunaman tarpuypi mikhuykunamanta wiñasqanmanta willan. Stiker nisqata urquspa, rurapa wiñayninta, tarpusqamanta aymurapunakama k'askachinku. (ñawpaq simanapi)

Chiqaqchus manachus kayhina rurakunapa wiñasqanta, rikch'achinankupaq huk raphipi kayhinata sapanka ruranku, sapa llamk'aypi llamk'asqankumanhina siq'inku.

Chakrapi ima mikhuytapas tarpunku. (huk lastiku uhanapipas siwarata algodoni, unuyupta churanku). (2 qhipa simanapi)

Tarpusqankuta qhawaspas, imayna wiñamusqanmanhina raphipi imayna kasqanta siq'inku. (3 qhipa simanapi)

Imayna rurakunapa wiñasqanta, wiñayta tukuspa, imayna kasqanmanta tayta mamankuta tapumunku. (4 qhipa simanapi)

Mikhuyta wiñasqanmanhina siq'ita hunt'apanku. Ñawpaq simanapi yachaqpa

nisqantawan, paykunapa tarpusqanku wiñasqantawan rikch'anachinku, kaymanta rimarinku. (5 qhipa simanapi)

Yachachiqa yanapayninwan, lastikumanta uhanapi siwarata wiñachinku.

Wiñasqanta sapa simanan qhawaspas stiker nisqawan churanku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq, tayta mamakuna.

Maypi rurakun

Yachay wasipi, chakrapi.

Imakunan kanman

Siwara muhu, lastikumanta uhana, algodoni, unu.

Yachachiqa sapa simanapa nisqapi kamachisqanta ruray.

	
<p>Imasmari, imasmari: Mullpha k'ulluchapi, misk'i mikhuycha uchukutapi mikhukum. (inchis) mani</p>	

<p>Imasmari, imasmari: Tiyaspalla muhuchana, tullunta tarpukun, saphinta mikhukun yunkapi wiñam. (rumu) yuca.</p>	
---	--

<p>Imasmari, imasmari: Thiqtipipas mikhukun, wayk'upipas sumaqllana, ñawinpas kakunsi ichaqa manas rikunchu. (papa)</p>	
---	--

Sutiymi:

Mikhuykunamanta watuchiykunata qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Tarpuy killapi qichwa ayllukunapi lliw niraq mikhuykuna tarpusqamanta rimanku. Aswantaqa sapanka ayllupi ima mikhuykunatas tarpunku, imaynas chay mikhuykuna, imayna tarpunamanta rimanku. Qillqana mayt'upi imayna huch'uy liwrucha ruranamanhina ruranku. Watuchinakuspa pukllanku. Tukuspa wasinkuman kay liwruchata tayta mamankuman watuchimunankupaq apanku. Yachachiqa yanapayninwan liwruta ruranku. Yachachiq watuchiptin stiker nisqata watuchiyman watuspanku churanku. Mikhuykunaman watuchiypi sutinta qillqanku.

Imasmari, imasmari:
Mullpha k'ulluchapi,
misk'i mikhuycha
uchukutapi mikhukum. (inchis) mani.

Imasmari, imasmari:
Tiyaspalla muhuchana,
tullunta tarpukun,

Siq'ita qhawaspalla liwruta ruray, stiker (S8) nisqata urquspa watuchikunaman churay, sutinta qillqay.

Saphinta mikhukun, yunkapi wiñam. (rumu)

Imasmari, imasmari:

Yuca
Thiqtipipas mikhukun, wayk'upipas sumaqllana,
ñawinpas kakunsi ichaqa manas rikunchu. (papa)

Imasmari, imasmari:

Kulli t'ikachayup, kurupa manchakunan
mikhunapaqtaq, t'impuchina chulluchina, (tarwi)
chocho puna mikhuychan kani, ruphaypi ñaq'ichway
misk'ichallanam kani.(uqa) oca.

Atisqankumanhinalla huk watuchiyta qillqanku.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

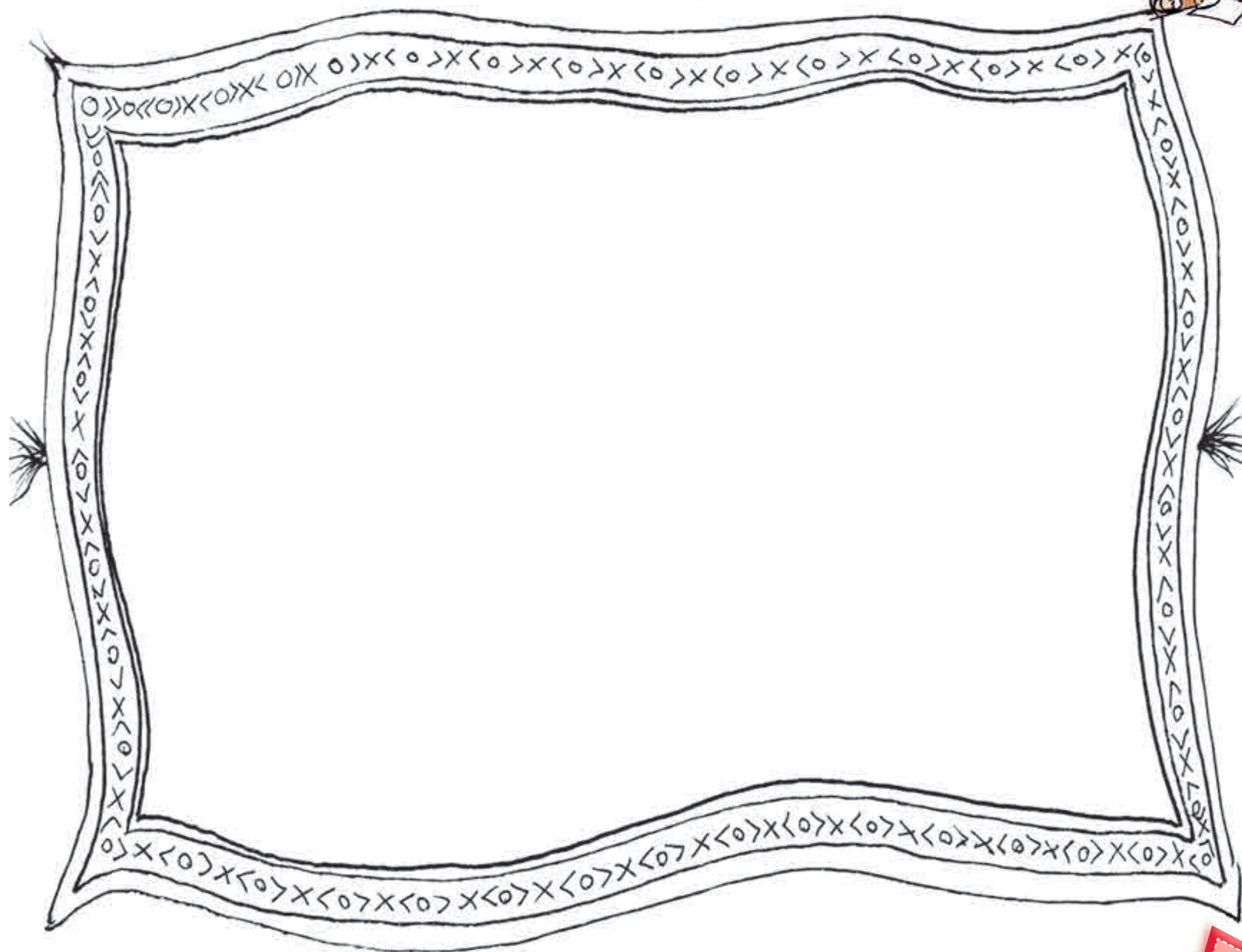
Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi liwru ruranapaq,
k'askachina, stiker nisqata.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Sutiymi: _____

Tarpunapaq muhukunata huñusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa tarpuyman takispa pukllamunku:

Tarpuyman
(Takiy)

Papata tarpuy nirqayki, kaypipas maypipas manaraq para chayamuptin, kaypipas maypipas.

Sarata tarpuy nirqayki, kaypipas, maypipas manaraq para chayamuptin, kaypipas, maypipas

Pukllasqankumanta ima mikhuykuna tarpusqankumanta rimanku.

Wawakunaman huk sasachayta nikun: Imas kanman mana muhukuna kaptin, imanaptin, llapa mikhuyllachu tarpuna, tarpuypiri huk niraq mikhuyllatachu tarpunku, ima mikhuykunatam ayllupi tarpunku, chaykunamanta rimarinku.

Yachay wasipi pukllanakunawan muhuwanhina huñuspa pukllanku. Huñusqankumanta willakunku.

Qillqana mayt'upi kamachikusqanmanhina ruranku.

¿Imatas rurasunman iskay niraq mikhuy tarpunapaq?

Rusacha husk'asqanpi huk hukmanta papata churan, iskay husk'asqapi hayk'a papatataq churan.

Maypi rurakun

Hawapi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Rumichakuna, ruruchakuna, yachay wasipi pukllanakuna.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Qhipa raphipi mikhuykunamanta mayqinkunan tarpukun, *Troquel* (T6) nisqata urquy, llikllaman huñuspa k'askachiy.

Sufiyani:

Ayllupa tarpuyninmanta ñawichasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ayllunkupi imatan kunan killa llamk'achkanku chaymanta rimanku.

Tarpuy rikusqankumanta mayqillanpas willakamun.

Yachachiq tarpuymanta siq'ita qhawarichin.

Wawakuna siq'ita ñawichanku, lliw tapuykunaman kutichinku:

¿Pikunam tarpuchqanku?, ¿ayllukichikpi kayhinata tarpunkischu?, ¿ayllukichikpi imaynan tarpuy, imapaq ayllupi tarpunku?, ¿imas kanman mana pipas tarpuptinku? Qhipa raphipi tapuykunaman kutichinku.

1. ¿Pim masata purichichkan?
2. ¿Ima uywam muhuta apamunman karqan?
3. ¿Imananmantaq mana tarpuqtinchik?

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi ñawichana raphi.

Ñawpaq raphita qhawaspa imaynatam tarpuyipi llamk'achkanku, chayta rimariy.

1. ¿Pim masata purichichkan?

2. ¿Ima uywam muhuta apamunman karqan?

Sutiymi:

Ayllupa tarpuyninmanta ñawichasunchik

Ñawpaq raphipi tapuykunaman, allinta qhaway, 2 iskay tapuypi siq'iy.

Sutiymi: _____

Kantaray killapi llamk'asqanchikkunamanta rimarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Ñawpaqtaqa allin wawakuna rimamunankupaq tiyachisunchik.

Llapa kantaray killapi kay qillqana mayt'umanta llamk'asqanchikmanta rimarisunchik. Tapuykunawan yanapaykukuspa:

- ¿Kantaray killapi imakunamanta llamk'arqanchik?
- ¿Píkunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqana mayt'upi imakunata ruraraqanchik?
- ¿Qillqana mayt'umanta mayqin llamk'aymi ancha munay qampaq karqan?

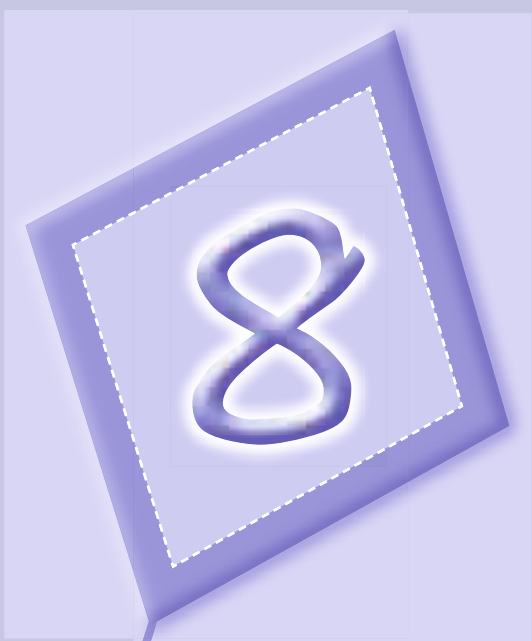
Chay kutichiykunawan yachay mana allin wasapasqankutapas mat'ipaykusunmanmi.

Qillqana mayt'uta atisqankumanhina llamk'anku.

Kantaray killapi mayqin llamk'aycha munasqayki, kusi llamk'asqayki, chaymanta atisqaykimanhina siq'ispa llimp'iy.

**Apunchikkunawan
uywanakusunchik**

Sutiymi:

Aya marq'ay killamanta rimasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

kay llamk'aywanqa wawakuna kay killapi, ima llamk'anankuta yachanqakuña.

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspa, kay tapuykunawan rimanqaku:

- ¿Ima raykun aya marq'ay killa nispa sutichanchik kay killata?
- ¿Imakunatam ayllupi kay killapi rurakun?

Hatun raphipi proyecto nisqamanta, rimanakunku, kay rimaykunata yachachiq, raphipi qillqanqa.

Kay qillqaqa, lliwpa allin qhawananpaq qhatapi laq'alayanqa.

Lliw ima niraq llamk'aykunamanta, kawsaykunamanta sapanka rimanku.

Maypi rurakun

Yachay wasipi.

Imakunan kanman

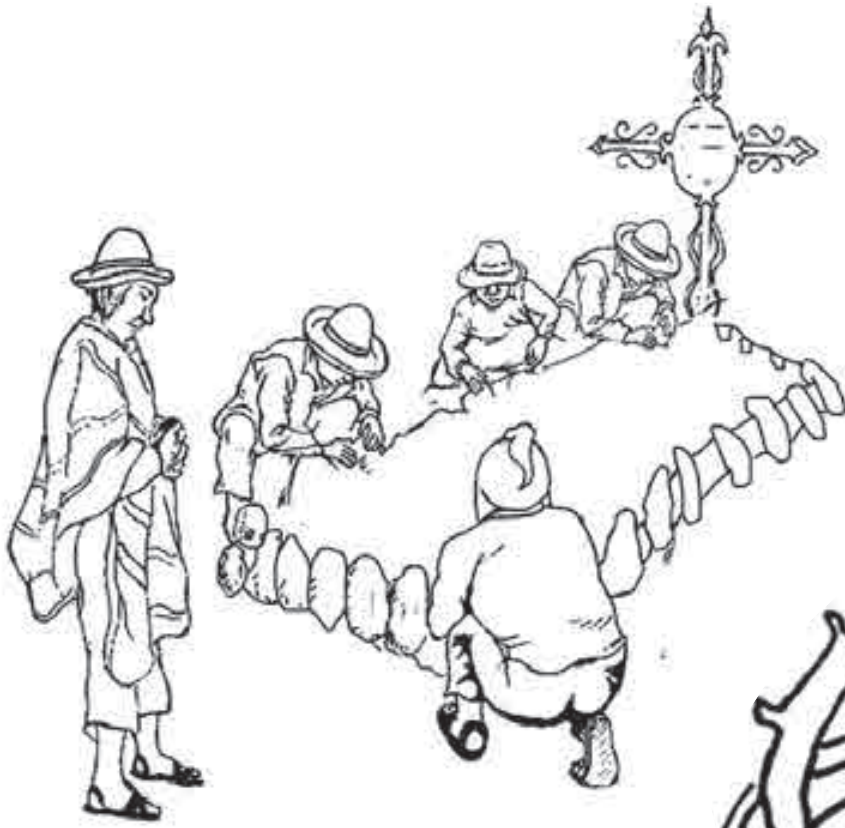
Qillqana mayt'u.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Qillqana mayt'upi siq'ita qhawaspayki atisqaykimamhina rimariy.

yupaynin

Sutiymi:

Wañuqkuna watukuy

Imaynatam llamk'asunchik

Wawakunawan Aya marq'api kawsaqkunapa, wañupkunapa p'unchawninmanta rimanku.

Maypim wañupkunata watukunchik, imatam wañupkunaman apanchik, hayk'a runa wañupninman watukuq rinku.

Wañuq watukuypi pukllanku. Kay pukllaypaq ayakunapa wasin kananpaq akllanku.

Yachachiq wawakunata nin: ¿Imaynatam pukllasunman?, ¿ayllunkupi imaynatam wañupta watukunku, kikinta pukllanku?

Pukllayta tukuspa, rimanku imayna pukllasqankumanta, hayk'am pukllarqanku, imakunatam wañupman aparqanku chaykunamanta rimanku.

Huk hatun raphipi lliw hayk'a kasqankuta yachachiqman yupayninta willamunku.

Yachachiq ima yupaypa kasqanta aswanta yacharichin.

Qillqana mayt'upi ruranku.

Ayllunkupi wañupkuna watukusqamanta rimanku.

Yachachiqa yanapayninwan pukllanku.

Maypi rurakun

Hawapi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Likllakuna, t'ikakuna, waykunapi pukllanakuna, lastiku purunkukuna.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

T'ika *Troquel* (T7) nisqawan urquspa corona nisqaman k'askachiy, kunanqa yupay, hayk'a runan wañupninman watukuq risqa ch'usaqpi mañakuyman qillqay.

T'antawawa

Mayqin kunawanmi
t'anta rurakunman

Imapin t'anta wawa
rurakun

Munasqayki
t'antata siqi'y

Sutiymi:

T'anta ruray

Imaynatam llamk'asunchik

T'anta wawakunata qhawaspa rimanku: Imayna kasqanmanta, wañuqpa, kawsaqpa p'unchawninpi ruranamanta. ¿imaynatan kay t'anta rurakunman?, ¿imakunawanmi t'anta rurakunman?, tapumunankupaq rimanakunku (ñawpaq simana nisqapi)

T'anta ruranapaq tapumusqankuta, willakunku. Yachachiq huk raphipi qillqan lliw wawakunapa tapumusqankuta. Imawan t'anta ruranankupaq lliwta apamunankupaq rakinakunku. (iskay qhipa simana nisqapi)

Lliw apamusqankuwan t'anta rurayta qallarinku.

T'anta ruraypi tapuykunata ruranku: Imanaptin hak'u mich'usqa punkin_Huk p'ukupi hak'uta mana lewadura nisqallayupta churanku, huk p'ukupitaq lewadura nisqayupta. Imaynam kay iskaynin hak'ukuna kasqanta qhawaspa rimanku. Imaynan t'anta rurana kayhinata ruranku.

T'antata, urnupi chayachinku, chayasqataña lliwta rurasqakuta yuyarispas rimanku, mikhunku. (kimsa qhipa simana nisqapi)
T'anta ruraymanta lliw tapumusqakuta, rurasqankumanta ima yuyarinku. Tukuspa qillqana mayt'uta ruranku. (tawa qhipa simana nisqapi).

T'anta ruranapaq tayta mamankuta tapumunku. T'anta ruraqta qhawanku, wakin tapuykunaman kutichinku.

Pikunan yanapanku

Tayta mamakuna, t'anta ruraq.

Maypi rurakun

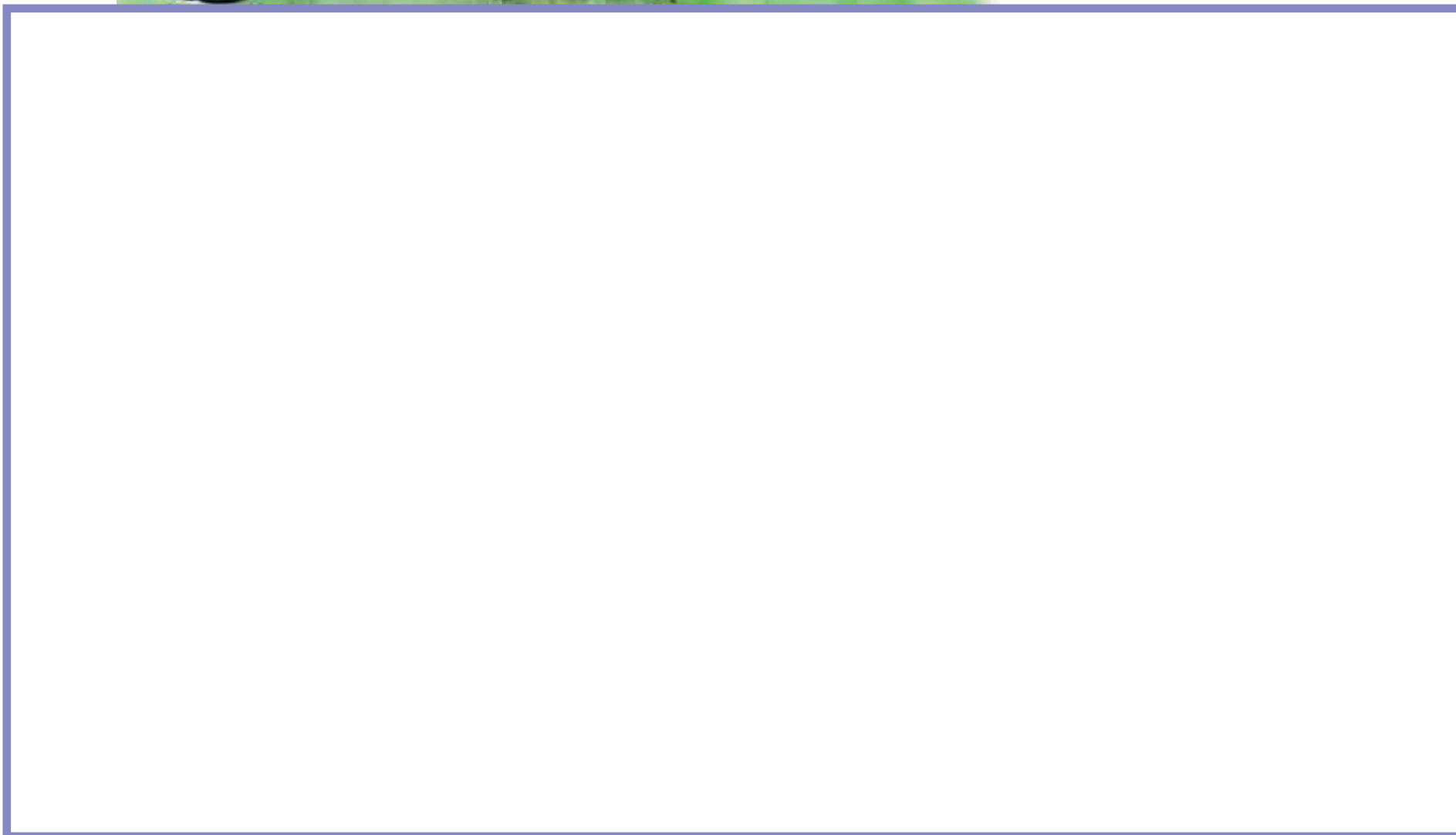
Wasinkupi, yachay wasipi, t'anta ruranapi.

Imakunan kanman

T'anta ruranapaq, t'anta rurana, p'ukukuna.

Raphipi sapa simana rurasqaykimanhina hunt'ay siq'ispa.

Sutiymi:

Ayllunchikpi apukunamanta yachaqta uyarimusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Rimanakusqankumanhina yachaqpa wasinta rinku.

Ayllupi lliw apukunamanta willakuyninta uyarimunku.

Imayna apukunawan ayllupi kawsanamanta tapukunku.

Yachay wasipi yachaqpa willamusqanmanta yuyarinku.

Ayllupi Apukunamanta rimanku.

Qillqana mayt'uta ruranku.

Yachaqta uyarinku.

Pikunan yanapanku

Yachaq.

Maypi rurakun

Yachaqpa wasinpi.

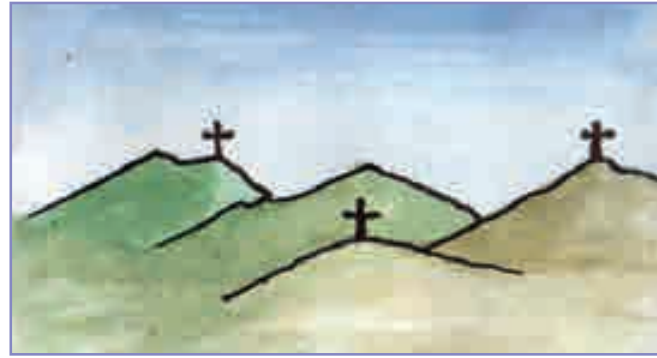
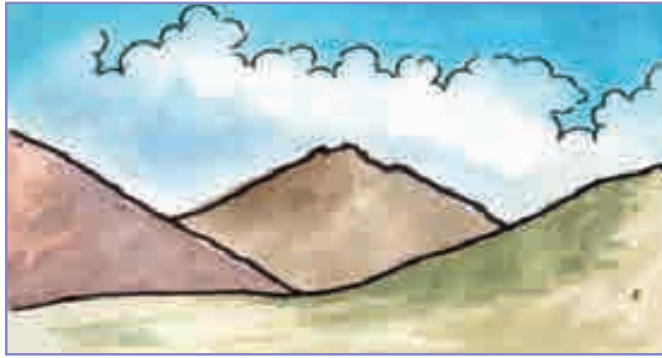
Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Yachaqpa willamusqanmanta aylluykipi huk aputa siq'iy, sutinta willakuy.

¿Pinmantan willakuy karqan?

Imawanmi qhichwakuna apunkuta haywakunku

¿Imapim iñinki?, ¿imanaptin?

Sutiymi:

Chakatamantawan, apukunamantawan willakuy

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa lliw apukunata qhawaspamañakunku.

Wawakunawan lliw qichwa ayllukunapi apukunamanta, urqukunapi chakatakunamanta ima rimanku.

Yachachiq qillqana mayt'upi willakuyta qhawachin, wawakuna lliw imaymanakuna rikusqankumanta rimanku, ima nispam qillqa rimanman chaykunata watupakunku.

Qillqata ñawichanku:

Huk qhipa watakunas qichwakunaqa intipi, unupi, killapi, apukunapi, imalla iñirganku, hinallamansi karu suyukunamanta mana riqsisqa runakunaqa chayamusqaku. Chaysi paykunaqa chakatakunata, ayllukunapa apunkuq kasqanman churanku. Amaña intipiq, nitaq urqupiq iñiyichikchu nispas mistikunaqa kamachinku. Ichaqa wakillanñas qichwakunaqa kunankamapas apunkuman, intiman, killaman, unuman ima iñinkuraqsi. Chaypaqsi hatun p'unchawkunapi, llamk'aykunapi haywarikunku, ch'uyarikunku ima kusionallaña tiyakunku.

Chaymanta pachas chakatakunaqa apukunawan kuska, kawsanku. Sapanka ayllupi chakrakunata, uywakunata runakunata uywaspa. Kay Chakatakunaqa apukunawan kuska chikchikunata, qasakunata hark'anku, ima unquykunatapapas qatinku.

Lliw tapuykunata ñawinchasqamanta kutichinku, rimaspallaraq, hinamantaq qillqana maytupiña.

- ¿Pimantam willakuy karqan?
- ¿Imawanmi apunkuta qichwakuna haywakunku?
- ¿Imapim iñinki, imanaptin?

Pikunan yanapanku

Yachachiq

Maypi rurakun

Hawapi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'u.

Ñawichasqamanhina tapuykunata (X) chimpuy, qhipa kaqta siq'iy.

	1
	2
	3
	4
	5

Sutiymi:

Apukunapa uywakuna uywasqanta yupasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa uywakunamanta takispa pukllamunku.

Uywachakunamanta (Takiy

Wakachaykichus kayman (kuty)
kancha ukhuchamanta, muuu, muuu
nispá nimuykiman.

Atuqchaykichus kayman (kuty)
q'asachakunamanta wiii, wiii
nispá nimuykiman.

Quwichaykichus kayman (kuty)
wasi ukhuchamanta...

Aswanta ayllupi ima niraq uywakunaman takinku. Kay rimayta yachachiq willarin wawakunaman:

Qichwa ayllukunapiqa uywakunataqa apukunas aywan, kansi sapanka uywapa apukuna paykunatas ima uywa raymichaypiqa mañakunku, sumaq uywananpaq, mana unqunanpaq, mirananpaq, maykunapipas purisqanpi mana qaqapananpaq ima mañakunku.

Ayllunkupi ima apukunas uywankuta uywasqanmanta rimanku.

Yachay wasipi uywa pukllanakunamanta mayqinkunatas apukuna uywan chayta yupanku.

Yupasqankuta raphipi siq'inku, yachachiq kay yupaykunata aswanta yacharichin.

Qillqana mayt'uta ruranku.

Huk taqrusqamanta uywakunata yupaspa 3, 4, 5 ima akllanku.

Akllasqanku uywakunata yupayninmanhina siq'inku.

Maypi rurakun

Hawapi, yachay wasipi.

Imakunan kanman

Uywa pukllanakuna uywa siluetakuna.

Raphipi yupaymanhina uywakunata *Troquel* (T8) nisqawan kaskachiy.

Sufiyemi: _____

Apunchikkunawan sumaqta uywanakunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Kay killapi apukunamanta llamk'asqankuta rimaywan yuyarinku.

Hawaman llusqispa ayllupa apukunata qhawaspasumaqta añaychakunku, uywankupaq, kawsayninkupaq, ayllunkupaq mañakunku.

Qiruman aqhata utaq winuta churaspa sapanka k'intunkuta churakunku, 3 phukuspa makinkuwan ch'allakunku.

Mañakuyta tukuspa, ayllupi apukunata qhawaspasumaqta rimanku, maypi tarikusqankuta, ima Apu kasqanta.

Kay tapuyta wawakunaman nin: ¿Imas kanman mana ayllupi apukuna kaqtin?, ¿imatam sumaq apukunawan pacha mamawan kawsanapaq rurasunman?

Wawakunapa kutichiyninta raphipi qillqakun.

Aswanta, rakhu raphikunapi qillqakunmani qhatakunapi k'askachinapaq.

Qillqana mayt'uta ruranku.

Apukunaman mañakunku. Imayna apukunawan munay uywanakunapaq rimanku.

Maypi rurakun

Hawapi, apukunata qhawaspasumaqta.

Imakunan kanman

Aqha/winu, kuka.

Raphipi aylluykipi apukunata siq'iy hukkaqpitaq imayna paykunawan kawsasqaykita (x) chimpuy.

.....

●

.....

.....

.....

.....

Hallmay qallariymanta harawita qillqasunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Yachachiq kay harawita ruran:

Mikhuychallay, mikhuychallay
ima munaytam wiñamuchkanki,
parachawan ruphaychawan
hallmaytañas mañakamunki.

Kay harawimanta lliw tapuykunata ruraspa
rimanku.

Aya marq'a killapi ñawpaq tarpuykuna
hallmanamanta yuyarinku.

Sapanka wawa imaynatas ayllunkupi mikhuyta
hallmanku chaymanta willakunqa.

Harawi qillqanapaq rimanakunku.

Qillqana mayt'uta qhawaspas harawita
qillqanku.

Kay harawita ñawichanku:

Sara hallmay
Aya marq'a killapiqa
sarachaytan hallmakuni,
sumaqchata wiñananpaq
sarachayta hallmakuni.

Ñawichaspa qillqana mayt'upi harawita
paqarichinku.

Maypi rurakun

Yachay wasi ukhupi.

Imakunan kanman

Qillqana mayt'upi raphi.

Mikhuy hallmaypaq harawiman, hunt'apay.

Yupaynin

Sutiymi:

Latata urmayachispa pukllay

Imaynatam llamk'asunchik

Hawaman llusqispa imayna pukllanankupaq rimanku:

Latakunata tawqaspa, huk hayt'ana q'umpuwan wikch'uspa urmayachikum.

Sapanka wawa latakunata yupaspanku churanku, hayt'ana q'umpuwan wikchuspa hayk'a urmakusqanta yupanku.

Kay sasachaykunata rurakun: Ch'askacha irqi, 5 latawan pirqan, hayt'ana qumpuwan wikch'uqtin 2 latata urmayachipum, hayk'a latallañan qhiparqun

Huk sasachaykunata ruraspa, yachachiq aswanta imaynatas qichuspa pukllaymanta yachachin.

Yachay wasipi pukllamusqankumanta rimanku.

Qillqana mayt'uta ruranku.

Hayk'a lata tawqasqankuta yupanku, urmayachisqankuta yupallankutaq.

Sasachaykunata ruranku.

Pikunan yanapanku

Yachachiq.

Maypi rurakun

Pukllana patapi hawapi

Imakunan kanman

Latakuna, hayt'ana q'umpukuna.

Luwischa 5 latata tawqan, hayt'ana q'umpuwan wikch'uspa 2 latata urmayachin, hayk'allañan qhipan yupayninta qillqay.

Sutiymi:

Aya marq'ay killapi llamk'asqanchikkunamanta rimarisunchik

Imaynatam llamk'asunchik

Munayta napaykukuspa wawakunata chaskisunchik. Kunan p'unchaw llamk'ananchikmanta willarisunchik.

Ñawpaqtaqa allin wawakunapa rimamunankupaq tiyachisunchik.

Llapa aya marq'ay killapi kay qillqa mayt'umanta llamk'asqanchikmanta rimarisunchik. Tapuykunawan yanapaykukuspa:

- ¿Aya marq'ay killapi imakunamanta llamk'asqanchik?
- ¿Píkunam yachananchikpaq yanapawarqanchik?
- ¿Maykunatam rirqanchik?
- ¿Qillqa mayt'upi imakunatam ruraraqanchik?
- ¿Qillqa mayt'umanta mayqin llamk'aymi ancha munay qampaq karqan?

Chay kutichiykunawan yachay mana allin wasapasqankutapas mat'ipaykusunmanmi.

Qillqa mayt'upi kamachikuyninmanhina llamk'anku.

Aya marq'ay killapi mayqin llamk'aychá ancha munasqayki, kusi llamk'asqayki, chaymanta atisqaykimanhina siq'ispa llimp'iy.

Llamk'aykunapaq mayt'ukuna

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Makiyta mayllikuni	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Kiruyta mupch'ikuni	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

Qhali kawsanapaq

Makiyta mayllikuni

Imaynatam llamk'asunchik

- ✦ Sapa punch'aw makita mayllikunayki.
- ✦ Mikhuynaykipaq makita mayllikunaykipuni.
- ✦ Hisp'ana wasimanta lluqsimuspa makita mayllikunayki.
- ✦ Sapa p'unchaw, kiruykita muqch'ikunayki.
- ✦ Mikhuyta tukuspa muqch'ikunayki.

Kay ruraykunata sapa p'unchaw hunt'achkaykita, mana hunt'achkaykitapas imawanpas siq'iy.

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Q'upata q'upa churanaman churasunchik	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Imatapas waqaychasunchik	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

Allin kawsanapaq

Q'upata q'upa churanaman churasunchik

Imayna llamk'asunchik

- ✦ Ima q'upatapas rikunki chayqa uqaripa q'upachuranaman churanayki.
- ✦ Wasiykipipas, yachay wasipipas munay rikukunam.
- ✦ Ima pukllana uqarisqaykita kaqta churapuy, waqaychapuy ima.
- ✦ Wasiykipipas imatapas allin waqaychayta yachanayki.

Kay ruraykunata sapa p'unchaw hunt'achkaykita, mana hunt'achkaykitapas imawanpas siq'iy.

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Napaykukusunchik	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Añaychaykuspa imatapas chaskiykusunchik	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

Allin kawsanapaq

Napaykukusunchik

Imaynatam llamk'asunchik

- ✦ Ayllupi, manchakuywan piwanpas tupaspa napaykukunayki.
- ✦ Yachay wasipi napayukuspa chayamunayki.
- ✦ Kuraqkunataqa napaykuykupunim.
- ✦ Wasikiypi, imatapas añaychaykuspa utaq urpiy sunquy nispa chaskikunayki.
- ✦ Yachay wasipi qhali warma mikhunata, uhanata añaychaykuspa chaskikuy.
- ✦ Pipas imata quykusunki chayqa añaychaykuypuni.

Kay ruraykunata sapa p'unchaw hunt'achkaykita, mana hunt'achkaykitapas imawanpas siq'iy.

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Makita rimanapaq uqarina	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

HUNT'AYKUNA	Sapa p'unchaw imaynan hunt'asqay					Imaynan rurayniy
Yanapanakuspa kawsakunanchik	Killachay	Atipachay	Quyllurchay	Illapachay	Ch'askachay	
						

Allin kawsanapaq

Makita rimanapaq uqarina

Imaynatam llamk'asunchik

- ✦ Pipas rimaqtin allinta uyarinayki.
- ✦ Rimanaykipaqa makiykita uqariy.
- ✦ Llapalla rimaspaga mana allintachu uyarinakusunman.
- ✦ Ayllu masin kankichik, imayna tayta mamaykichik aynipi llamk'anku. Kaqllatataq qamkuna yanapanakunaykichik.
- ✦ Huch'uy wawakunata munayta yanapanaykichik.
- ✦ Wasipipas tayta mamata, imallatapas yanapanaykichik.

Kay ruraykunata sapa p'unchaw hunt'achkaykita, mana hunt'achkaykitapas imawanpas siq'iy.

Kawsaynimanta willachkayki

Ñuqan kani.

Sutiyaqa:

Munasqay mikhunakuna

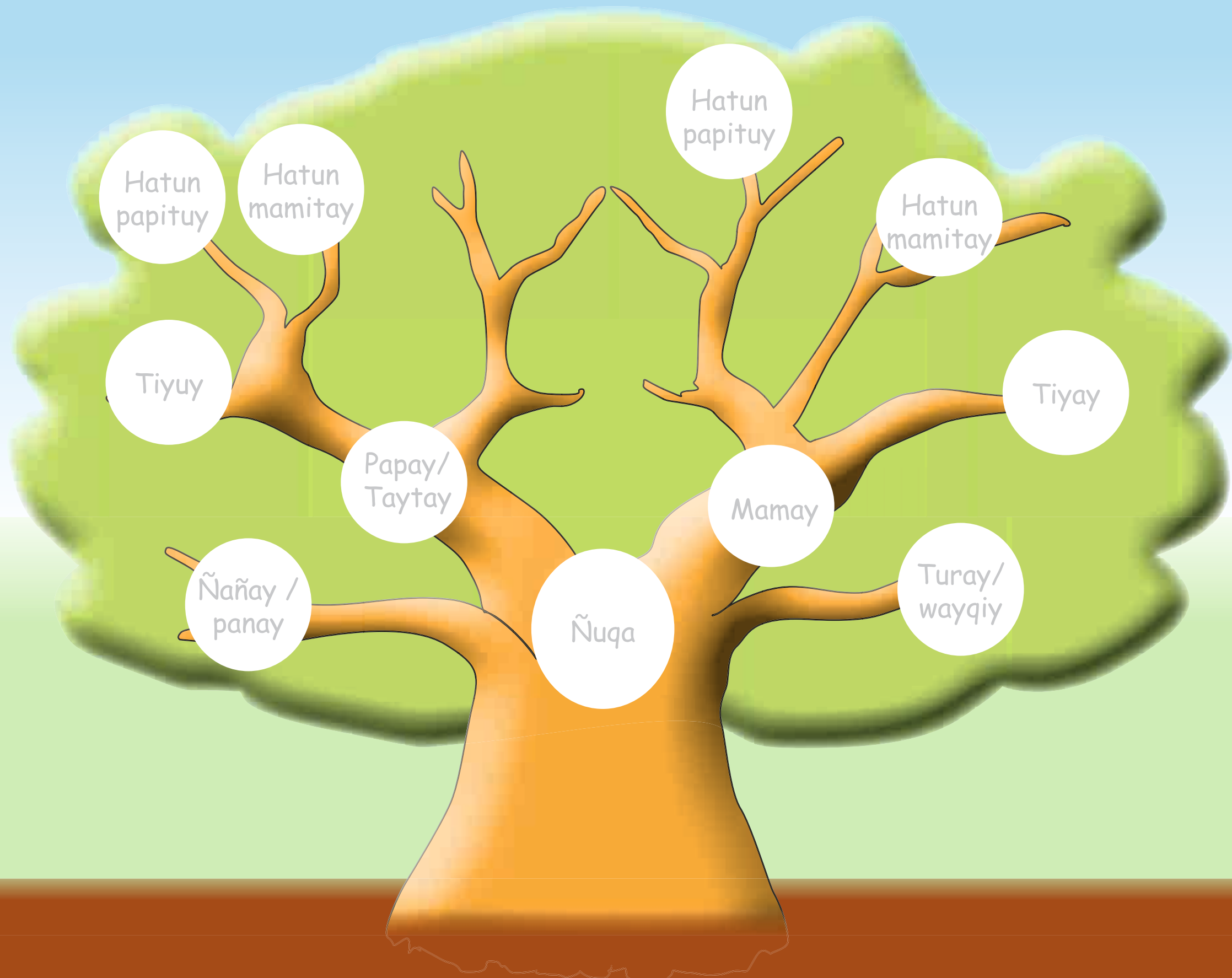
Sutiyaqa:

Paykunam tayta mamay

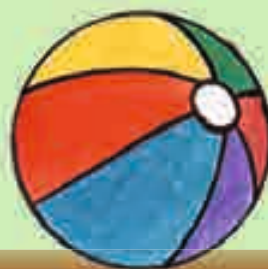

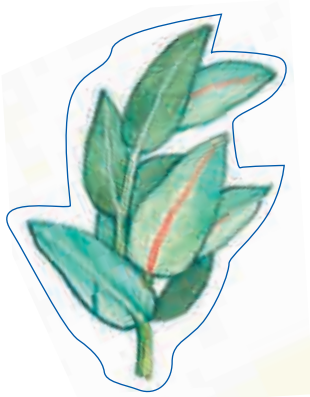
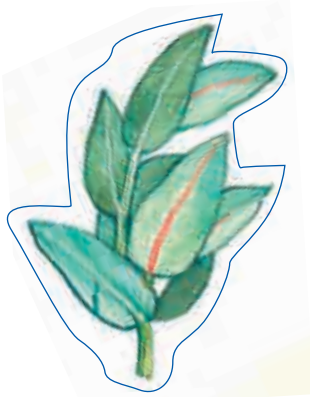
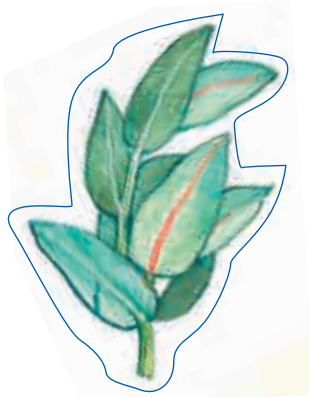
Sutiyaqa:

Aylluyta riqsichisayki

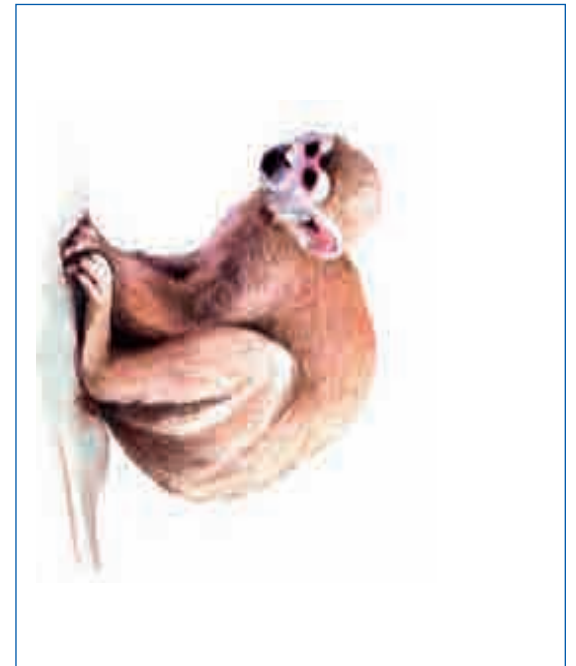
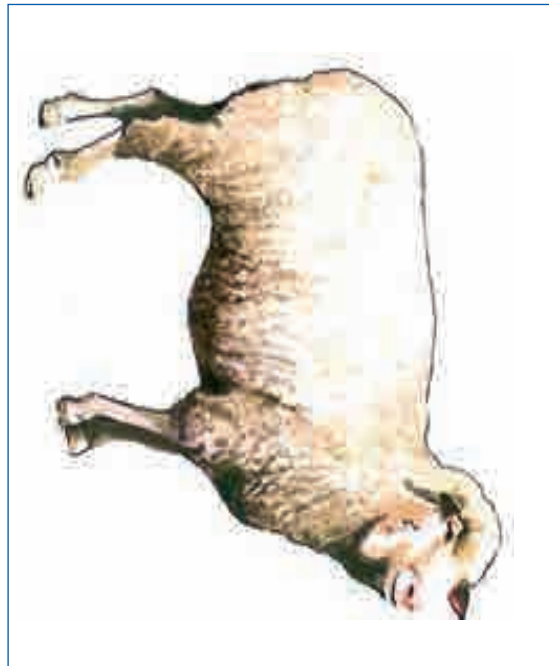

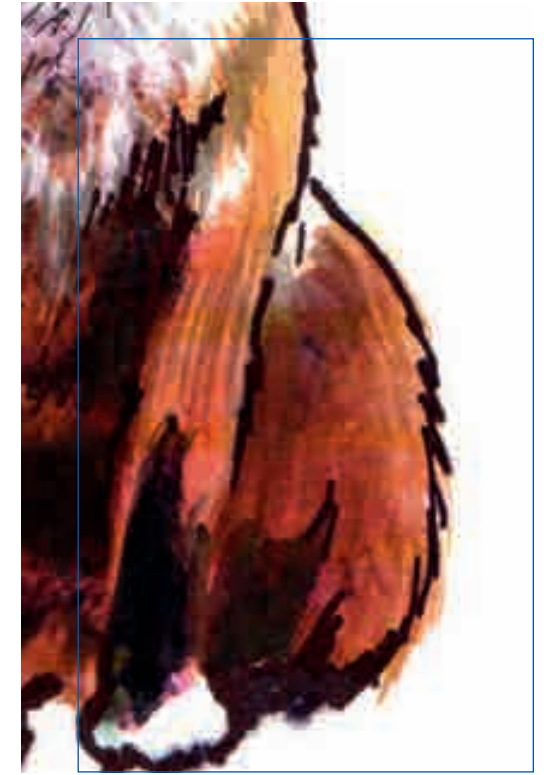
Munasqay pukllanakuna

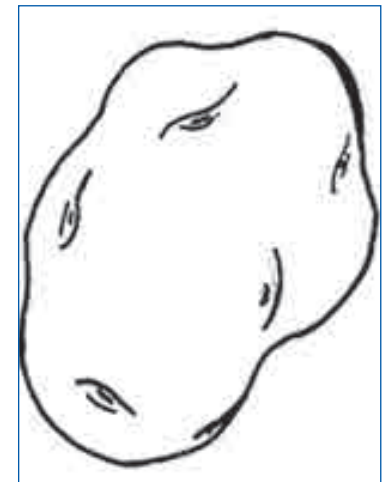
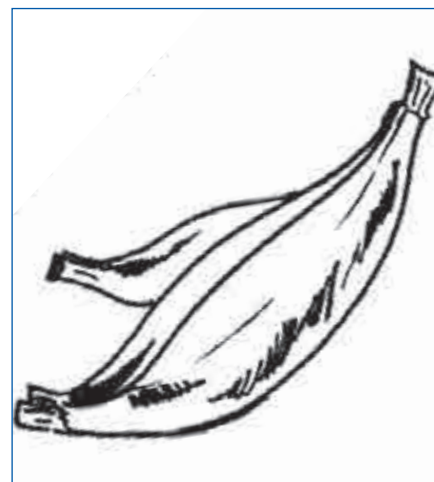
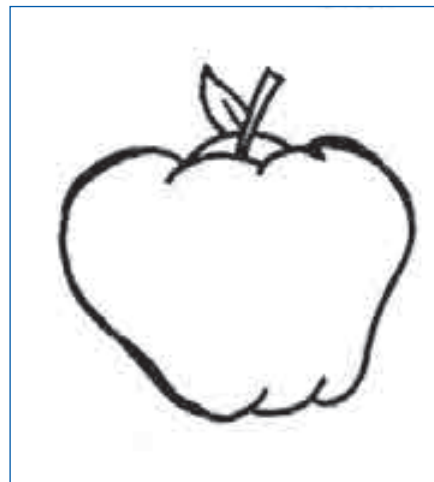
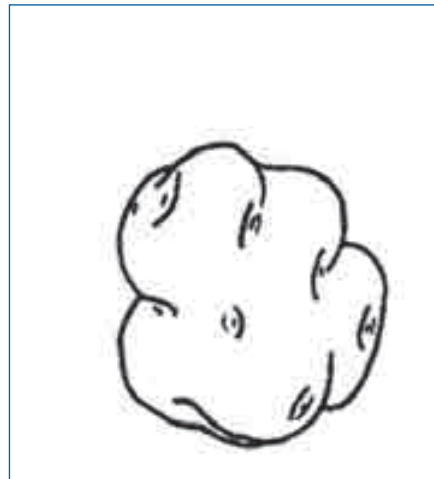

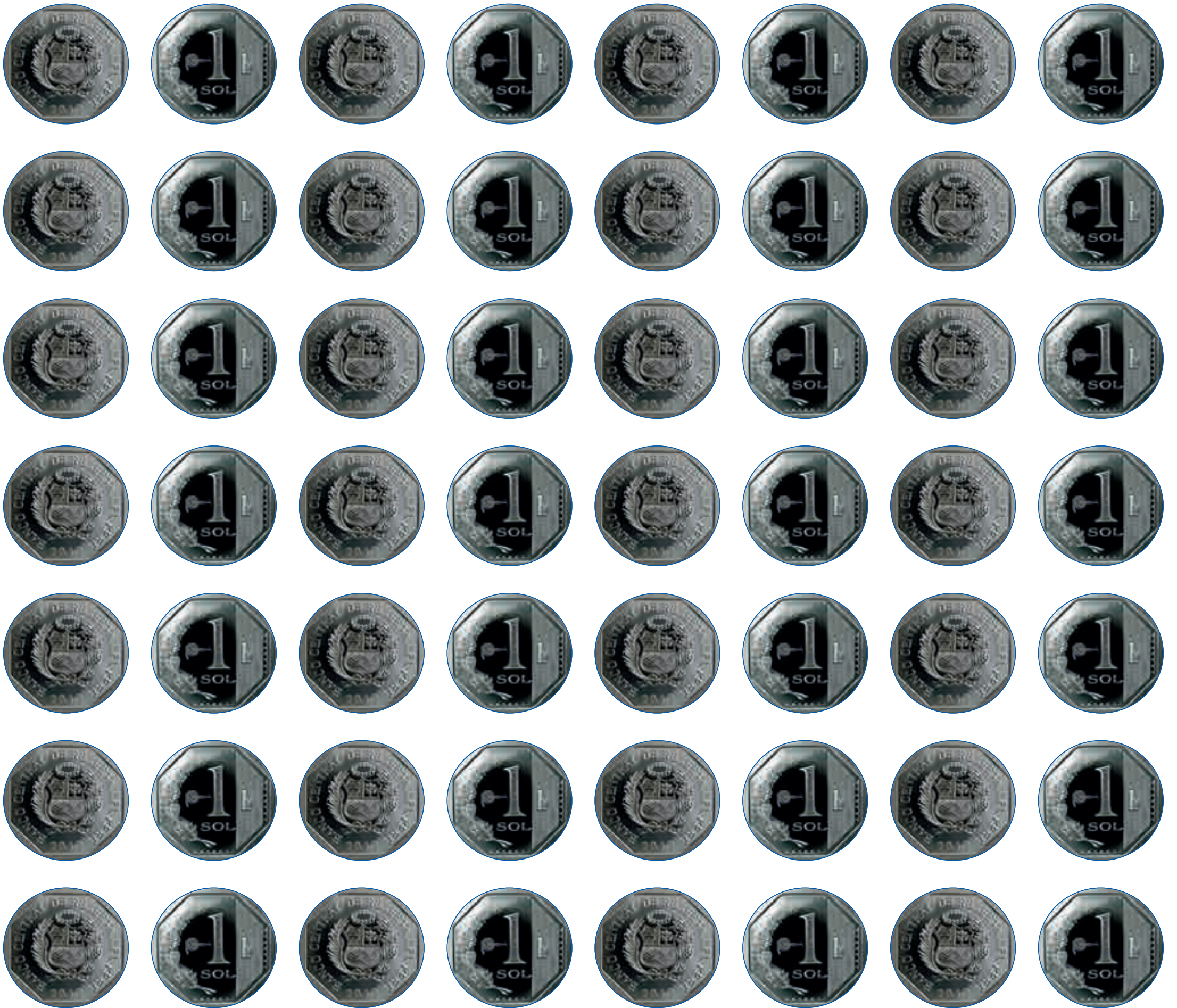

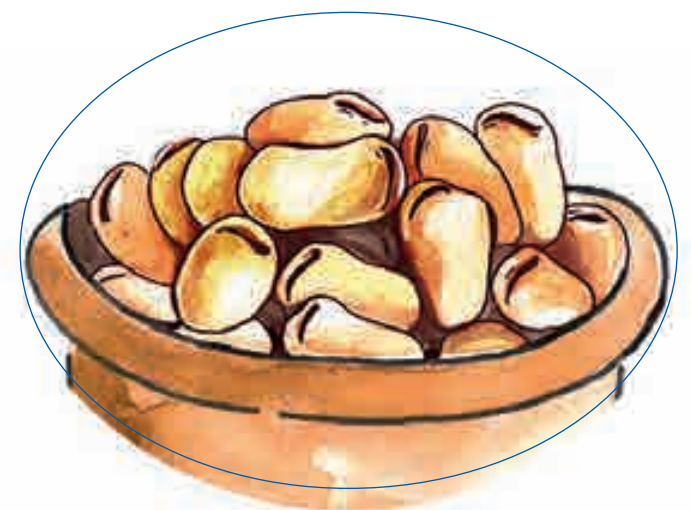

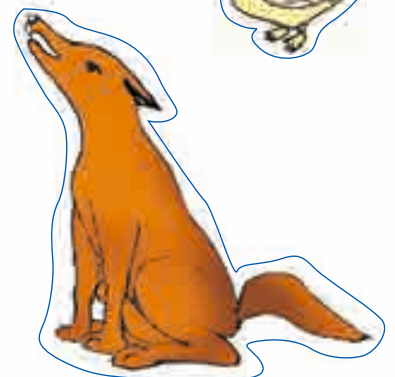
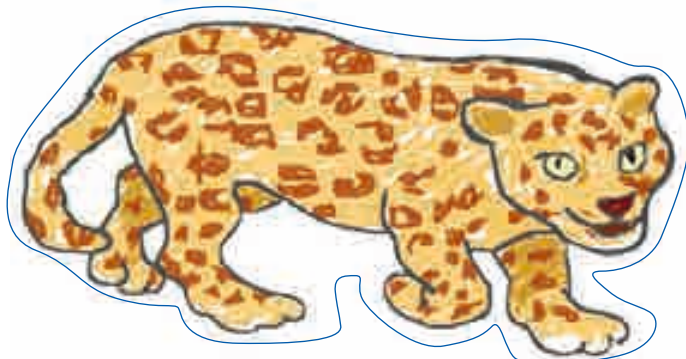
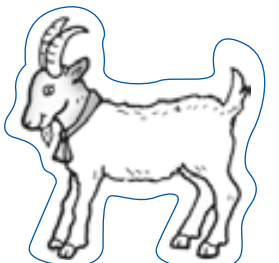
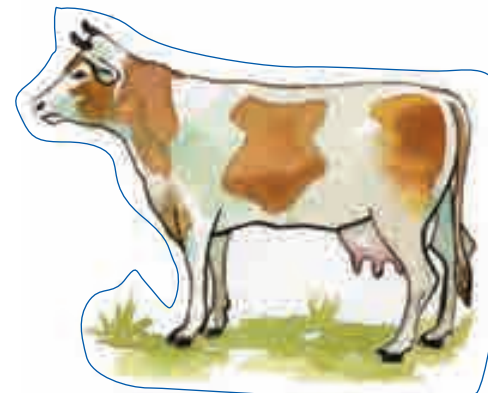
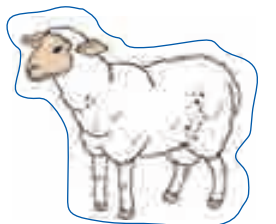
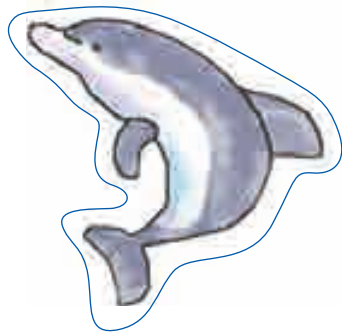
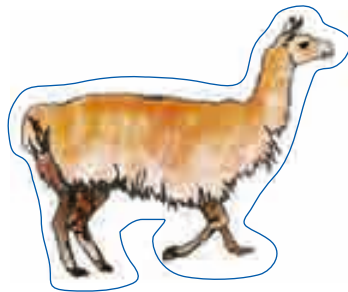

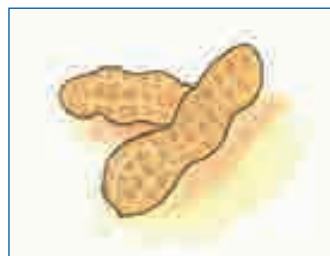
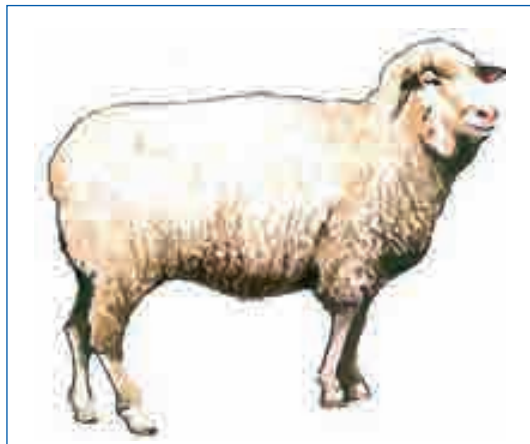
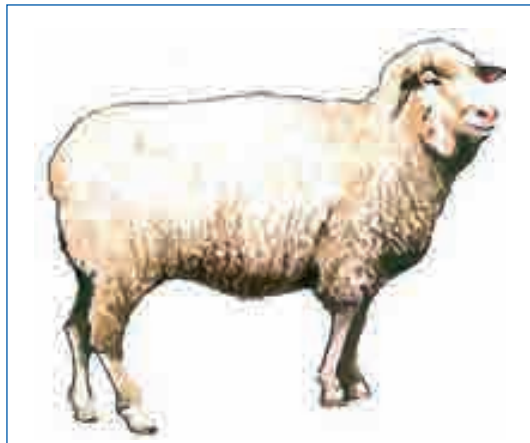

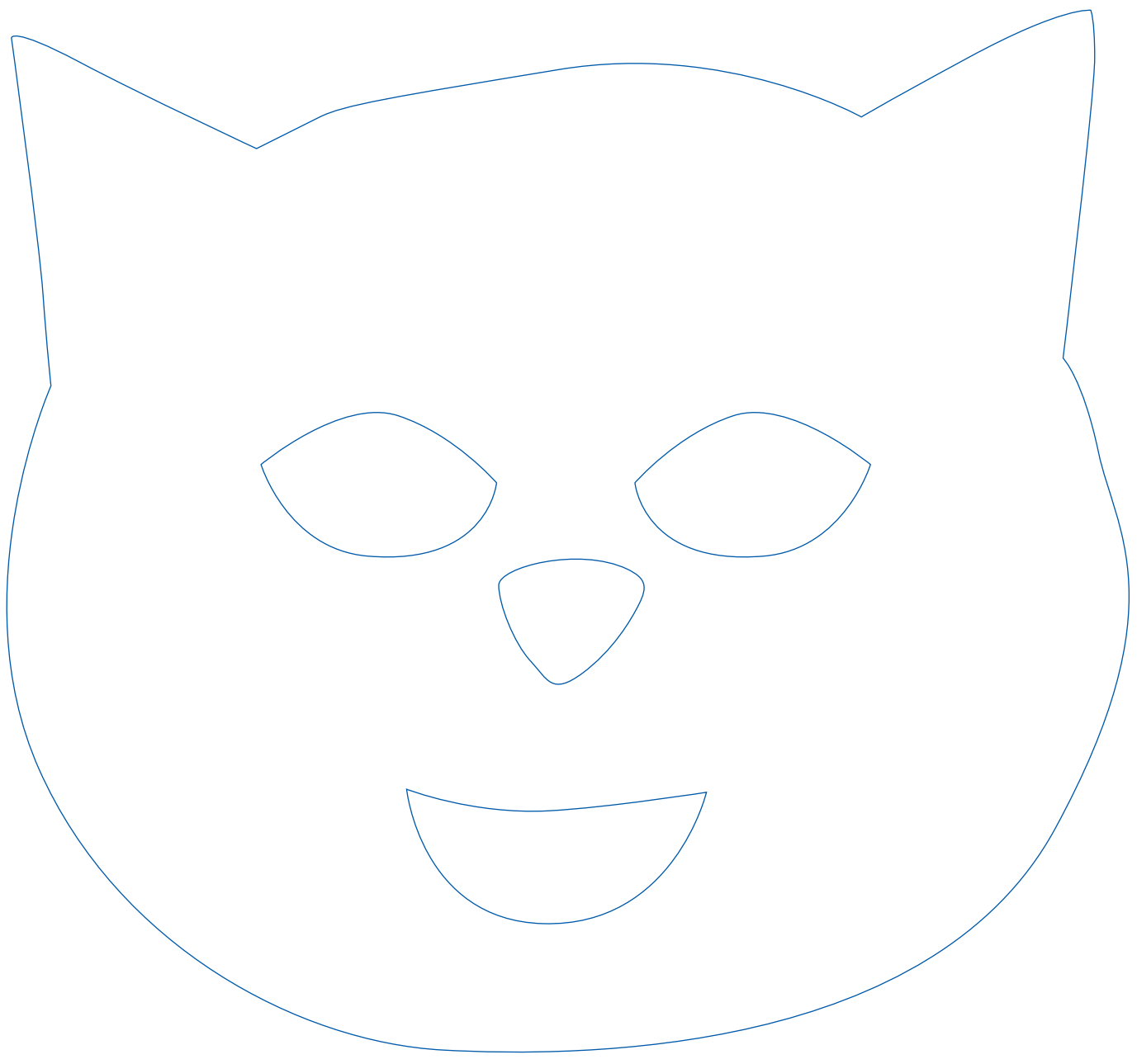

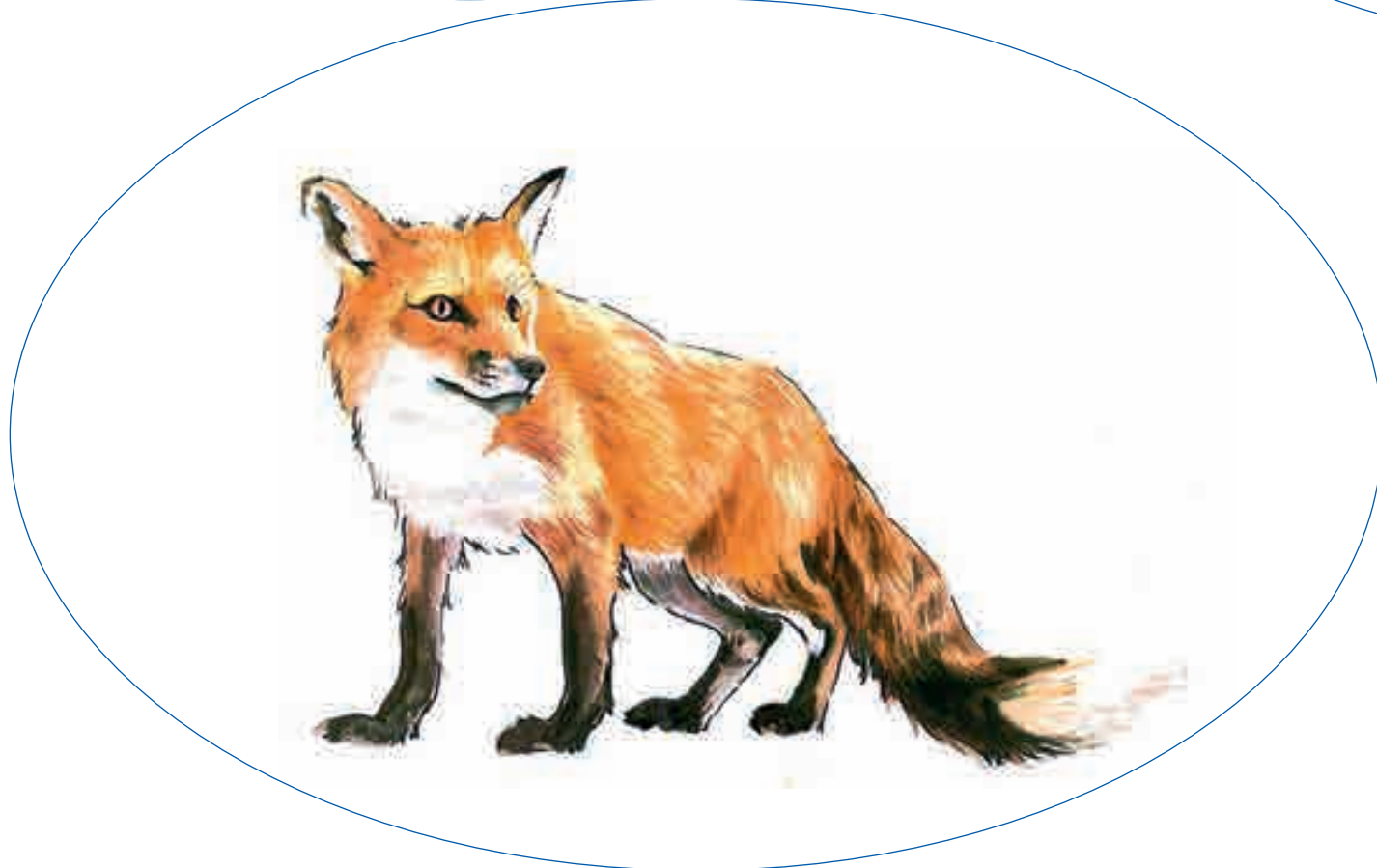
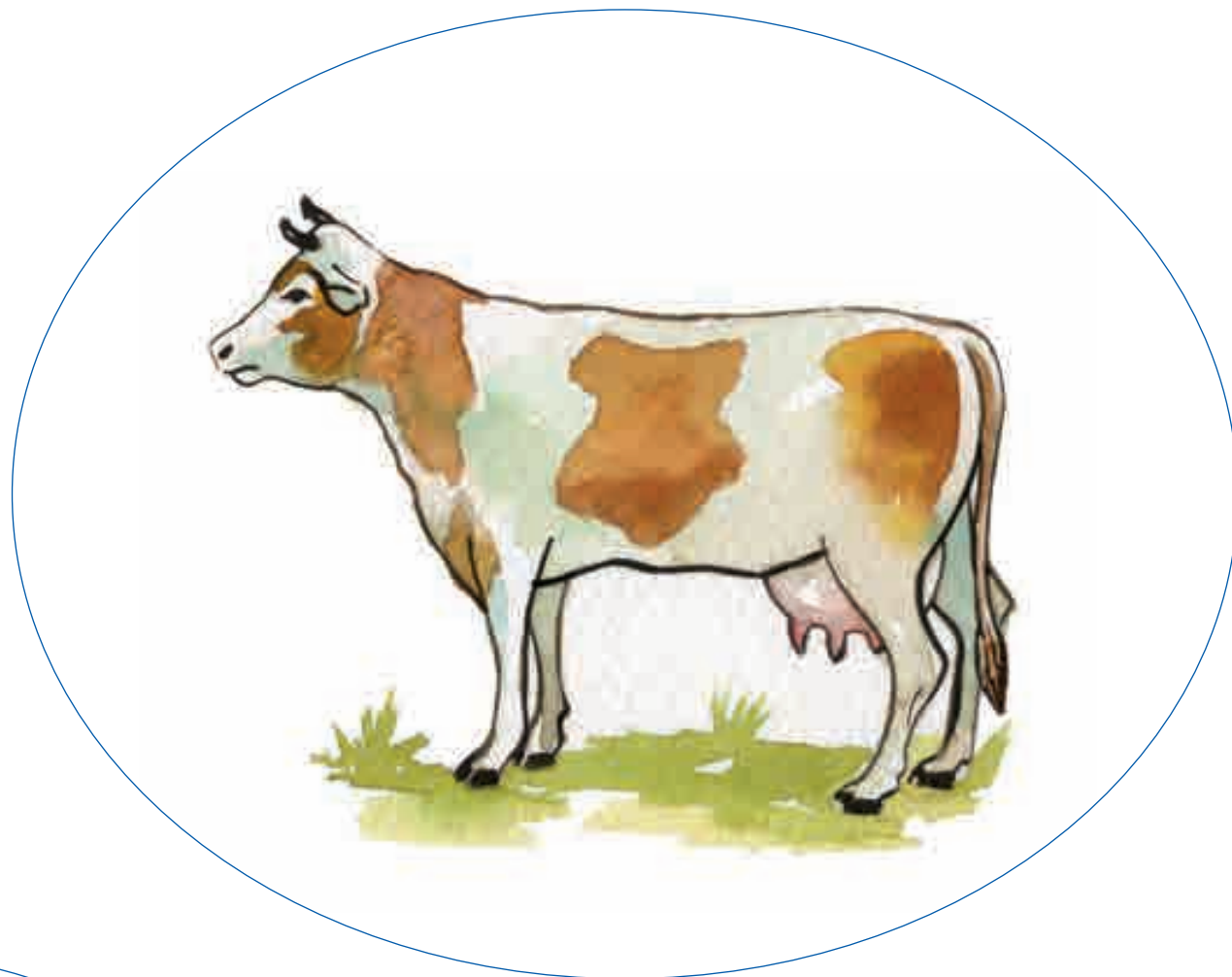

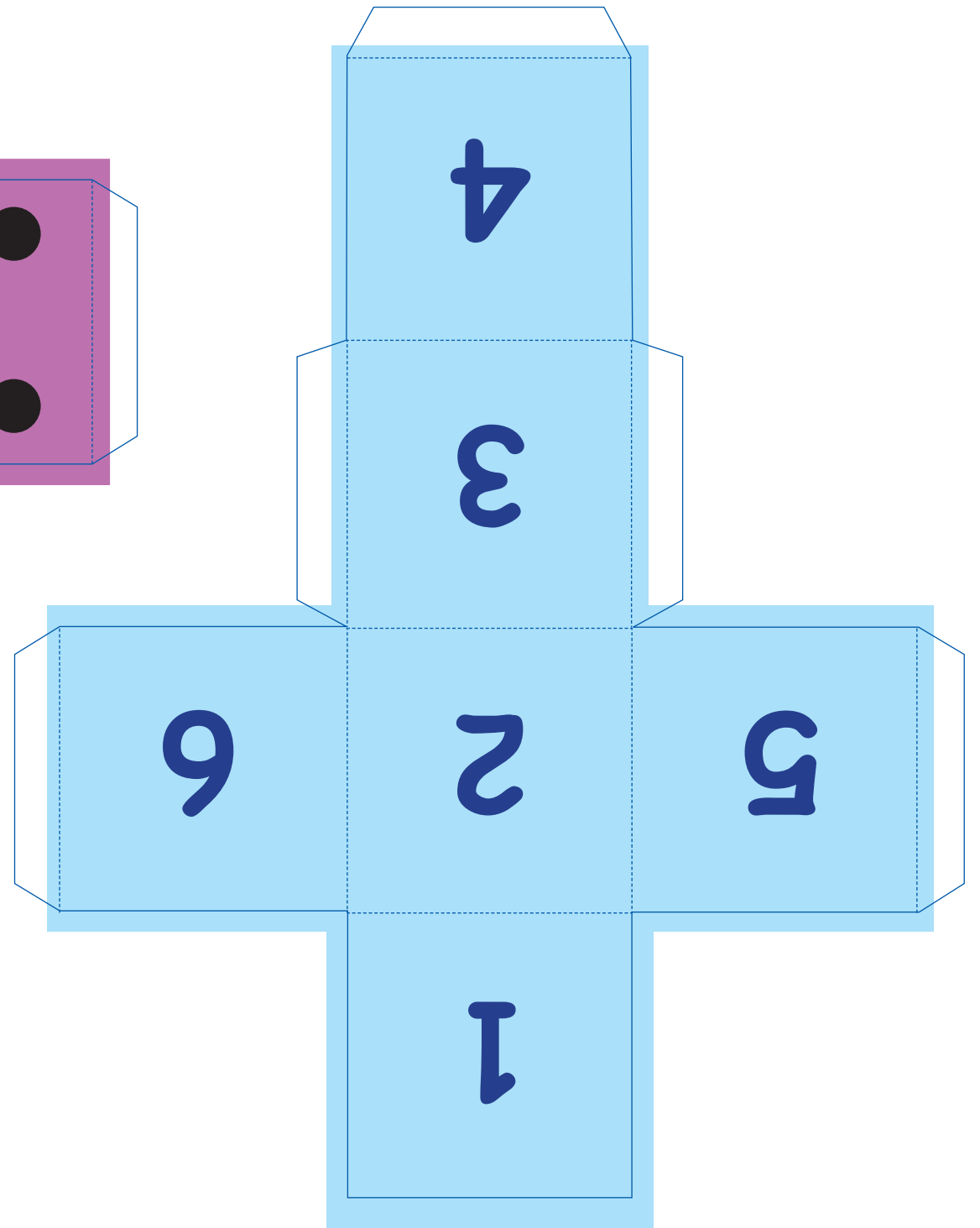
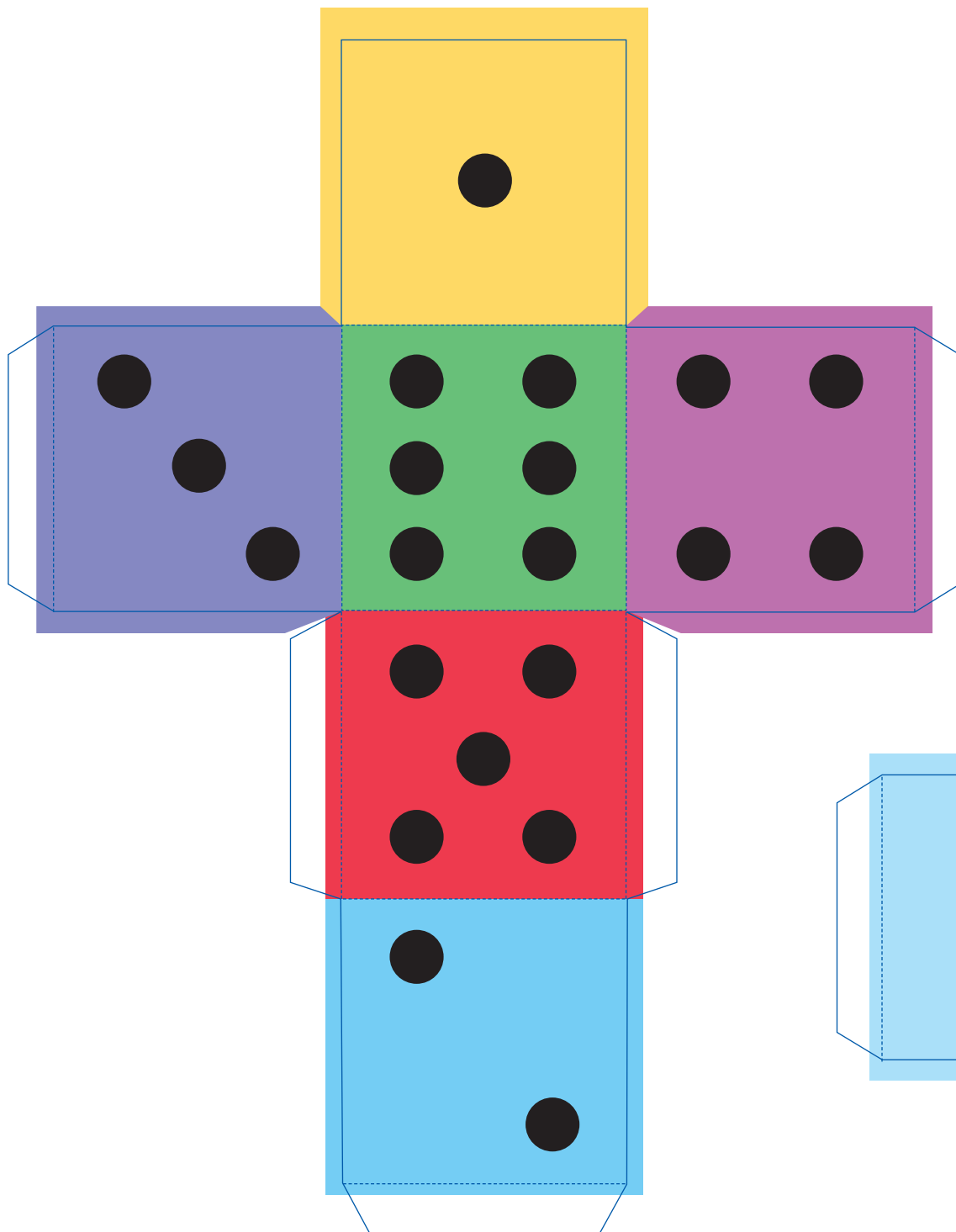

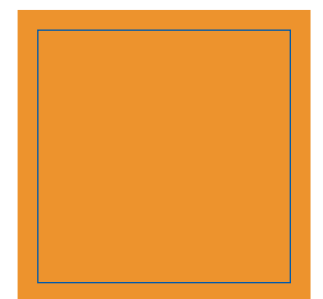
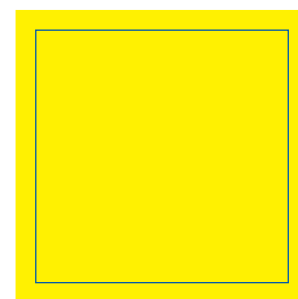
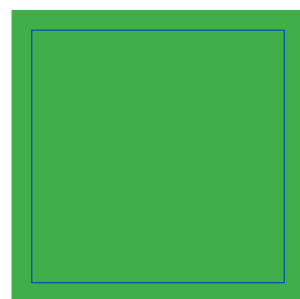
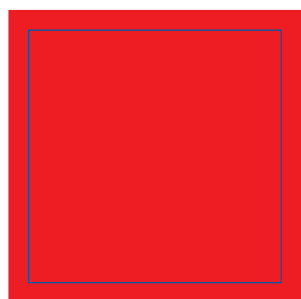
Siq'ikunapi qhipanpi huk k'aspichata k'askachiy. Chayta hap'ispa pukllachiy.

Kay pukllanata k'askachispa rurasun. Chaymanta chaywan pukllay.

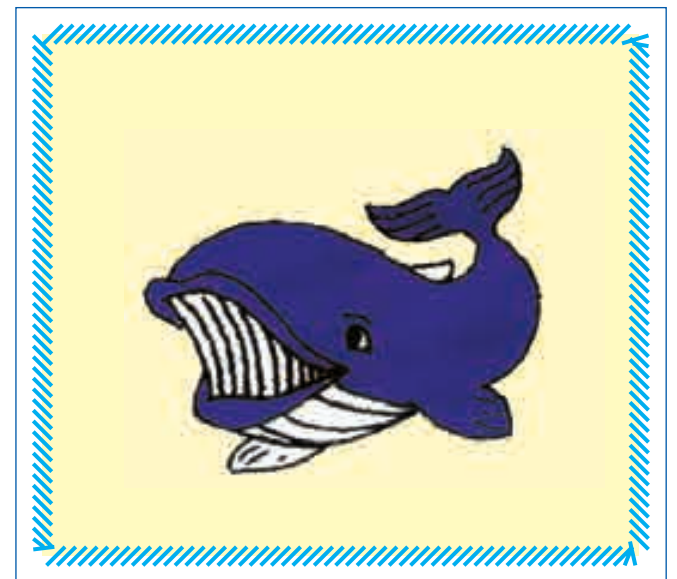
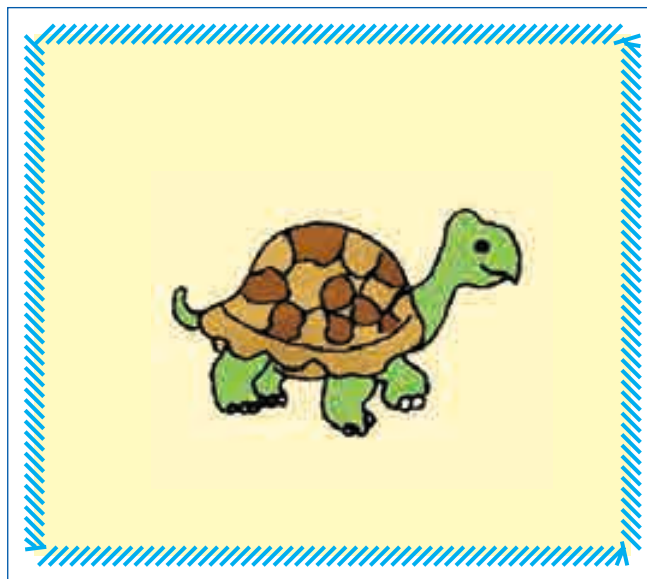
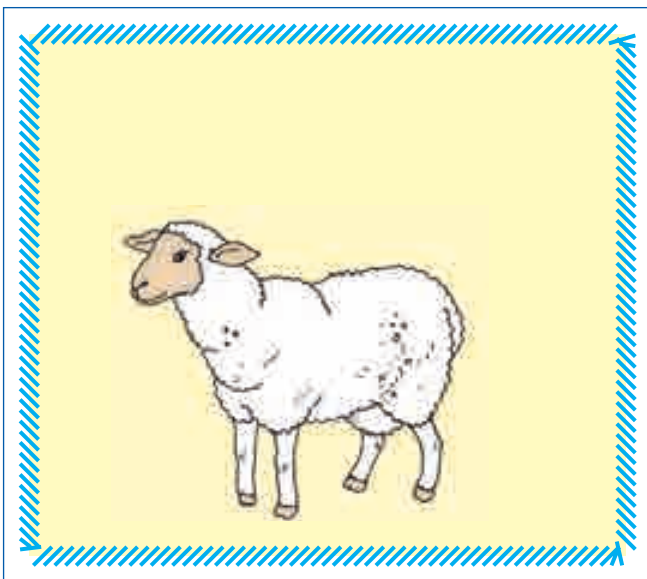
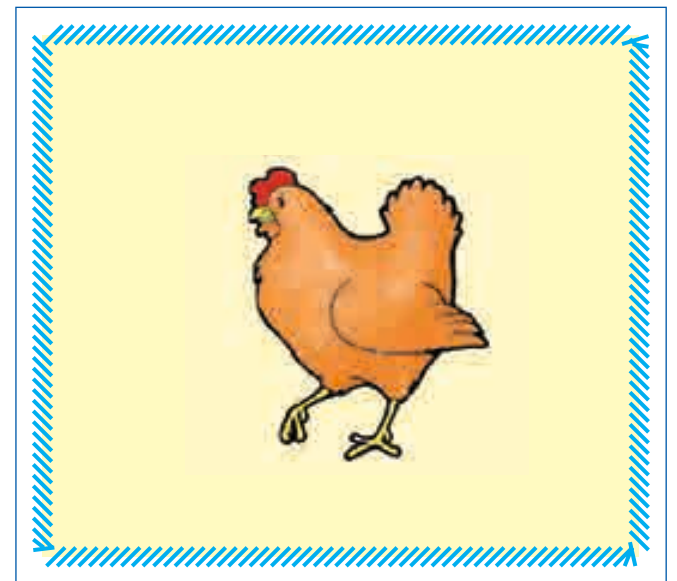
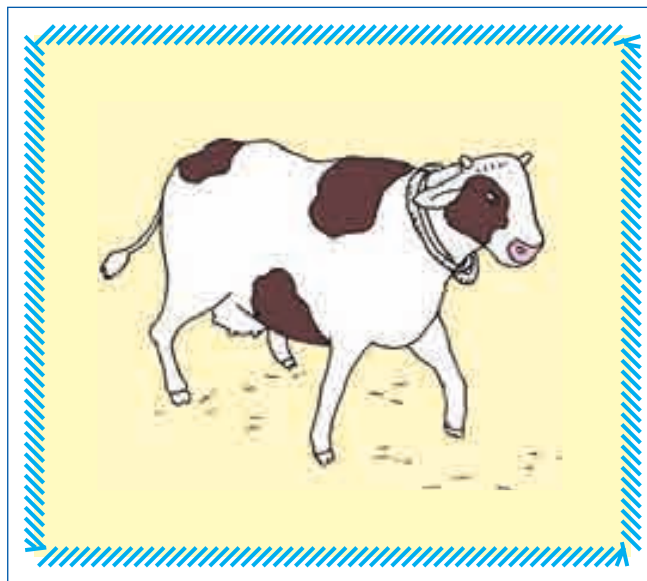
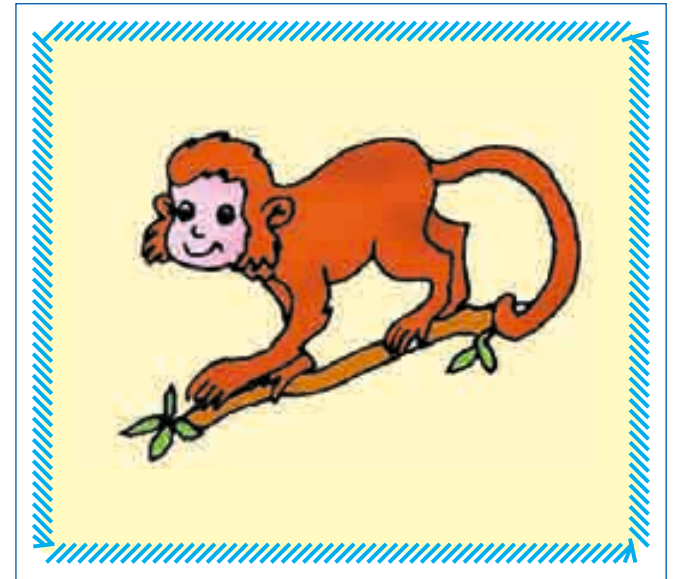
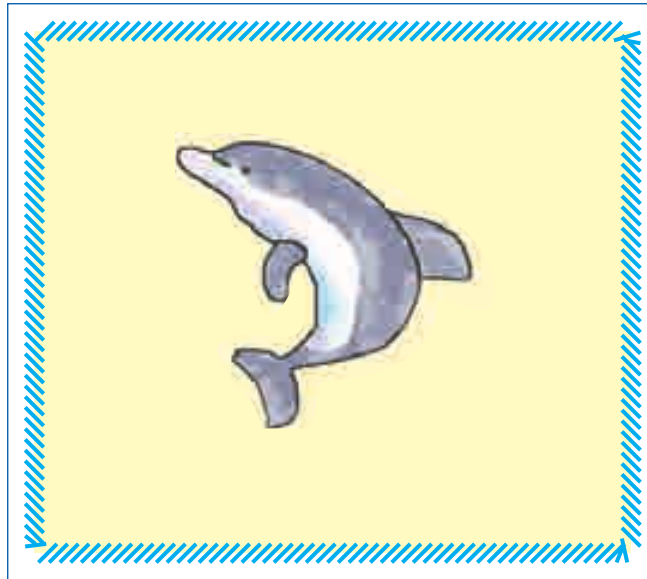

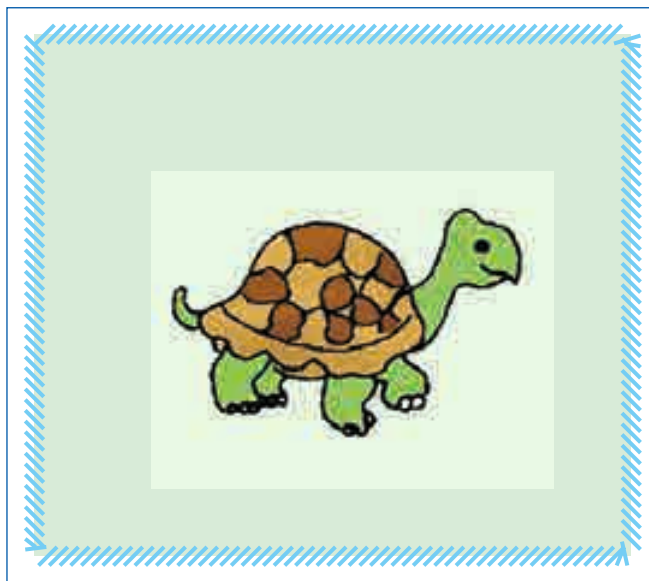
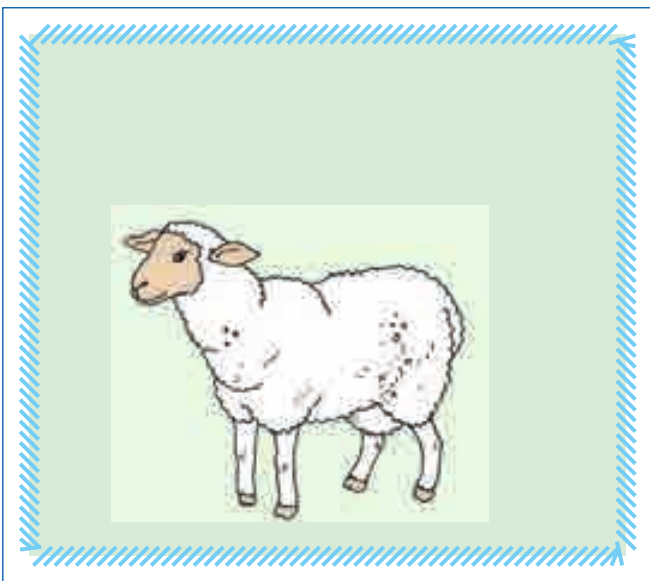
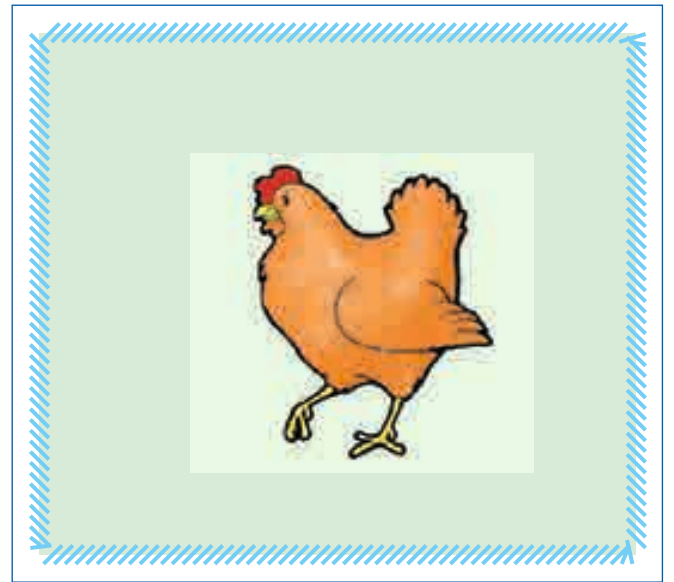
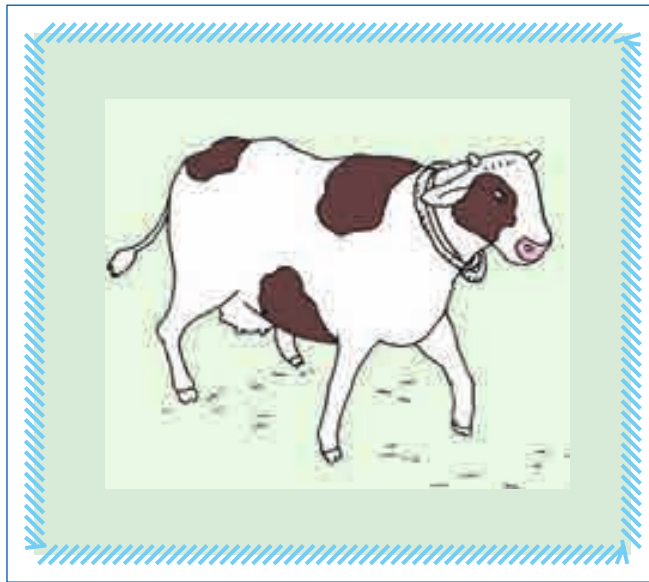
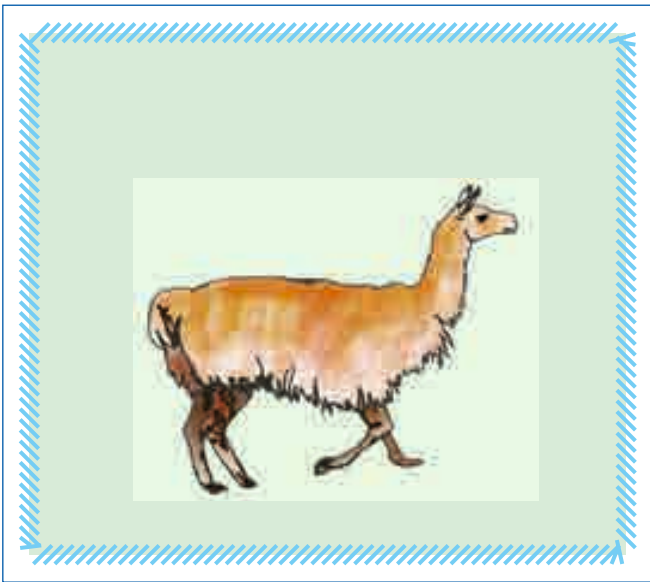
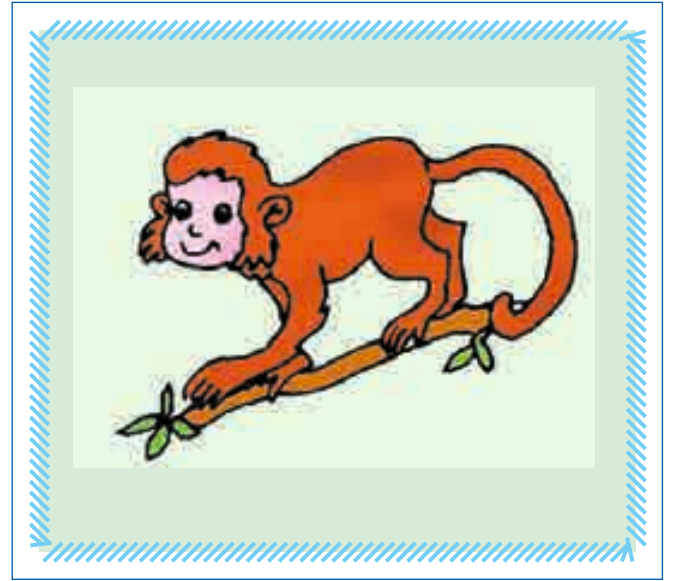
TARPUYPI LLALLINAKUY

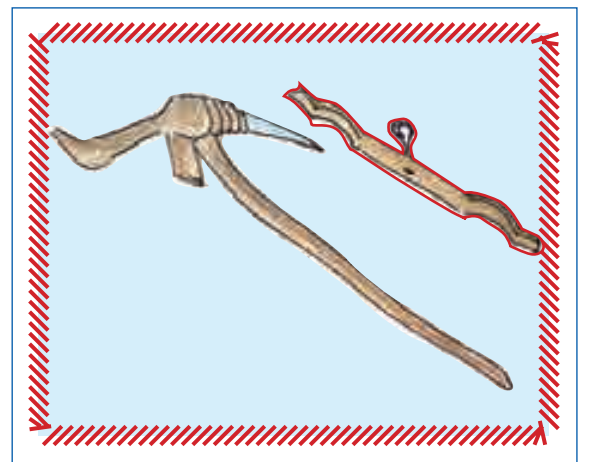
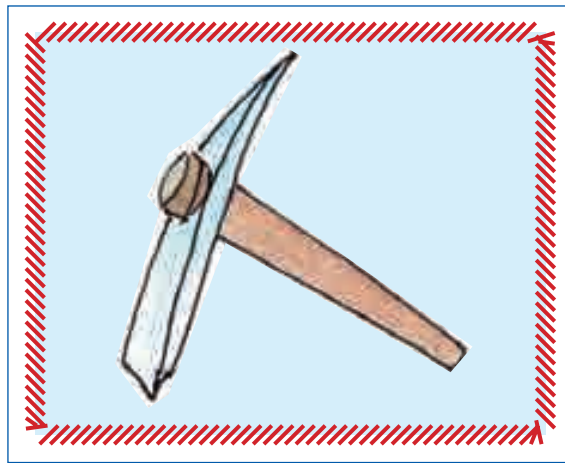
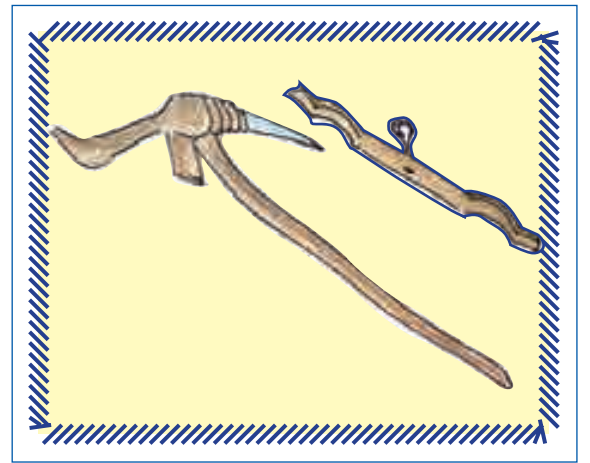
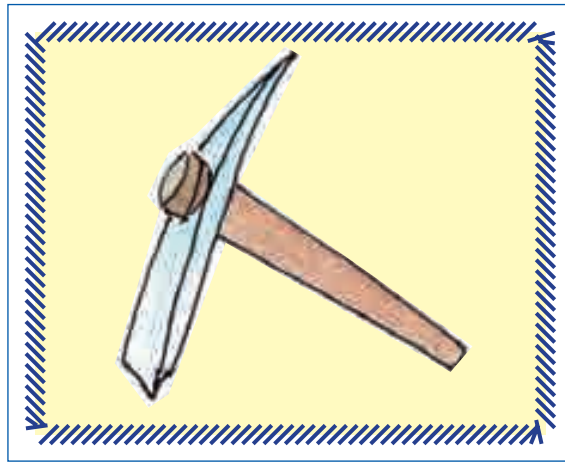
Kay k'askaq siq'ikunawan sumaqta h'untapay.

YUYARIYPI PUKLLASUN

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Sutiymi:

TARPUYPI LLALLINAKUY

1

2

3

4

7

6

5

8

Sayarispayki yapuqhina ruray.

Ima uywan yapuypi yanapawanchik.

Tarpuypi qam, imapim yanapakuwaq.

Tarpunapaq imakunam willamuwanchik.

9

10

11

12

13

14

15

Aylluykipi imakunatam tarpunku.

Pimantan mañakunchik tarpunapaq.

Tarpuypaq takita takirquy.

El Acuerdo Nacional

El 22 de julio de 2002, los representantes de las organizaciones políticas, religiosas, del Gobierno y de la sociedad civil firmaron el compromiso de trabajar, todos, para conseguir el bienestar y desarrollo del país. Este compromiso es el Acuerdo Nacional.

El Acuerdo persigue cuatro objetivos fundamentales. Para alcanzarlos, todos los peruanos de buena voluntad tenemos, desde el lugar que ocupemos o el rol que desempeñemos, el deber y la responsabilidad de decidir, ejecutar, vigilar o defender los compromisos asumidos. Estos son tan importantes que serán respetados como políticas permanentes para el futuro.

Por esta razón, como niños, niñas, adolescentes o adultos, ya sea como estudiantes o trabajadores, debemos promover y fortalecer acciones que garanticen el cumplimiento de esos cuatro objetivos que son los siguientes:

1. Democracia y Estado de Derecho

La justicia, la paz y el desarrollo que necesitamos los peruanos sólo se pueden dar si conseguimos una verdadera democracia. El compromiso del Acuerdo Nacional es garantizar una sociedad en la que los derechos son respetados y los ciudadanos viven seguros y expresan con libertad sus opiniones a partir del diálogo abierto y enriquecedor; decidiendo lo mejor para el país.

2. Equidad y Justicia Social

Para poder construir nuestra democracia, es necesario que cada una de las personas que

conformamos esta sociedad, nos sintamos parte de ella. Con este fin, el Acuerdo promoverá el acceso a las oportunidades económicas, sociales, culturales y políticas. Todos los peruanos tenemos derecho a un empleo digno, a una educación de calidad, a una salud integral, a un lugar para vivir. Así, alcanzaremos el desarrollo pleno.

3. Competitividad del País

Para afianzar la economía, el Acuerdo se compromete a fomentar el espíritu de competitividad en las empresas, es decir, mejorar la calidad de los productos y servicios, asegurar el acceso a la formalización de las pequeñas empresas y sumar esfuerzos para fomentar la colocación de nuestros productos en los mercados internacionales.

4. Estado Eficiente, Transparente y Descentralizado

Es de vital importancia que el Estado cumpla con sus obligaciones de manera eficiente y transparente para ponerse al servicio de todos los peruanos. El Acuerdo se compromete a modernizar la administración pública, desarrollar instrumentos que eliminen la corrupción o el uso indebido del poder. Asimismo, descentralizar el poder y la economía para asegurar que el Estado sirva a todos los peruanos sin excepción. Mediante el Acuerdo Nacional nos comprometemos a desarrollar maneras de controlar el cumplimiento de estas políticas de Estado, a brindar apoyo y difundir constantemente sus acciones a la sociedad en general.

Declaración Universal de los Derechos Humanos

El 10 de diciembre de 1948, la Asamblea General de las Naciones Unidas aprobó y proclamó la Declaración Universal de Derechos Humanos, cuyos artículos figuran a continuación:

Artículo 1.- Todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos y (...) deben comportarse fraternalmente los unos con los otros.

Artículo 2.- Toda persona tiene todos los derechos y libertades proclamados en esta Declaración, sin distinción alguna de raza, color, sexo, idioma, religión, opinión política o de cualquier otra índole, origen nacional o social, posición económica, nacimiento o cualquier otra condición. Además, no se hará distinción alguna fundada en la condición política, jurídica o internacional del país o territorio de cuya jurisdicción dependa una persona (...).

Artículo 3.- Todo individuo tiene derecho a la vida, a la libertad y a la seguridad de su persona.

Artículo 4.- Nadie estará sometido a esclavitud ni a servidumbre; la esclavitud y la trata de esclavos están prohibidas en todas sus formas.

Artículo 5.- Nadie será sometido a torturas ni a penas o tratos crueles, inhumanos o degradantes.

Artículo 6.- Todo ser humano tiene derecho, en todas partes, al reconocimiento de su personalidad jurídica.

Artículo 7.- Todos son iguales ante la ley y tienen, sin distinción, derecho a igual protección de la ley. Todos tienen derecho a igual protección contra toda discriminación que infrinja esta Declaración (...).

Artículo 8.- Toda persona tiene derecho a un recurso efectivo, ante los tribunales nacionales competentes, que la ampare contra actos que violen sus derechos fundamentales (...).

Artículo 9.- Nadie podrá ser arbitrariamente detenido, preso ni desterrado.

Artículo 10.- Toda persona tiene derecho, en condiciones de plena igualdad, a ser oída públicamente y con justicia por un tribunal independiente e imparcial, para la determinación de sus derechos y obligaciones o para el examen de cualquier acusación contra ella en materia penal.

Artículo 11.-

1. Toda persona acusada de delito tiene derecho a que se presuma su inocencia mientras no se pruebe su culpabilidad (...).

2. Nadie será condenado por actos u omisiones que en el momento de cometerse no fueron delictivos según el Derecho nacional o internacional. Tampoco se impondrá pena más grave que la aplicable en el momento de la comisión del delito.

Artículo 12.- Nadie será objeto de injerencias arbitrarias en su vida privada, su familia, su domicilio o su correspondencia, ni de ataques a su honra o a su reputación. Toda persona tiene derecho a la protección de la ley contra tales injerencias o ataques.

Artículo 13.-

1. Toda persona tiene derecho a circular libremente y a elegir su residencia en el territorio de un Estado.

2. Toda persona tiene derecho a salir de cualquier país, incluso del propio, y a regresar a su país.

Artículo 14.-

1. En caso de persecución, toda persona tiene derecho a buscar asilo, y a disfrutar de él, en cualquier país.

2. Este derecho no podrá ser invocado contra una acción judicial realmente originada por delitos comunes o por actos opuestos a los propósitos y principios de las Naciones Unidas.

Artículo 15.-

1. Toda persona tiene derecho a una nacionalidad.

2. A nadie se privará arbitrariamente de su nacionalidad ni del derecho a cambiar de nacionalidad.

Artículo 16.-

1. Los hombres y las mujeres, a partir de la edad núbil, tienen derecho, sin restricción alguna por motivos de raza, nacionalidad o religión, a casarse y fundar una familia (...).

2. Sólo mediante libre y pleno consentimiento de los futuros esposos podrá contraerse el matrimonio.

3. La familia es el elemento natural y fundamental de la sociedad y tiene derecho a la protección de la sociedad y del Estado.

Artículo 17.-

1. Toda persona tiene derecho a la propiedad, individual y colectivamente.

2. Nadie será privado arbitrariamente de su propiedad.

Artículo 18.- Toda persona tiene derecho a la libertad de pensamiento, de conciencia y de religión (...).

Artículo 19.- Todo individuo tiene derecho a la libertad de opinión y de expresión (...).

Artículo 20.-

1. Toda persona tiene derecho a la libertad de reunión y de asociación pacíficas.

2. Nadie podrá ser obligado a pertenecer a una asociación.

Artículo 21.-

1. Toda persona tiene derecho a participar en el gobierno de su país, directamente o por medio de representantes libremente escogidos.

2. Toda persona tiene el derecho de acceso, en condiciones de igualdad, a las funciones públicas de su país.

3. La voluntad del pueblo es la base de la autoridad del poder público; esta voluntad se expresará mediante elecciones auténticas que habrán de celebrarse periódicamente, por sufragio universal e igual y por voto secreto u otro procedimiento equivalente que garantice la libertad del voto.

Artículo 22.- Toda persona (...) tiene derecho a la seguridad social, y a obtener (...) habida cuenta de la organización y los recursos de cada Estado, la satisfacción de los derechos económicos, sociales y culturales, indispensables a su dignidad y al libre desarrollo de su personalidad.

Artículo 23.-

1. Toda persona tiene derecho al trabajo, a la libre elección de su trabajo, a condiciones equitativas y satisfactorias de trabajo y a la protección contra el desempleo.

2. Toda persona tiene derecho, sin discriminación alguna, a igual salario por trabajo igual.

3. Toda persona que trabaja tiene derecho a una remuneración equitativa y satisfactoria, que le asegure, así como a su familia, una existencia conforme a la dignidad humana y que será completada, en caso necesario, por cualesquiera otros medios de protección social.

4. Toda persona tiene derecho a fundar sindicatos y a sindicarse para la defensa de sus intereses.

Artículo 24.-

Toda persona tiene derecho al descanso, al disfrute del tiempo libre, a una limitación razonable de la duración del trabajo y a vacaciones periódicas pagadas.

Artículo 25.-

1. Toda persona tiene derecho a un nivel de vida adecuado que le asegure, así como a su familia, la salud y el bienestar, y en especial la alimentación, el vestido, la vivienda, la asistencia médica y los servicios sociales necesarios; tiene asimismo derecho a los seguros en caso de desempleo, enfermedad, invalidez, vejez u otros casos de pérdida de sus medios de subsistencia por circunstancias independientes de su voluntad.

2. La maternidad y la infancia tienen derecho a cuidados y asistencia especiales. Todos los niños, nacidos de matrimonio o fuera de matrimonio, tienen derecho a igual protección social.

Artículo 26.-

1. Toda persona tiene derecho a la educación. La educación debe ser gratuita, al menos en lo concerniente a la instrucción elemental y fundamental. La instrucción elemental será obligatoria. La instrucción técnica y profesional habrá de ser generalizada; el acceso a los estudios superiores será igual para todos, en función de los méritos respectivos.

2. La educación tendrá por objeto el pleno desarrollo de la personalidad humana y el fortalecimiento del respeto a los derechos humanos y a las libertades fundamentales; favorecerá la comprensión, la tolerancia y la amistad entre todas las naciones y todos los grupos étnicos o religiosos; y promoverá el desarrollo de las actividades de las Naciones Unidas para el mantenimiento de la paz.

3. Los padres tendrán derecho preferente a escoger el tipo de educación que habrá de darse a sus hijos.

Artículo 27.-

1. Toda persona tiene derecho a tomar parte libremente en la vida cultural de la comunidad, a gozar de las artes y a participar en el progreso científico y en los beneficios que de él resulten.

2. Toda persona tiene derecho a la protección de los intereses morales y materiales que le correspondan por razón de las producciones científicas, literarias o artísticas de que sea autora.

Artículo 28.- Toda persona tiene derecho a que se establezca un orden social e internacional en el que los derechos y libertades proclamados en esta Declaración se hagan plenamente efectivos.

Artículo 29.-

1. Toda persona tiene deberes respecto a la comunidad (...).

2. En el ejercicio de sus derechos y en el disfrute de sus libertades, toda persona estará solamente sujeta a las limitaciones establecidas por la ley con el único fin de asegurar el reconocimiento y el respeto de los derechos y libertades de los demás, y de satisfacer las justas exigencias de la moral, del orden público y del bienestar general en una sociedad democrática.

3. Estos derechos y libertades no podrán, en ningún caso, ser ejercidos en oposición a los propósitos y principios de las Naciones Unidas.

Artículo 30.- Nada en esta Declaración podrá interpretarse en el sentido de que confiere derecho alguno al Estado, a un grupo o a una persona, para emprender y desarrollar actividades (...) tendientes a la supresión de cualquiera de los derechos y libertades proclamados en esta Declaración.

SÍMBOLOS DE LA PATRIA

BANDERA NACIONAL

HIMNO NACIONAL
CORO
Somos libres, seámoslo siempre,
y ante niegue sus luces el Sol,
que faltemos al voto solemne
que la Patria al Eterno elevó.

HIMNO NACIONAL

ESCUDO NACIONAL

DISTRIBUCIÓN GRATUITA
PROHIBIDA SU VENTA